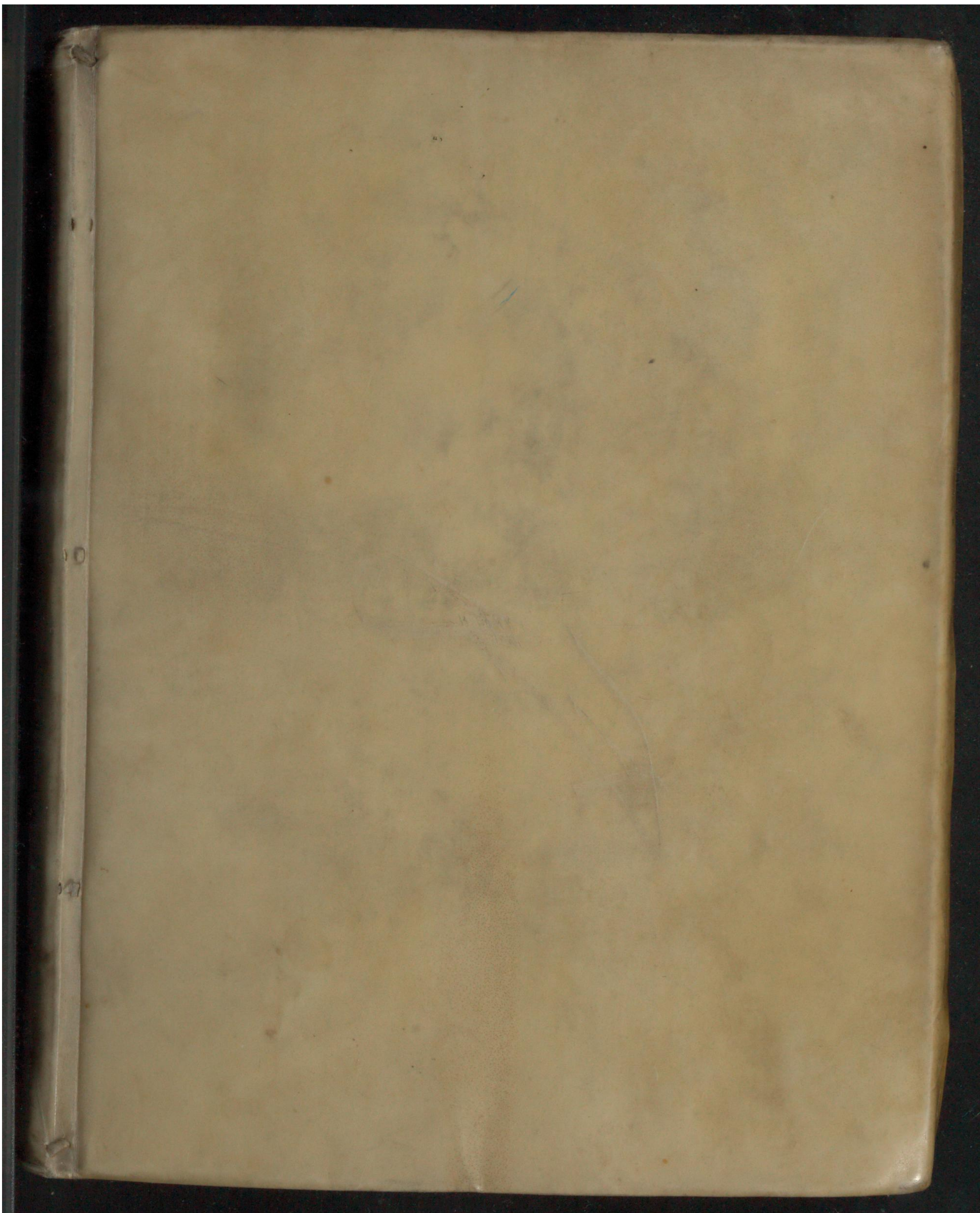
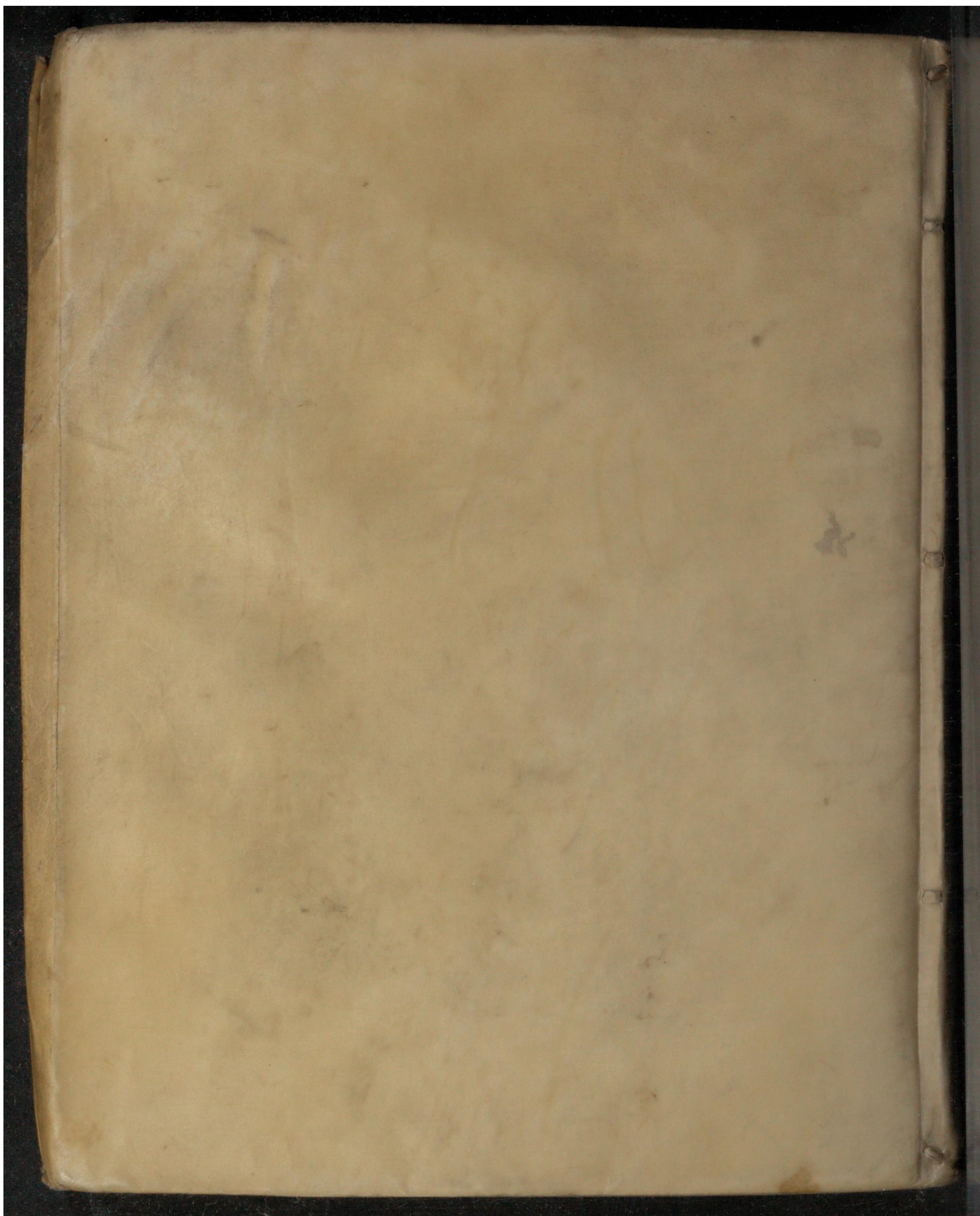

377
C 5

Keuren ende Ordonnantien van 't Heemraedtschap van Rijnlandt/ ende den ghevolghe.

Ghemaeckt by Dijckgrave ende Hooghe-Heemraden des selfs Landts.

2

IN 'sGRAVEN-HAGHE,

By de VVeduvve, ende Erffghenamen van vvijlen Hillebrant Iacobsz van VVouw, Ordinaris Druckers vande Ed. Mo. Heeren Staten van Hollandt ende VVest-Vrieslandt.

Anno 1629.

Lso den Dijck-grave ende Hoghe-heemraden van Rijnlandt, inder tijt, tot verscheyden stonden, deur crachte vande privilegien, hem luyden byden Graven van Hollandt H.M. verleent, ghemaeckt, ende binnen t'Heemraedtschap van Rijnlandt doen publiceren hebben ghehadt, vele ende diversche keuren ende ordonnantien, in saecken t'selve Heemraetschap, met dat daer aencleeft, concernerende. De welcke deselve Dijckgrave ende Hogheheemraden tot meermalen hebben gherenoveert, verandert, ofte gheamplieert: alles ghelijck zyluyden, tot oorbaer vanden lande, ende d'inghesetenen der selver bevonden hebben te behooren, ende van node te wesen, ten fijne om by eenen yeghelicken gheobserveert ende onderhouden te worden. Dat mede Dijckgrave ende Hogheheemraden voorsz inden Iaer xv^c. xcvj. alle de keuren ende ordonnantien by een gevoecht ende gheresumeert hebbende, nodich bevonden hebben ghehadt, dat, mits t'verloop des tijts, veel der selver keuren te niet ghedaen: eenighe verandert, gheamplieert, ende oock eenighe nieuwe keuren ghemaect behoorden te worden. Soo waren opten tweeden ende derden Ianuarij des voorschreven Iaers xv^c. xcvj. by Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rijnlandt, in plaets vande voorgaende keuren, ghemaect by hemluyden ende haerluyder voorsaten in offitie, op nieus, vermoghens haerluyder voorsz privilegien, vele ende verscheyden keuren eyntelick gearresteert, in druck, onder de onderteyckeninghe vanden Secretaris, uytghegheven, ende byde Boden van t'Heemraetschap, ter behoorlicker plaetsen ghepubliceert geweest. Maer nademael op eenighe vande uytghegheven keuren verscheyden clachten ghevallen zijn, in voegen dat scheen raetsaem te wesen dienthalven te versien. Ende dat daeromme

de voorschreven Dijckgrave ende Hoghe-heemraden wederomme ghevisiteert hebben ghehadt, niet alleen de keuren, daer over ghedoleert is gheweest: Maer daer beneffen alle de vorder keuren, den voorschreven tweeden ende derden Januarij xv^c. xcvj. gemaeckt. So ist dat Dijckgrave ende Hogeheemraden voornomt, op alles rijpelick gelet hebbende, ende sulcx mit volcomen kennisse van saecken, tot meesten oorbaer vanden Lande, ende soulagemente vande Inghesetenen ende Inghelanden van dien, op nieuws ghekeurdt, gheordonneert, ende ghestatueert hebben, Keuren, ordonneren, ende statueren midtsdesen t'ghene hier naer volcht, om van nu voortsaen by een yeghelijcken, des aengaende, gheachtervolcht te worden, opte boeten hier naer distinctelicken verklaert. Des de voorschreven Dijckgrave ende Hoghe-heemraden de macht midtsdesen aen hen behouden, om in crachte als voren, de selve keuren ende elck vandien, in t'gheheel of deel, tot allen tijden te veranderen, verminderen, vermeerderen, of oock gheheele nieuwe keuren te maecken, sulcx als sy-luyden naer gheleghentheyt vander saecke bevinden sullen ten meesten dienste vande Lande te behooren.

Keuren op ende omtrent den Sparendamschen dijck / de sluysen daer in gelegen/mitten aencleven/ midtsgaders het Spaerne.

Sparendamschen dijck.

I.

EErst dat hem niemandt en sal verborderen te baggheren / ofte modderen in eenighe braecken ofte waelen / gheleghen onder ende omtrent den Sparendamschen dijck / op een boete van thien ponden.

In walen of braecken niet te modderen of baggeren op thien ponden.

ij.

Item datmen in gheen wateringhen oft sloten/ neffens ofte onder den dijcke / t'sy buyten of binnen baggheren en sal: maer men sal die alleene moeten crosen ende suyveren/ op een boete van drie ponden.

In sloten of wateringhen onder den Sparendamschen dijck gheleghen, niet te baggheren, op drie ponden.

iij.

Item datmen gheen schelven / ofte clampen hoy/ stroo / noch riet opten Sparendamschen dijck en sal moghen setten / opte verbeurte d'eerste reyse van ses ponden / ende voor de tweede bekeuringhe opte verbeurt van t'hoy / stroo oft riet / ende boven dien een boete van thien ponden.

Geen schelven van hoy, stroo, noch riet op den dijck te setten, op ses pont voor t'eerste, ende tweede reyse van de schelven ende thien pondē.

iiij.

Insgelijcx en sal niemant beneden den dijck eenighe schelven aen den dijck setten moghen / ten zy mit con-

Beneden den dijck gheen schelven te setten, dan mit

consent, op thien ponden,

consent vanden voorschreven Dijcgrave ende Hogeheemraden/ ende tot sulcke plaetse als hem by deselve ghegunt sal worden/ op een boete van thien ponden.

v.

Gheen huysen, heyninghen, noch boomen tusschen, den dijck, ende dijcksloot te stellen, of poten, dan mit consent, op thien ponden, ende demolitie.

Item en sal hem niemandt vervorderen eenighe huysen beneden den dijck / tusschen den selven dijck/ ende de dijcksloot te stellen / of doen setten: ofte oock boomen of heyninghen te steecken ofte planten / ten ware om redenen anders by Heemraden gheconsenteert worde / op een boete van thien ponden / ende t'ghetimmerte of t'gepoote tot costen vande gebreckighe wech ghenomen te worden. Ende ter plaetse daer gheen dijcksloten en zijn / sal nopende t'ghetimmert of pootinghe voorschreven regard ghenomen worden opte naest-gheleghen dijcksloot.

vj.

Geen oflopen van dijck, tot nae de huysen te maken, noch legghen, dan mit consent: ende consent hebbende, niet vorder inden dijck te comen dan vier voeten, op thien ponden.

Datmen gheene oflopen vanden dijck tot naer de huysen maken / noch legghen en sal / dan mit consent van Dijcgrave ende Hogeheemraden voorschreven/ ende in allen gheval mits niet vorder inden dijck comende dan vier voeten/sonder den dijck vorder te laghen/al opte boeten van thien ponden.

vij.

Gheen oflopen over malcanderen te maken, maer drie roeden van den anderen, op thien ponden.

Datmen gheene oflopen maecken en sal die over malcanderen comen / als d'eene buyten / ende d'ander binnensdijcx: maer sal eenen yeghelicken die sulcke oflopen begheeren te houden / de selve van malcanderen legghen drie Rijnlandtsche roeden / op een boete van thien ponden.

Alle

viij.

Alle de oflopen/ ofte oppaden / diemen met de waghen gebruyckt / als de oflopen van Spaernwoude/ Oostdorp / den uytwech / de groene wech / ende andere/ sullen gemaeckt worden by den Ambachte/ofte Ambachten / daer inne de voorschreven oflopen gheleghen zijn: ten ware yemandt bevonden worde t'selve schuldich te wesen t'onderhouden: sonder datmen int maecken der selver oflopen vorder inden dijck sal comen als vier voeten / ghelijck voorschreven staet/ op ghelijcke boete van thien ponden. Welcke boete men verhalen sal aenden Ambachtsbewaerders der Ambachten/daer de voorschreven oflopen gheleghen zijn. Mits dat de voorsz Ambachtsbewaerders ofte Ambachten haer regres hebben sullen opten ghenen die de selve oflopen dagheliicx ghebruyckende zijn.

Oflopen diemen te wagen ghebruyct, zijn d'Ambachten schuldich te maken ende onderhouden, mits niet vorder inden dijck comende dan vier voeten, op thien ponden.

ix.

Datmen gheen aerde daer mede den dijck ghereparert wort / vanden selven dijck brenghen ofte vervoeren en sal / ende dat den dijck niet en sal moghen ghemaeckt worden met slijck/modder/ofte natte aerde/ten ware de selve by drooch weder ten minsten ses daghen opten dijck gheleghen hadde om te droogen/ op een boete van vijf ponden.

D'aerde van den dijck, niet te vervoeren, noch den dijck mit gheen natte aerde ofte modder te maken op vijf ponden.

x.

Datmen den voorschreven Sparendamschē dijck telcken jare tweemael sal bloten soo buyten als binnen / van alle ruychte / ende de selve werpen int waghenslach/ te weten veerthien daghen voor sint Jan/ ende acht daghen naer Jacobi: elcke bestedinghe op verbeurte van thien ponden.

Blooten van den dijck tweemaels jaers als 14. daghen voor S. Ian, ende acht daghen naer Iacobi.

Nie-

xj.

Op drie roeden na het Ye, ende drie roeden na den dijcsloot gheen aerde te slaen, op thien ponden.

Niemandt en sal eenighe aerde slaen noch delven/ op drie roeden naer de Ye / noch op drie roeden naer den dijcksloot/opte boete van thien ponden.

xij.

Op ses voeten aen elck anders dellen geen aerde te slaen, op xx. ponden.

Niemant en sal hem vervorderen op ses voeten na aen des anders dellen ofte zwetten eenighe aerde te slaen / tot maeckinghe vanden dijcke / op een boete van twintich ponden.

xiij.

Aerde te slaen ter naester lande de minste schade, ende gheen binnendijcksche aerde aen den dijck te verwercken, op twintich ponden.

Item datmen de aerde bequamelijck sal slaen / eñ halen buytensdijcx / ten naesten lande de beste / ende ten minsten schade / ter plaetse daer de Hoogheheemraden elck een doen wijsen sullen : sonder oock eenige binnendijcksche aerde aen den dijck te verwercken/ opte boete van twintich ponden.

xiiij.

Gheen aerde te slaen uyt yemants landt, sonder t'selve te kennen te gheven, op thien ponden.

Item dat niemandt aerde upter luyden landen slaen ofte halen en sal / hy en sal eerst ende al voorzen den eyghenaer ofte huyrman te kennen gheven / op wat dach ende ure hy in sijn lant sal comen slaen/ ten eynde den eyghenaer ofte huyrman weten mach den dach/ure/ ende wien hy te manen heeft / op een boete van thien ponden.

xv.

Aerde niet te slaen dan by der sonne, op thien ponden.

Item dat oock niemandt wie hy zy / hem van nu voortaen en sal vervorderen aerde te slaen / dan by der sonne / op een boete van thien ponden / diemen verhalen sal aen den ghenen die de zooden oft aerde ghe=

de gheslaghen / ende doen slaen heeft / daer van den Dijckgrave sijn keur sal hebben.

xvj.

Wort noch eenen yeghelick by expres verboden / eenighe speten aerde vanden dijck te werpen ofte stoten / op een boete van thien ponden / ende sullen d'ouders voor de kinderen ende minderjarighen moeten verantwoorden.

Aerde vandē dijc niet te werpē ofte stoten, op thien ponden.

xvij.

Niemandt sal eenich riet van sijn landt moghen snijden buytensdijcx voor Sinte Pieters daghe ad Cathedram / op een boete van drie ponden.

Geen riet te snijden voor Sinte Pieters daghe ad Cathedram, op drie ponden.

xviij.

Dat oock niemandt / wie hy zy / jonck ofte oudt / en sal moghen halen ofte roven eenighe rietspieren / uyt de rietlanden buytensdijcx / op een boete van twintich schellingen / diemen verhalen sal aende Ouders / indien tselve ghedaen worde by eenighe kinderen.

Rietspieren niet te rooven, op xx. schellinghen.

xix.

Niemant en sal de sluysen / zijlen nochte duyckers / gelegen inden Sparendamschen dijc / nochte de watertochten daer op streckende / van binnensdijcx op hondert roeden moghen bevisschen / met eenighe touwen / fuycken / korven / ofte ander instrumenten / op een boete van hondert ende vijftich ponden / ende arbitrale correctie: noch oock de waterlosinghe vande voorschreven sluysen ofte zijlen stoppē / ofte behinderen / met schuyten of ander schutselen / op een boete van thien ponden.

Sluysen, zijlen, noch duyckers van binnensdijcx op hondert roeden niet te bevisschen, op hondert vijftich ponden, ende correctie.
Item de waterlosinghe van dien niet te stoppen noch verhinderen met schuyten of ander schutselen, op thien ponden.

xx.

Inde Braeck ten halfwegen niet te visschen binnen de palen t'eynden de C. roeden ghe-slagen, ende daer buyten soo veel licht te laten als de sluysen inden dijck beneffens de Braeck, op hondert vijftich pont ende correctie.

Ghelijck mede niemant inde Braeck/ten half weghen binnen den voorsz Sparendamschen dijck/geleghen met eenich staende/want t'eynden de hondert roeden binnen de palen aldaer gheslaghen/en sal moghen visschen/ofte de Braeck met eenighe schuttinghen besetten. Ende de ghene die buyten de voorsz. palen ter Meer waert int beginsel vande Meer / met staende want visschende zijn/ sullen gehouden wesen aldaer so veel plaets vry eñ onbehindert te latẽ/als de lichten vande sluysen inden Sparendamschen dijck beneffens de braeck bedragende zijn. Elck poinct bysonder mede op ghelijcke boete ende correctie.

xxj.

Buyten den Sparendamschen dijc op vijftich roedẽ na aende sluysen niet te visschen met staende touwen, op vijf ende twintich ponden.

Niemandt en sal met eenighe staende touwen moghen visschen buyten den Sparendamschen dijc/op vijftich roeden nae aen eenighe sluysen / zijlen / ofte duyckers inden selven dijck ghelegen/opte boete van vijf ende twintich ponden.

xxij.

Visschers of Zegenaers hen nettẽ noch want opte riet-landen niet te droghen, noch schuyten daer op te halen, op thien ponden.

Item ghene visschers of zeghenaers/en sullen hen vervorderen eenighe netten of visch-ghewant opte rietlanden buytendijcx te hanghen om te droghen/ ofte hen schuyten te trecken / ofte te halen op de selve rietlanden / daer door de voorschrevẽ rietlanden raeu ghemaeckt / ende af gheloopen souden moghen worden / op een boete van thien ponden/ ten waere het buytendijcx landt hemluyden selfs toebehoorde : in welck gheval sylupden evenwel ghehouden sullen wesen een halve roede te blijven vanden dijcksloot/ op ghelijcke boete.

Nie-

xxiij.

Niemandt en sal des winters/ of des somers deur de sluysen/zijlen ofte duyckers/ ghelegen inden Sparendamschē dijck/ eenich buytendijcx water inne laten/ ten ware sulcx byde Hogheheemraden tot notelick behoef vande beesten expressselick gheconsenteert worde/ op een boete van thien ponden. Ende indien bevonden worde by yemande consent hebbende/ meerder water inne ghelaten te wesen dan de sloten mochten verswelghen/sal d'selve verbeuren een boete van twintich ponden.

Geen water in te laten dan met cōsent, op thiē ponden, ende consent hebbende, niet meer in te laten dan de slotē mogen verswelghen op twintich ponden.

xxiiij.

Soo wie bevonden wort sijn aengenomen werck bedriechlick ghemaeckt te hebben/ sal byden Heemraden gecorrigeert worden naer ghelegentheyt vander saecken.

Die zijn werc bedriechlick maeckt sal ghecorrigheert worden.

xxv.

Niemandt en sal den Dijckgrave / ende Heemraden/opten dijck in t'samen spreken zijnde/mogen genaken op vier roedē op een boete van xxxij. schellingē.

Op vier roedē by dē Hogeheēraden in t'samen sprake zijnde, niet te comen, op xxxij. schellinghen.

xxvj.

Een yegelick sal op sijn werck staen/als Dijcgrave ende Hogheheemraeden schouwen sullen / ende wijsen / of doen wijsen by een man persoon van negenthien of twintich jaren out/ ende niet daer onder/ sijn aen ende afganck / op een boete van thien schellingen/onvermindert de boete vande beschouwinge.

Werckwijsing he te doen, op thien schellinghen.

xxvij.

Niemandt en sal aen eenige aengenomen dijcken

Opte schoudagen

niet te wercken, op ses ponden.

moghen wercken opte schoudaghen / maer sal elck sijn werck voorde respective schoudaghen volmaeckt hebben/opte boete van ses ponden te xl. grooten.

xxviij.

Gras, ruychte, noch riet niet te snijden buytensdijcx, op ses ponden.

Dat ghene waghenaers of andere / eenich gras/ ruychte/noch eenich riet snijden/ nochte maeyen sullen inde buytensdijcx landen / op een boete van ses ponden.

xxix.

Gheen beesten, jonck ofte oudt, te weyden op of aenden dijc. opte boete van thien ponden over elck beest : ende de schutters de beestē niet te ontjagē op correctie.

Item dat niemande eenige beesten van paerden/ koeyen/varckens/ calveren / noch schapen weyden/ noch laten lopen en sal opten Sparendamschen dijc/ noch opten voetstal vandien binnē/noch buytē/noch op eenich buytenlant ofte rietlant aenden dijc streckende/tzy by dage of by nachte:elc beest op een boete van thien pondē/ so dick eñ menichmael by yemande ter contrarie bevondē sal worden gedaen te zijn: ende sal de bekeuringhe van desen ghedaen moghen worden / byde Hogheheemraden haren dienaers boden van t'Heemraetschap. Item byde huyrders van het weyden vanden dijck/ ofte oock anderen die de Hogheheemraden des last ende bevel souden moghen hebben ghegheven / ghenietende de dieners boden/ ofte huyrders der bekeuringe ende schuttinge gedaē hebbende / een derdepaert der voorsz boeten. Ende indien yemant den bekeurder ofte beschutter de geschutte beesten ontjaechde/ of anders den schutter ofhandich maeckte/ sal den selven by Hogeheemraden gecorrigeert worden / naer exigentie vander saecke.

potē noch ander gheboomte niet

xxx.

Niemandt en sal hem verborderen/ hy zy jonck of oudt/

oude / de willighe poten / ende ander wassende gheboomte staende opte voet/ofte onderstal/buyten ende binnensdijcx te beschadighen / hacken ofte houwen/ op een boete van thien ponden / ende arbitrale correctie.

te beschadighen, op thien ponden, ende correctie.

xxxj.

Item sal een yeghelick/ghehuyst ende geerft zijnde inden dorpe van Sparendamme, inden ambachte van Spaerwoude / ende tot Sloterdijck een voetpadt maken ende onderhouden van steen/ofte planckeen derdalve voeten breet/ ende ghestroit met biesen ende andere ruychte/so verre elcx huys of erf is streckende/soo datmen de voorschreven voetpaden tot allen tijden bequamelick sal moghen ghebruycken/elc eygen op een boete van twintich schellingen/ telcken als ter contrarie bevonden wort.

Voetpaden op Sparendam ende in Spaerwoude, midtsgaders t'Sloterdijck te maecken ende te onderhouden, elck eygē op xx. schellinghen.

xxxij.

Item dat gheen schippers/ schuytvoerders/noch andere / hen en sullen vervorderen schepen of schuyten te teren / ofte peecken op drie hondert roeden nae aen eenighe sluysen / legghende inden Sparendamschen dijck/ofte de platinghen van dien / op de boete van vijftich ponden: noch oock peck ofte teer te smelten/of heten binnen den dorpe van Sparendamme/ ende Spaerwoude / in huysen noch daer buyten/ noch oock op drie hondert roeden nae eenighe der voorschreven sluysen ende plaetwercken/ op gelijcke boete. Gebiedende voorts den inwoonderē van sparendamme ende Spaerwoude / ende allen anderen die dagheliex tot Haerlem te marct comen met visch/ dat sy haer potten met viere die sy mede te marckt nemen/binnenshuys sullen houden tot dat sy met de

Gheen schepen noch schuyten te teren, of peck of teer te smelten, of hetē, op drie hondert roeden nae aende sluysen of platinghen, op vijftich ponden, noch gheen potten met vuyr buytens huys te settē, op thien ponden.

schepen of schuyten ter marckt varen/ sonder d'selve buytenshuys te setten/aen de wanden vande huysen of onder de daecken/ opte boete van thien ponden/so dickwils alsmen yemant contrarie eenich der voorsz. poincten bevinden sal te doene/of ghedaen te hebben.

xxxiij.

Gheen vuyr inde schepen in t'colcq te houden, noch binnen de sesthié roedé aende sluysen of plaetwercken, op thien ponden.

Item datmen geen vuyr houden en sal in schepen die int tcolcq tot Sparendamme / of oock binnen de sesthien roeden nae aende sluysen of eenighe plaetwercken stille bliven legghen/ anders dan van smerghens ten ses uren / tot tsavonts ten seven uren toe/ op een boete van thien ponden.

xxxiiij.

Vande backovés op Sparendam, ende in Spaernwoude.

Item dat niemandt wie hy zy/ hem en sal vervorderen nae de publicatie van desen/op Sparendamme of in Spaerwoude/te backen/ ten zy dattet ghestant vande ovens by Heemraden ghekeurt/ ghevisiteert/ ende verclaert sullen wesé voor goet/ de daecken daer over comende/hooch genoech vande selve ovens ende dat d'selve boven/onder ende rontsomme/goet/dicht/ ende souffisant genoech zijn/ om sonder pericule daer inne te moghen backen: Ghelijckmen oock onder/ boven / noch op drie voeten rontsomme de ovens/ gheen torf/tacken/hout/ riet / of andere ruychte legghen en sal/op de boete/soo dickwils t'selve gheschieden sal/van thien ponden/de twee deelen van dien tot profijt vanden Dijcgrave/ ende het derde derdendeel ten profijte vanden denunchiateur / ende worden de Schouten van Sparendam ende Spaerwoude/ by desen geaucthoriseert ende belast/ t'allen tijden de ovens te visiteren ende den Dijcgrave te adverteren

wat

wat obens contrarie dese Keure bevonden sullen worden.

xxxv.

Item dat niemandt wie hy zy / eenighe schuyten sal moghen legghen voor de steygher binnensdijcx op Sparendamme/dan die aldaer lossen ende laden: eñ datmen gheen schepen buyten noch binnen dē Sparendamschen dijc aen de plaetwercken maren en sal/ alles op een boete van twintich schellinghen.

Geen schuytē binnensdijcx aende steygher op Sparendamme te leggen, dan de ghene die lossen ende laden, ende datmen buyten noch binnensdijcx aen de plaetwercken niet maren en mach op twintich schellinghen.

xxxvj.

Item den ghenen die bevonden souden moghen worden/eenich zant wt het eene schip int ander te laden/of lossen binnen de pael in het Ye omtrent Sparendamme gheslaghen / ghenoemt de zantkaep / sal verbeuren een boete van thien ponden.

Binnen de zantkaep in het Ye, gheen zant te lossen of laden van t'een schip in t'ander, op thien ponden.

xxxvij.

Dat de dienaers van t'ghemeen landt de draybomen opten Sparendamschen dijck staende / sluyten sullen telcken jare naer alre Heyligen / sonder d'selve weder te openen voor den eersten Maerte / ten ware henluyden anders by Hoogheheemraeden gheordineert werde/ op een boete van thien ponden.

Sluyten vande draeybomen, op thien ponden.

Sluysen

Sluysen ende verlaet inden Sparendamschen dijck

xxxviij.

Alle de schepen deur de colc ende sluyse tot Sparendamme op t'lot uyt te varen, op een boete van drie ponden ende niet deur te varen sonder lot, op ses ponden.

Dat alle schepen ende schuyten/ t'zy groot of cleyn ver dect of onverdect/ die varen willen deur de colck tot Sparendamme/ ende de sluysen aldaer/ ghehouden sullē zijn een lot te halen vandē genē die van weghenden Heemraden des last ende bevel sal hebben/ om daer mede inde voorschreven colcke te varen/ ende dat de selve wederom ghehouden sullen zijn opt selve lot uyt te varen/ sonder voor haer lot ofte beurte inne of uyt te halen/ op de boete van drie ponden. Ende en sal niemant hem vervorderē deur te varen sonder lot/ opte verbeurte ende b[..]ete van ses ponden.

xxxix.

Op de loten te schieten tot den verlate, op ses pont, ende dat ael ende visschepen inde keur niet en zijn begrepen.

Des sullen de ghene die op haer loten/ te weten/ d'eerste/ tweede/ derde/ ende soo voorts/ in comen/ gehouden wesen hare schepen te legghen ende schieten nae den verlate/ ter ordonnantie vande lot-deelder/ op dat zy op haer selfs loten te gherijffelicker uyt moghen varen/ opte boete van ses ponden. Welverstaende dat hier onder niet begrepen en sullen zijn ael-schepen/ ofte schepen riviervisch ghepladen hebbende.

xl.

Schepen aende gront gerakende, sijn hen lot quijt dan mogen inde eerste schuttinge schieten, vloot-

Item oft gebeurde dat eenige schepē lot ontfangē hebbende/ aen de gront vielen/ so dat sy niet passeren en mochtē/ de selve schepē sullē haer lot ofte gebeurte daer mede quijt wesen: midts dat sy met t'selve lot ende

ende getal wederom sullen mogen schiete inde eerste schuttinghe/ als sy vlotvaerdich sullen zijn: of sal de Schipper een nieu lot mogen halen/ t'welc men hem geven sal buyten sijn kosten/ mits sijn eerste lot over gevende.

vaerdich zijnde of een ander lot halen.

xlj.

Item dat alle Schippers/ ofte ten minsten haer dienaers die met hen varen/ selfs ghehouden sullen wesen haer lot te halen ende ontfanghen/ ende niemandt anders van haren t'weghen/ opte boete van drie ponden.

Schippers of hare dienaers selfs haer lot te halen, op drie ponden.

xlij.

Item indien eenighe schepen quamen drijven uyt de Spaerne inde t'colcq/ ten tijde aldaer gheen schepen en zijn legghende/ ende de sluys open staende is so sullen syluyden nochtans gehouden zijn een lot te halen als sy inne zijn. Ende als de sluys ofgaet/ so sal een yeghelick eerst deur varen/ die daer best ende gereetste toelept/ ende dat tot discretie vanden voorsz sluyswachter.

De sluys openstaende, even wel in t'colcq zijnde, lot te halen, ende de sluys of gaende, sal elck uyt varen die ghereetste leyt.

xliij.

Item sullen mede de ghene die met eenige vloten/ tsy van eycken ofte vuyren houte/ deur de voorschreven sluyse willen uyt ofte inne passeren/ ghehouden wesen een lot te halen als vande schepen/ op een boete van drie ponden.

Die met vloten hout deur de sluyse passeren, lot te halen als vande schepen, op drie ponden.

xliiij.

Item dat de lotdeelder tot allen tijden by daghe ende by nachte ghehouden sal zijn een lot te gheven/ ofte doen gheven/ als de Schipper ofte haere voorsz

Lotdeelder sal lot gheven by daghe ende nachte, op arbitrale correctie

dienaers ofte knechten daeromme comẽ/ op arbitrale correctie indien hy daer inne onwillich ofte gebreckelic bevonden worde.

xlv.

De lot-deelder sal op het in ende uyt varen, op elcx lot present wesen, op drie ponden.

Item sal de voornoemde lot-deelder/ ofte yemant van sijnen twegen present zijn/ als de schepen in ende uyt varen/ omme toesicht te hebben dat een yegelick op sijn lot uyt ende in vaert / op ghelijcke boete van drie ponden.

xlvj.

Elck lot is twee penningen : ende die deurvaert sonder betalen, verbeurt drie pondẽ, ende twintich schellinghen inde plaets van twee penninghen,

Item sal dẽ lot-deelder voor sijn arbeyt eñ moeyten ontfanghen van elc schip/ tzy groot of cleyn/ verdect/of onverdeckt/dat lot halen moet/ twee penninghen Hollandts:ende so wie sonder betalen/of dẽ lot-deelder te vernoughen/ deur voere/sal verbeuren drie ponden / ende daerenboven den lot-deelder ghehouden wesen te geven voor de twee onbetaelde penninghen / twintich schellinghen / van twee grooten vlaems de schelling. Ende en sal den lot-deelder niet ghehouden wesen den selven eenich lot te gheven/alvoren de voorsz drie ponden ende twintich schellinghen voldaen sullen wesen.

xlvij.

Dat de schepen bovẽ t'sluys-gelt, tzy oft sy hẽ masten legghen of niet, tot brug-gelt sullen betalen een halve stuyver, ten ware sy met legghende masten over stuyr uyt en-

Item dat alle de schepen int voorsz colcq uyt ende inne varende/ tzy of sy hare masten leggen ofte niet/ boven t'sluys-ghelt sullen betalen een halve stuyver voor t'brug-ghelt/ten ware eenighe mette legghende masten hare schepen over stuyr inne ofte uyt haeldẽ/ de selve sullen vande voorsz halve stuyver vry zijn: Ghelijck oock daer van vry sullen wesen de cleyne schuy-

schuyten die ghewoonlijck zijn niet t'voorschip uyt ende inne te halen/ende hare masten soo voor als achter uyt te legghen: ten ware sy oock met hare staende masten wilden deur varen / in welcken ghevalle by hen oock betaelt sal worden t'brug-gelt voorsz.

de in haeldẽ, ende dat de cleyne schuyten vry zijn.

xlviij.

Ende alle schepen die deur de colcq ofte verlaet eñ sluyse voorsz willen varen met leggende masten / sullen de schippers vandien ghehouden wesen hare masten te voeten/ soo hooch datter een schip onder deur schieten mach/ uytgesept het schip dat inde sluys sal leggen/ ende t'leste schip incomende/sal metten bouch voor in moghen comen als de colcq vol is : midts dat de schepen met staende masten daer deur oock niet verhindert en werden/ op een boete van drie ponden.

Hoemen met legghende masten deur de sluysen varen sal.

xlix.

Item het eerste schip ofte schuyt twelc inde sluys legghen sal / en sal niet vorder inde voorschreven sluys legghen/dan de sluyswachter believen sal/opte verbeurte van een derdendeel van thien ponden.

Niet vorder inde sluys te legghen, dan de sluyswachter belieft, op een derdendeel van thien pont.

L.

Alle schepen deur de voorschreven sluys passerende/ende varende/sullen betalen/ te weten die niet vry en zijn / een blanck / behalven t'voorschreven brugghelt/begrepen inde voorsz xlvij. keure.

Schepen deur de sluys passerende, ende niet vry zijnde, betalen voor t'sluys-ghelt een blanck, behalven tbrugghelt.

Lj.

Cleyne schuyten gheen roer hebbende / ende die geen roer en mogen houden/ sullen betalen half gelt/ als een half-blanck.

Cleyne schuyten sonder roer sullen betalen half-gelt.

Lij.

Vuyten ofte eyc-ken vloten beta-len eē blanc,ende minder half gelt.

Houtvloten t'sy vuyrenofte eycken hout/ grooter van een hout/sullen betalen een blanck/ ende minder half gelt.

Liij.

Schippers vande Steden ende Dorpen onder t'Heē-raetschap van Rijnlant behoorende ende met Rijnlant uytwarende sullen vry zijn,

Item van t'voorschreven sluys-gelt/ sullen alleenlick vry wesen de schepen ende schippers vande Steden ende Dorpen/ onder t'Heemraetschap van Rijnlandt behoorende / ofte die met Rijnlandt uytwaterende/ ende midtsdien metten selven Lande contribuerende zijn.

Liiij.

Haring-schepen dennen of roeren hebbende, sullen betalen achtalve stuyver so by daghe als by nachte ende open schuyten half gelt.

Item de harinck schepen dennen ofte roeren hebbende / van waer die moghen zijn/sullen gheven achtalve stuyver/so wel by dage als by nachte/overmidts die tot allen tijden deur gelaten sullen worden/ soo sy luyden vente goederen inne hebben/ de open schuyten half gelt.

Lv.

Schuytē passerende deur de cleyne sluyse, sullen betalen twee stuyvers.

Maer die schuyten die door de cleyne sluyse varen met harinck/ sullen dē sluysachter vande colcq gheven twee stuyvers.

Lvj.

Sluys-wachter, Schout van Sparendam, ofte hen gecommitteerden ende den Heemraets-boden, mogen bekeuringhe doē, ende sullen t'selve den Dijckgrave aenbrengē.

Item de sluyswachter lot-deelder / ende Schout van Sparendam/ ofte hare gecommitteerden/mitsgaders de Heemraets-bode/ende elck van hem wordē geaucthoriseert/by desen te bekeuren allen den genen die haer lot niet en halen / ofte daer op niet uyt ende in en varen / ofte anders jeghens dese Ordonnantie be-

bevonden worden te doen / ofte ghedaen te hebben. Ende sullen gehoudẽ wesẽ tselve op haerluyder eedt den Dijckgrave ofte Heemraden aen te brengẽ / daer inne hen als gheeede persoonen gheloof ghegheven sal worden.

Lvij.

Eñ indien yemant dẽ sluyswachter / den Schout / lot-deelder / ofte hare gecommitteerden / ofte de voorschreven Boden om het bekeuren misseydẽ ofte misdeden / met woorden ofte met wercken / ofte yemandt van hen in hare gherechticheyt respective / int geheel of deel defraudeerden / d'selve sal verbeuren thien ponden / ende daer en boven arbitralick aen zijn lijf ofte goeden gecorrigeert worden naer exigentie van der saken / onvermindert het interest ende actie van partijen.

Die den sluyswachter, Schout, lot-deelder, of hen gecommitteerdẽ, of oock de boden om het bekeuren misseydẽ of misdeden, of yemant defraudeerde, verbeuren thiẽ pondẽ, ende correctie aen lijf ofte goet naer gelegentheyt.

Lviij.

Item dat gheene schippers ofte hare knechtẽ / varende door de voorschreven sluyse ende verlate / met eenige scharpe bomen ofte haecken / en sullen op ofte in eenich houtwerck / ofte steenwerck vandien / steecken ofte stooten: maer sullen haer schepen oft schuyten moeten deur trecken aende yseren ringhen inde sluyse ende verlate daer toe gemaeckt. Soo sy oock haer anckers alvooren sullen inbreken / ende met de handen vande selve anckers binnen boort treckẽ om t'houtwerck vande deuren niet te beschadighen / elck poinct bysonder / op een boete van drie ponden.

Met geen scherpe bomen ofte haeckẽ, op, ofte in eenich houtwerck oft steenwerck vande sluysen te steecken of stooten. Ende dat de schippers hen anckers sullen inbreken: elck poinct bysonder, op een boete van drie ponden.

Lix.

Item alle de schippers vande schepen ende schuyten /

Met de volle vaert int coleq

niet te comen, maer de schepen aent plaetwerck te leggen, de sluysen afgaende inde colcq te halen of drijven, sonder met touwen ofte trossen inde colcq te trecken, t'bolwerck ende de deuren van t'verlaet niet te roerē ende tegē stroom met geen trossen of touwē deur de sluyse of verlaet te winden, op thiē ponden.

ten / die van Haerlem comen in stormen ende onweder/ t'zy of de sluysen of gaen/ dan niet sullen gehonden wesen haer voorschreven schepen te legghen aen t'plaetwerck / sonder mette volle vaert inde colcq te drijven : ende ist sulcx dat de sluysen niet af en gaen/ soo sullen sy de schepen ende schuyten moghen inde colcq halen ofte drijven / sonder dat sy haer schepen ende schuyten met eenighe trossen ofte touwen inde colcq sullen moghen trecken als de sluysen af gaen. Item dat syluyden het bolwerck ende de deuren van t'verlaet niet en sullen roeren/ ende datmen gheen schepen ofte schuyten tegens stroom met trossen ofte touwen deur de voorschreven sluyse of verlaet en sal moghen winnen : elck poinct bysonder/ op een boete van thien ponden.

Lx.

Schepen noch schuyten niet te drijvē als de sluysen afgaen, dan met consent, op drie ponden.

Item en sullen gheen schepen ofte schuyten inde colcq moghen drijven als de sluysen af gaen / dan by consent vande sluys-wachter / op een boete van drie ponden munte als voren.

Lxj.

Dat by storm en onweder de sluysen willende afgaen, de schepen niet en sullen mogen leggen inde colcq: ofte alst hen belast wort uyt de colcq te halē, ende by onwillicheyt verbeuren drie ponden ende correctie.

Item dat ghene schepen ofte schuyten/ groot ofte cleyn / en sullen moghen legghen inde colcq by storm ende onweder als de sluysen willen afgaen/ende mede alst de schippers belast wert de selve schepen ende schuyten uyt de voorschreven colcq te halen/ om inde stroom niet te legghen / ende beletten den ofganck vanden water/of oock den andere schepen die souden moghen deur varen. Ende by so verde de schippers ofte schuytluyden van dies te doen onwillich waren/ sullen d'selve verbeuren een boete van drie ponden/ munte/

munte voorschreven/ ende vorder ghecorrigeert worden naer ghelegentheyt der saecken.

Lxij.

Item als de sluysen af gaen/ en sullen hem ghene schippers ofte schuytluyden vervorderen met hare schepen ofte schuytē binnen de spaerne inde colcq ofte buyten de groote sluyse / ofte sluysē daer water deurloopt / inde stromen te legghen / op een boete van thien ponden.

De sluysen afgaende, inde stroomen niet te legghen, op thien ponden.

Lxiij.

Item de sluys-wachter en sal niet mogen schuttē dan by sonneschijn : te weten des winters driemaels/ ende des somers viermaels daechs /tot gherijf vande Schippers ende Coopluyden/ingevalle t'selve doenlick is/ ende deur weder ofte wint niet verhindert en wort. Ende de ghene die by nachte ofte buyten tijde van t'schutten begheren deur te varen / deur dien sy eenighe vente ofte verderffelicke goederen ghehaden hebben/ salden sluys-wachter de selve moghen gherijven/indien sulcx bequamelic can geschieden/ midts daer voren ontfangende telcken reyse thien stuyvers van yeder schip.

By sonneschijn te schutten, swinters driemael , ende tsomers viermaels daechs , ende de vente goedē buyten tijts te mogen gherijven, midts ontfangende thiē stuyvers van elck schip.

Lxiiij.

Item de meesters vande schepen sullen in allen poincten van desen voor haer knechten verantwoorden/oock de boeten betalen/ ende sal altijt t'schip ofte schepen daer voor moghen gearresteert ende aen ghehouden worden.

Dat de meesters voor hen knechts verantwoorden moeten, ende dat hen schepen voor de boeten ghearresteert ende aen ghehouden moghen worden.

Lxv.

Dat den voorschreven sluys-wachter gheen schepen/

Geen schepē met sant dut te laten

passeren , ten zy de sluys-wachter eerst ghesien sal hebbẽ dat de selve juyst ten halven rose geladen zijn.

pen/ ghesaden met zant/ deur de sluyse en sal laten passeren/ten zy d'selve ten weder zijden geroost zijn/ ende dat de sluys-wachter wel bescheydelick sal hebben ghesien ende gheoordeelt. Dat d'selve niet meer noch min dan juyst ten halven rose ghesaden en zijn/ ende die hy bevint ter contrarie ghedaen te hebben/ sullen verbeuren een boete van vijftich ponden/ daer over hy d'selve sal ghehouden zijn te bekeuren / arresteren/ aen te houden/ ende den Dijckgrave over te leveren/ om gheprocedeert te worden nae behooren.

Lxvj.

Hoe de boeten sullen gheappliceert wordẽ,ende dat de dijckgrave sijn executie doen mach aẽ de schippers ende hẽ schepen, alomme in Rijnlandt.

Item de sluys-wachter ende Heemraets-boden van Rijnlandt/sullen den ghenen die dese ordonnantie eenichsins overtreden / t'allen tijden moghen bekeuren. Ende sullen de voorschreven boeten by/ofte van weghen den Dijckgraef van Rijnlant gheinnet ende gheexecuteert worden : applicerende d'een helft tot profijt vanden Dijckgrave ofte den Officier/ indien hy d'executie doet / ende d'ander helft voor den aenbrenger. Ende sal den voornoemden Dijckgrave sijn executie moghen doen aende ghebreckighe schippers ende hare schepen / alomme binnen t'Dijckgraef-schap van Rijnlant/ daer hy d'selve sal connen bevinden.

Spaerne

Lxvij.

Dat niemant wie hy zy/ ofte van waer hy wesen mach/hem en sal vervorderē/ van nu voortaen eenige schilpen/ noch zant in schepen noch schuyten te ladē/ noch te ontladen tusschen de mont vande Spaern/ ghelegen in Heemstede ende Sparendamme/ dan in wijcken gegraven upten lande/ daer inne de schepen buyten de Spaern leggen moghen/ omme te laden ofte ontladen / ende hangende een cleet upt dat een schip ofte schuyte tot int ander/ten eynde t'zant/of de schilpen niet en comt te vallen tot int Spaerne. Welcke wijcken soo verre int landt gaen sullen/ dat tusschen de Spaern ende de schepen ofte schuyten daermen tzant ofte de schilpen in laden oft ontladen sal/twee roeden vry sal blijven / ten alreminsten/ende dat elck op een boete van twintich ponden. Welcke boete den Dijckgrave sal mogen verhalen/ ende executeren aende eygenaers vande zanderie / ende den genen die de schilpen leveren ofte toebehooren. Ghelijck hem oock niemandt vervorderen en sal binnen de voorschreven limiten te legghen/ ofte doen leggen eenich zant opte canten ende wallen van hare vaerten/ende sloten opte Spaerne responderende / noch opte wallen ofte canten vande landen/ comende aen de voorschreven Spaerne / mede op een boete van twintich ponden/diemen den eyghenaer vande landen/ daer op het voorsz zant in contrarie van desen bevonden sal worden / afnemen sal sonder verdrach.

Hoemē omtrent de spaerne zant ende schilpen laden sal,ende dat men opte canten vande vaertē ende landen, responderende opte Spaerne gheen zant leggen en sal, respective op t wintich ponden.

Lxviij.

Item dat gene eygenaers vande swetten/of wijcken

Gheen eygenaers van swetten ofte

wijckē aē tSpaerne zant te laden, of doen ladē, ten zy de schepen ten weder zijden geroost zijn, op te boete van dertich ponden.

ken aent Spaerne / van nu voort aen eenich zant in schepen laden/doen laden/ of ghehenghen sullen gheladen te worden / ten zy dat de selve schepen eerst ten weder zijden gheroost zijn / te weten/ de groote schepen op vijf voeten ladens/ niet meer/ende d'ander die so vele niet laden en moghen tot so vele voeten ende duymen alst behoort/naer groote vande selven cleynder schepen. Ende sullen de schepen geroost worden byden ghenen die Dijckgrave ende Hogheheemraden daer toe alrede ghecommitteert ende geeedt hebben / ofte als noch sullen moghen committeren ende eeden / ten salaris van ses stuyvers van elck schip. Ende dat opte boete van dertich ponden telckē reyse te verbeuren als ter contrarie van desen bevonden sal worden gheschiet te wesen / diemen aende eyghenaers vande zwetten ofte wijcken verhalen sal.

Lxix.

Schippers noch hen knapen ofte huyrlinghen geen zant te laden, ten zy de schepen als voren gheroost zijn, op ghelijcke boete.

Item dat gene schippers/ noch schippers knapen/ noch oock huyrlingen/ van nu voortaen gheen schepen met zant laden en sullen/ tē zy de groote byde gecommitteerde van Dijckgrave ende Hogheheemraden voorschreven/ opte voorschreven vijf voeten ladens ten weder zijden gheroost zijn / de cleyne naer advenant alsvoren / ende dat opte boete van dertich ponden/ te verbeuren so dicwils als ter contrarie by yemant ghedaen te wesen bevonden sal worden/ diemen aende schepen sal verhalen / niet jeghenstaende dattet byden huyrlinghen/dienaers ofte knapē vandien ghedaen ware / buytē consente weten/ofte wille vanden eyghenaers/ofte meesters vande schepē. Behouden den eyghenaers hen regres aende ghenē die sluyden hen schepē verhuyrt sullen moghē hebben.

Lxx.

Item dat niemande in schepen geroost zijnde alsvoren/eenich zant en sal moghen laden/ dan naer der sonnen opganck/ ende voor der sonnen onderganck/ noch oock t'schip niet minder noch meerder laden/ dan juyst totten middele vande rose. Ende dat niemande naer de sonnē onderganck/ ofte voor der sonnen opganck/in eenighe swetten/ wijcken/ofte oock int Spaerne metten schepen sullen moghen leggen/ veel min daer uyt tot deur t'Spaerne ofte de sluysen van Sparendamme moghen varen elck poinct van dien bysonder opte peyne van dertich ponden/diemē aen de schepen sal verhalen/ als voorschreven is.

Naer der Sonnen opgang, ende voor de Sonnen ondergang zant te laden, de schepen ten halvē rose te ladē. Item voor der Sonnen opgang, ende naer der Sonnen ondergang gheen schepē in t'Spaerne, noch wijcken te leggen, of daer deur, veel min deur de sluysen te varen, respective op xxx. ponden.

Lxxj.

Item wort een yeghelick by desen scherpelick gelast ende bevolen / haer rosen niet hoger te slaen/dan die by den gecommitteerde gestelt sullen wesen/ende sulcx met haer schepen gecomen zijnde inde colcq/ofte sluyse van Sparendamme / en sullen deur de selve sluyse niet moghen varen / ten zy dat sy den sluyswachter van Sparendam verclaren dat sy zant inne hebben : ende dat den selven sluys-wachter wel bescheydelick t'zijnen wille ende genougen gesien ende gheoordeelt sal hebben / dat sy niet meer noch min zants en hebben ghеladen/ dan juyst ten halven rose alsvoren. Elck poinct van desen bysonder opte boete van vijftich ponden / diemen aende schepen verhalen sal/ als hier voren geseyt is.

De rosen niet hogher te moghen slaen, ende deur de sluysen ofte colcq t'Sparendamme niet te varen, ten zy de sluys-wachter de zant schepen gevisiteert heeft op vijftich ponden.

Lxxij.

Wort voots eenen yeghelick verboden eenich zandt

Gheen zant int Spaerne te wer-

pen op verbeurte vande schepē ende d en toebehooren.

zant in t'Spaern te werpen/ by dage noch by nachte in gheenre manieren / opte verbeurte vande schepen mit alle t'gunt dat totten schepen behoort / sonder regard te nemen wie de selve schepen souden moghen toebehooren.

Lxxiij.

Hoe de boeten sullen gheapplicеert worden.

Van alle welcke boeten ende verbeurten de Dijcgrave van Rijnlant hebben sal de twee deellen / ende den denunchiateur het derdendeel.

Keuren

Keuren opte Maren / Poel / Lede/ Does ende Zijl/mette bruggens daer overlegghende.

Lxxiiij.

Dat den ghenen die gehoufslaecht ende ghehouden zijn in t'maecken vande Maren de Poel/de Lede ende de Does / de selve elck inden sijnen alle Jaers schoon maecken ende reynighen sullen / ten minsten anderhalve roede vande wal/van alle slijm/oncruyt/ ende ander vuylnisse/ twelc sluyden met instrumēten daer toe dienende / metten wortele sullen op halē/ ende in schepen of schuyten leggen/ brengende t'selve daer naer opte wallen van haren houfslach/ende nergens elders: Al waer sluyden de voornoemde vuylnisse so verde te landewaerts inne sullen leggen / dat t'selve met een daghelicx water niet weder int water en wort ghetogen/ ende dit al tot prijse vande Hogeheemraden elck houfslach / ofte eyghen op een boete van een derdendeel van thien ponden voor d'eerste reyse: ende daer naer t'werck ander mael ofte meer beschouwen zijnde / telcken op een boete van thien ponden. Ende sullen de ghehoufslaechden telcken schoudaghen (diemen jaerlicx ten minsten acht daghen te voren by billetten eenen yeghelick verwittighen sal) ghehouden wesen op hen houfslach te compareren / ende den Dijckgrave ende Hogheheemraden perfectelick te wijsen den aen ende ofgang van hen respective wercken/ op een boete van thien schellinghen. Ende wat werck ten schoudaghen ongheheert/ ofte niet behoorlick gemaeckt bevonden wort/ sal t'selve geheert ende gemaeckt worden naer ouder

Hoe de maren, de Poel, Lede ende Does ghemaeckt ende geschouwen sal worden, d'eerste reyse op een derdendeel van thiē pondē, ende daer naer telcken thien ponden.

ghewoonte/ende volghende de keuren generalick op t'schouwen in Rijnlandt by Dijckgrave ende Hogeheemraden voorschreven gemaeckt.

Lxxv.

Dat de visscherie mit hanghende ofte staende touwen; ofte korven Inde Maré, Lede, de Does ende de Zijl sal ghecontinueert worden.

Item alsoo voorgaende gekeurt is geweest: Dat niemande wie hy zy / hem en soude vervorderen met hangende of staende touwen/ of korven/ te visschẽ inde Maren/ de Lee/ de Does ende de Zijl / noch oock in of voor de brugghen daer over legghende / deur twelck de waterlosinghe soude moghen worden verhindert/ op verbeurte vande visch-touwen ende korven/ ende boven dien een boete van tweemael tseventich ponden van dertich grooten vlaems yder pont/ volghende de privilegien ende vonnissen daer van zijnde / welverstaende nochtans dat de Stadt van Leyden int bevisschen van hare wateren blijven soude by haer possessie ende gherechticheydt/ in conformite van haerluyder privilegien. Ende dat zedert bevonden is gheweest: Dat de waterlosinghe ter plaetsen voorseyt/ duer de visscherien/ in sulcker voegen als die selve jegenwoordelick aldaer mit staende want ghedaen wort/ niet en is verhindert/ so hebben Dijckgrave ende Hogheheemraden de voorschreven keuren naerder interpreterende verclaert ende verclaren midtsdesen: Dat de visscherien mit staende want ter voorschreven plaetsen sal moghen ghecontinueert worden/ ghelijck tot noch toe is gheschiet.

Lxxvj.

Geen schepẽ stille te legghẽ inde zijl noch inden Rijn

Item dat gheen schippers of anderen / met hare schepen groot noch cleyn/ en sullen moghen stille legghen

ghen lossen noch laden / t'sy met wat goeden dattet soude mogẽ wesen inde Zijl/ofte indẽ Rhijn omtrent de Zijl-brugghe/ inden Ambachte van Leyderdorp/ telcken op een boete van vijf ende twintich ponden/ daer voor men de schepen over al sal moghen arresteren/ende t'roer ende zeyl in bewarender hant nemen/ om de boeten daer aen te verhalen / sonder dat onder dese keure sullen begrepen zijn d'eygenaers of bruyckers der landen/ op ten Rijn ende Zijl respective responderende.

omtrẽt Zijl-bruggen, op xxv. ponden, uytgeseyt de ghene die opten Rhijn ende Zijl ghelant zijn.

Lxxvij.

Dat hem niemant en sal verborderen te baggerẽ/ ofte aerde te slaen inde Maren/ Poel/ Leede/ Does ende de Zijl / ten ware dan met consent van Dijckgrave ende Hogheheemraden / op verbeurte vande schepen/ ende boven dien een boete van vijf eñ twintich ponden / ende den genen die geconsenteert soude moghen worden in eenighe der voorschreven plaetsen te baggheren / sullen gehouden wesen te bagghren by sonneschijn / ende met hen schepen een halve roede vande wallen te legghen/ ende met haerluyder netten of houwen naer t'midden vande wateringen te slaen/alles op een boete van thien ponden.

Inde Maren, Lede, Poel, Does ende Zijl niet te baggheren, dan met consent, op verbeurte vande schepen ende xxv. pondẽ, ende consent hebbende, by sonneschijn te baggheren, ende de schepen een halve roede vande wal te leggen, ende ter Rhijnwaert in te slaen, op thien ponden.

Lxxviij.

Dat niemande de voorschreven Maren / Leede/ Does / ende Zijlen sal moghen vernauwen / op een boete van thien ponden / ende ghehouden te wesen t'selve weder op te halen op double boeten.

De Maren, Lede, Does ende Zijl niet te vernauwẽ, op thien ponden.

Eerst Rhijndijck.

Lxxix.

Geen wagenpadē ofte ander overpaden indē Rijndijck te houden, dan met consent ende in allen geval den dijck niet vorder te laghen, dan voor de twee delen houdende oock double aerde, op thien ponden.

Niemandt en sal eenich waghenpadt / ofte ander overpadt inden Rijndijck mogen houden/ ende sulcx den selven dijck verlagen/dan met consent van Dijcgraef ende Hogheheemraden. Ende consent hebbende/en sal t'selve overpadt niet vorder moghen gelaecht worden / dan voor de twee deelen vande voorschreven Rhijndijck/latende de rest ongheroert/ ende daer by houdende double aerde / omme t'allen tijden t'overpat daer mede toe te mogen leggen ende stoppen/ elck poinct op een boete van thien ponden.

Lxxx.

Den Rhijndijck niet te versmalen noch aerde daer uyt te graven, op thien ponden.

Datmen den voorschreven Rhijndijck niet en sal moghen versmalen / ofte aerde daer uyt graven / op een boete van thien ponden.

Lxxxj.

Dat de ghehoufslaechden opten Rhijndijck de ofloopen op setten sullen, soo hooch als den selvē dijck ten weder zijden aencomt: stellende ende houdende voorts, op elck vijftich roeden

Dat de ghene die gehoufslaecht zijn inden Rhijndijck/de ofl open vanden selven dijck/ so wel beneffen de palen / als op ander plaetsen op nemen / ende soo hooch opsetten sullen/ als den selven dijck aen weder zijden is aencomende. Stellende ende houdende voorts tot belet van t'rijden van wagens ende paerden opten voorschreven dijck/op elcke vijftich roeden twee palen bezijden den anderen: elc gehoufslaechde op een

op een boete van vijfthien ponden/ eñ dat den Dijck-grave t'gebreck sal besteden/ ende doen maeckē naer den dijck-rechte.

twee palen op vijfthien ponden.

Lxxxij.

Datmen tot maeckinghe ende reparatie vanden voorschreven Rhijndijck aerde slaen/ ende halen sal uyt de landen gheleghen binnensdijcx/ beneffen de plaetsen diemen reparerē sal/ ter naester lage de minste schade/ sonder datmen eenighe aerde halen sal uyt boomgaerden/ hout-thuynen/ chinghelen/ lanen ofte huyswerven/ opte boete van thien ponden/ ende arbitrale correctie.

Tot maeckinghe vandē Rhijndijck aerde te nemen binnensdijcx ter naester laghe de minste schade, sonder uytboomgaerden, &c. op thien pondē ende correctie.

Lxxxiij.

Item so wie de voorschrevē palen op braecke/ ofte uyt toge/ sal verbeuren thien ponden/ ende bovē dien arbitralick gecorrigeert worden.

Die de palen op braecke, of uyttoghe, sal verbeuren thien ponden ende correctie.

Lxxxiiij.

Item dat niemant opten hogen Rhijndijck en sal moghen rijden met paerden/ waghens of sleden/ op een boete van thien ponden.

Opten hooghen Rhijndijck niet te rijdē met paerden, waghen of sleden, op thien ponden.

Lxxxv.

Datmen den Rhijndijck niet en sal moghen weyden boven noch beneden met eenighe beesten/ jonck ofte oudt/ opte verbeurte over elck beest van een derdendeel van thien pondē/ wel verstaende also Dijckgrave eñ Hogeheemradē op t'versoeck vande regierders van verscheyden Ambachten inden Rhijndijck ghehoufslaecht zijnde/ geconsenteert hebben de weydinge

Den Rhijndijck niet te weydē, op een derdendeel vā thien poden.

dinghe vanden selven Rhijndijck mit alrehande beesten/ten profijte vanden Ambachten te moghen verhuyrt worden/gheduyrende tot wederseggen. Dat in regard vande huyrders vandien/ ende vorder niet/ de bekeuringhe middelretijt sal cesseren.

Lxxxvj.

Hoe de beesté by ongheluck uyt de weyde op den dijck lopende, geschut, ende 'tschot ghelt gheinnet sal worden.

Ende de beesten die bevonden worden opten voorschreven dijck by ongheluck ghelopen/ gejaecht/ofte uyt de weyden ghesprongen te zijn/sonder aldaer geweyt te worden/salmen schutten/ te weten een ongeringt varcken voor verbeurt/een paert/geringt varcken/ende ander beesten / by dage elcke voet op twee stuyvers/ ende elck calf ende schaep/de voet een stuyver/ende by nachte op doubel schut-gelt. Waer van schutters wesen sullen de Heemraetsboden / boden vanden Bailly van Rhijnlandt / Schouten ende Ambachtsbewaerders met haren geswozen Boden/ elck inden zijnen. Ende ingheválle de schuttinghe ghedaen byden Heemraets ende Baillijs-boden respective niet voldaen en wort/ so moghen de selve Boden de beesten besteden tot costen vandé eygenaer/de welcke t'geschutte goet binnen vierentwintich uren (naer hy daer of t'sijnen costen sal wesé geinsinueert) niet lossende / sulleu de Boden t'selve goet opentlick moghen vercopen / ende vande penningen vandien/ of houden het schut-gelt ende oncosten / leverende de rest onder den Schout vander plecke / om byden eyghenaer aldaer t'sijnen ghelieve ghelicht te mogen worden. Ende den Schout de schuttinghe doende/ sal t'geschutte goet int t'schut-hock doen brenghen/ ofte t'selve oock besteden ende voorts procederen als hier voré. Maer de Ambachs-bewaerders/ofte Bode vanden

vanden Ambachte schuttinghe ghedaen hebbende/ sullen t'gheschutte goet den Schout leveren/ die hen t'recht van t'schut-gelt restitueren/ ende in voughen voorsept tot inninghe vandien/ ende van sijn costen voorts varen sal. Dan oft so gheburde datmen den eyghenaer van t'geschutte goet niet en wiste/ salmen by openbare Kerck-gebodt/ende affixie van billetten eenen yeghelicken adverteren/wat beesten datter geschut/ ende hoe de selve ghehaert zijn/ tē eynde den eyghenaer binnen ses daghen de selve sal mogen comen lossen/ende t'schut-gelt/ ende de costen betalen/ ofte dat die vercoft sullen worden als voorsz is.

Lxxxvij.

Dat den ghenen die eenige boomen staende hebben aende Zuyt zijde/ op ende beneffen den Rhijndijck/binnen de anderhalve roede vandē dijck-sloot/ aenden hooghe ende laghe zijden vanden Rhijn/ soo verre t'Heemraetschap van Rhijnlant streckende is/ t'sy willighen/ esschen/ ofte ander gheboomten/ die selve ofhouden ofte doen ofhouden sullen binnē drie maenden naer de publicatie deser/sonder aldaer eenighe andere weder te planten/ ten eynde den voorsz dijck des te beter sal moghen drogen/ alles opte boete van thien ponden/ ende verbeurte vande voorschreven bomen. Ende indien yemandt eenighe boomgaerden staende hadde aende Zuyt zijde vande voorschreven dijcken/ contrarie dese keure/ sal den selven de voorschreven boomgaerden mogen houden staende/ sonder de bomen of te houwen/ midts dat hy den wech legghende onder de schaduwe vande selve bomen/ gehouden sal wesen alsoo dick te maecken/ ende

Boomen aen de Zuytzijde ten weder zijden vanden Rhijn of te houden, ende gheen ander te planten, op thien ponden, ende verbeurte vande bomen.

onderhouden met goet zant/dat de selve wech t'alretijdt so goet ende drooch sal wesen mette wagen ende anders te ghebruycken/als den anderen wech sal zijn aen beyden zijden daer naest aencomende / ter plaetse daer gheen bomen en sullen staen. Ende so wie den wech alsoo t'allen tijden niet en onderhout met goet zant/ ende daer over bekeurt wort / sal t'elcken reyse verbeuren een boete van vijf ponden. Belastende voorts den Schouten ende Crooheemraden / elck inden sijnen/dat sylupden int schouwen vande voorschreven wech goet regardt sullen nemen/of de voorschreven keure / nopende het stellen vant nieu gheboomte / niet en worde overtreden / ende dat sy den ghenen die contrarie bevonden sullen worden gedaen te hebben / bekeuren / ende den Dijckgrave overleveren sullen/ om daer over gecauseert / ende voorts teghens hem gheprocedeert te worden als naer behoren/ghenietende indien gevalle de helft vande boete.

Lxxxviij.

Geen heyningen, ten Zuydē vandē voorsz. dijck, hogher te laten op wassen dan ses voeten, op thien Ponden.

Ende datmen gheen heyninghen ten Zuyden vande voorschreven dijck/ hogher en sal laten wassen dan ses voeten/ op thien ponden.

Sluysen

Lxxxix.

Datmen alle de sluysen gelegē tot waterlosinghe/ ofte gheriec van perticuliere persoonen inden hoghen Rhijndijck/ so verre t'Heemraetschap van Rhijnlant is streckende / dicht maecken sonder lecken houden/ ende de selve met een slot sluytē sal / tot welcker tijdt die mits dē noort westen / noorden ende noort oosten wint/ soo veel waters zijn houdende : Dat de selve by een man alleen niet en connen geopent wordē / op een boete van thien ponden diemen verhalen sal : te weten/ voor so veel aengaet de Ambacht-sluysē / ofte sluysen van Polders / aende persoonen ende goederen vande Ambachts-bewaerders der Ambachtē / ende Molen-meesters vande Polders respective. Eñ belanghende de perticulier sluysē aendē genē tot wiens toesichte/ bewaernisse/ ofte last de selve sluysē staende zijn. Ende dit soo dicwils alsmē bevindē sal ter contrarie ghedaen te wesen.

De sluysen dicht te houdē, ende by Noorden, Noortwesten, ende Noortoostē winden te sluyten, op thien ponden,

xc.

Dat niemande de voorschreven sluysen en sal moghen op binden/ nochte op stempelē/ op een boete van thien ponden.

De sluysen niet op te bindē, noch stēpelen, op thien ponden,

xcj.

Ende dē ghenen die behoorlick deur de voorschreven sluysen varen/ sullē gehouden zijn de deuren achter hen toe te doen/ op een boete van ses ponden.

Die deur de sluysen varen, sullen de deuren achter hen toe doen, op ses ponden.

xcij.

Sluysen niet te maken, vernieuwen of dammen, dan mit consent, op xx. ponden.

Dat hem niemant en sal vervorderen eenige sluysen inden voorsz Rhijndijck gelegghen te doen maecken/ of oude sluysen te vernieuwen ofte te dammen/ dan met voorweten/ consent/ ende ter ordonnantie vanden Dijckgrave ende Hoge-heemraden/ opte boete van twintich ponden/ dienien verhalen sal aen den genen die desen ter contrarie gedaen sal hebben.

xciij.

Dat de brugghen voortsaen xiiij. voeten breet ghemaeckt sullē worden, op xxv. ponden, ende dat de selve t'allen tijden geleent, ende wel aengheaert sullen zijn, op thien ponden, ende dat de Schouten ende Croos-heemradē de selve voortsaen daer op schouwen sullen.

Dat alle bruggen diemen van nu voorts-aen inden voorschreven Rhijndijck met consent van Dijckgrave ende Hoge-heemraden sal legghen/ ghemaeckt worden sullen opte breete van veerthien roede voeten/ eñ ten weder zijden met goede stijve leningen van steen ofte eycken hout/ op een boete van xxv. ponden/ ende evenwel gehouden te zijn de verbredinghe te doen/ ende de leninghen te maecken. Ende belanghende de brugghen jeghenwoordelick inden voorschreven Rhijndijck legghende/ de selve sullen geleent onderhouden worden/ op een boete van thien ponden/ ende evenwel gehouden te wesen de leninghe te maecken. Al welcke brugghen t'allen tijden wel aengeaert sullen worden/ op ghelijcke boete van thien ponden: mits 't welck de Schouten eñ Croos-heemraden/ in wiens jurisdictie de voorsz brugghen gelegen zijn/ de selve bruggen jaerlicx daer op mede schouwen sullen/ op te daghen als sy den lagen Rhijndijck/ elck in haren bedrijve schouwende zijn. Ende wat brugghen by hemluyden contrarie dese keure bevonden wordē/ sullen sy luyden bekeuren/ eñ den bekeurde den Dijcgrave overleveren/ om tegen den selven geprocedeert

te worden

te worden naer behooren/ ghenietende de Schouten indien ghevalle een derde paert vande boeten.

xciiij.

Item/ datmen van nu voorts aen alle de deuren vande sluysen inden Rhijndijck gheleghen/ verhogen/ dicht maecken/ ende onderhouden sal tot boven aent 't dexel of wulfsel/ op een boete van thien ponden.

De deuren vande sluysen van nu voorts aen te hoghen, ende dicht te maken tot aen 't wulfsel, op thien ponden.

xcv.

Dat hem niemandt en sal vervorderen in/ of voor eenige der voorschreven sluysen mit fuycken/ staende of hanghende touwen/ korven/ ofte dierghelijcke instrumenten te visschen/ ofte eenige andere schuttinghen daer inne te legghen ofte hanghen daer deur de waterlosinghe soude moghen worden verhindert/ opte boete van thien ponden.

Sluysen in den Rhijndijck niet te bevisschen met eenighe instrumenten, op thien ponden.

Den Rhijn ende de Gouwe/ met de brugghen daer over/ ende over Heymans-wateringe gelegen.

xcvj.

T'maecken ende schouwen vandẽ Rhijn, op een derdendeel van thien pondẽ voor d'eerste reyse, ende voor telcken hien ponden.

Dat alle de ghene die ghelant ofte gheerft zijn ten weder zijden vanden ouden ende nieuwen Rhijn/ streckende vande Hoghewoertsche ende Zijlpoortẽ der stadt Leydẽ of/ tot omtrent de Coene-wateringe of My-wateringe/daer de selve in een comẽ/ ende so voorts tot deur de brugghe van Zwadenburgerdamme den selven Rhijn jaerlicx sullen schoon makẽ/ ende reynighẽ ten minstẽ aen elcke zijde anderhalve roede vande wal/van alle slijm/ oncruyt ende ander vuylnisse/ t'welck syluyden met instrumenten daer toe dienende/metten wortele sullen op halen/ ende in schepen of schuyten legghen/brenghende t'selve daer naer opte wallen van haren housslach. Alwaer sy luyden de voornoemde vuylnissen soo verre te landewaerts inne sullen legghen / dat de selve niet een dagelicx water niet weder int water en worde getogen/ eñ dit al tot prijse vande Hogeheemraden/elck housslach ofte eygen/ op een boete van een derdendeel van thien ponden voor d'eerste reyse/ eñ daer naer twerck andermael ofte meer beschouwẽ zijnde / telckẽ op een boete van thien ponden. Ende sullen de ghehousslaechden telcken schoudaghen (diemen jaerlijcx ten minsten acht daghẽ te voren by billetten eenen yegelick verwittighen sal) ghehouden wesen op hen housslach te compareren/ ende den Dijckgrave ende Hogheheemraden perfectelick te wijsen den aen eñ afgang van hen respective werckẽ/ op een boete van thien

thien schellingen. Ende wat werck ten schoudagen ongeheert/ofte niet behoorlick ghemaeckt bevonden wort/ sal t'selve geheert ende gemaeckt worden naer ouder ghewoonte / ende volghende de keuren generalick op t'schouwen in Rhijnlandt/ by Dijckgrave ende Hogheheemraden voorschreven ghemaeckt. Welverstaende dat ter plaetse daer aende hoghe ofte laghe zijde gheen voorlandt en is gelegen/ ende sulcx den Rhijn comt aenden dijck / de eyghenaers vande landen daer beneffen ghelegen van dese keure sullen onghehouden wesen : op dat den dijck aldaer des te beter sal connen bewassen tot versterckinge vanden selven dijck: twelck gheduеren sal tot wederseghen van Dijckgraef ende Hogeheemradē voorschreven. Onder sulck verstant dat de genen die aldaer in het maecken ghehouden zijn t'werck aenwijsen / ende heren sullen als naer behooren.

xcvij.

Voorts also die vande waterschap van woerden/ niet anders en hebben gheschouwen als de noorder helft vanden Rhijn / beginnende aende Swammerdamsche brugge/ende dat de zuyder helft gheschouwen is gheweest by die van Swammerdam. Als niet ghelegen zijnde onder den bedrijve van den waterschappe van woerden. Dat mede de jurisdictie van Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rhijnlandt/over de selve zuyder helft vanden Rhijn. Item den Rhijndijck/ mitsgaders over de geheele Swammerdamsche Polders byde regierders van Swammerdam/ eñ de Graefinne van Manderschept Douagiere van Voshol: als ghevouchde in controversie ghetrocken is gheweest. Niet jeghenstaende de Heer

Shou op ten Rhijn in Swammerdam aende zuyt zijde.

van Brederode inder tijdt: Mitsgaders die van Swammerdam ten tijde de Polder in Rhijnlant genomen is geweest/de selve jurisdictie aen Dijckgrave ende Hogheheemraden hebben ghecedeert ghehadt: in voughen dat de Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rhijnlandt/ ter dier saecke verscheyden processen hebben moeten sustineren/ daer inne sy by sententie vanden hogen ende provincialen raden in Hollandt / dien aengaende in verscheyden saken zijn gemainteneert. Soo ist dat Dijckgrave ende Hogheheemraden voorschreven ghekeurt ende geordineert hebben / keuren ende ordineren midtsdesen / dat de voorschreven zuyder helft vandē Rhijn(als wesende t'principael canael der waterlosinghe van woerden ende Rhijnlandt) by Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rhijnlandt mede gheschouwen/ ende dat by den ghenen daer in gehonden zijnde/ aenwijsinge ghedaen worden sal. In ghelijcker vougen/ende op sodanige boete als de voorghemelde keure is inhoudende: lastende daeromme die Schout ende Grootheemraden van Swammerdam voorschreven / hem luyden de schouwe der voorsz zuyder helft vanden Rhijn niet vorder te bemoeyen / telcken als ter contrarie ghedaen wort/op een boete van vijfentwintich ponden te veertich grooten.

xcviij.

Geen vlasch noch kennip te reten indē Rhijn, noch in ghemeene wateringhen, dijck-sloten of wijcken, nochte deselve op

Dat niemandt kennip/ noch vlasch reten en sal inden Rhijn / noch in eenighe ghemeene wateringhen/ noch in dijck-sloten of wijcken / op ses roedē nae aen eenighe weghen / op een boete van thien ponden / te veertich grooten/soo dickwils als yemant bevonden sal

sal worden contrarie dese keure ghedaen te hebben/ ghelijckmen oock de kennip op ghene weghen en sal moghen droghen op ghelijcke boete.

gheen weghen te drogen, al op een boete van thien ponden.

xcix.

Dat niemandt inden Rhijn/ noch oock in/of voor de brugghen over den selven Rhijn gheleghen/ met fuycken/staende of hanghende touwen/ korven/ ofte dierghelijcke instrumenten visschen/ofte eenighe andere schuttinghen daer inne legghen ofte hangen en sal/daer deur de waterlosinghe eenichsins soude mogen worden belet/ op verbeurte vande fuycken/touwen/korven/ of ander instrumenten / ende tweemael tseventich ponden Hollandts.

Indẽ Rhijn, noch in ofte voor de bruggen, met geẽ staende instrumentẽ te visschen op verbeurte vande selve instrumenten ende tweemael t'seventich ponden Hollants.

C.

Datmen op drie voeten nae den cant vandẽ Rhijn so verre t'Heemraetschap van Rhijnlant is streckende/geen bomen/heyningen/noch ander hout planten noch thimmeragien stellen en sal/ ten ware mit kennisse van saecken yemande anders worde geconsenteert. Ende datmen jeghen de eerste schou alle rijsch/ tacken van bomen / ofte ander wassende hout / int water hanghende of houden sal: alles opte boete van thien ponden.

Op drie voetẽ na den cant vanden Rhijn niet te plãtẽ noch timmerẽ, ende de rijsch ende ruychte in twater hangende teghen de eerste schou ofte houden, op thiẽ ponden.

Cj.

Datmen den voorsz Rhijn / tot gheene plaetsen en sal moghen vernauwen in eenigher manieren/ op een boete van vijfentwintich ponden / ende ghehouden te zijn op te ruymen t'ghene daer mede den Rhijn soude moghen vernaut wesen/ op double boeten.

Den Rhijn niet te vernauwen, op vijfentwintich pondẽ, endet'selve op te ruymen op double boetẽ.

Cij.

Niet te baggeren inden Rhijn van tschou of Oostwaerts op, tot so verde t'Heemraetschap streckt dan met consent, op verbeurte van t'schip ende xxv. pondẽ, ende consent' hebbende te baggheren byder sonne, ende hen schepen te leggen een halve roede vande wal staende ter Rhijnwaert in, op thiẽ pondẽ.

Dat niemant wie hy zy/ hem en sal vervorderen te baggeren/ of aerde te slaen inden Rhijn/ beginnende vant schou omtrent de doedincxlaen of/ Oostwaers op/ tot so verre de Jurisdictie van t'Heemraetschap van Rhijnlandt is streckende/ ten ware met exprs consent van Dijckgrave ende Hogheheemraden voornoemt/ opte verbeurte van t'schip/ ende boven dien een boete van vijfentwintich ponden. Ende de ghenen die begheeren te bagghcren/ tusschen t'voorschreven schou ende Catwijck/ t'welck men sonder verbeuren mach doen/ als oock die op ander plaetsen toeghelaten sal worden inden voorschreven Rhijn te baggheren/ sullen ghehouden wesen te baggeren by sonneschijn/ ende met hen schepen een halve roede vande wallen te leggen/ ende met haerluyder netten ofte houwen ter Rhijnwaert inne te slaen/ op een boete van thien ponden/ soo menichmael men bevint by yemande ter contrarie ghedaen te wesen.

Ciij.

Mis-stalen opten cant vandẽ Rhijn drie voeten innewaert op te ruymen, ende sulcx t'onderhouden, op ses ponden.

Dat alle mis-stalen/ legghende opte cant vanden Rhijn/ ter plaetse daer den selven Rhijn gheschouwen wort/ drie voeten innewaerts opgeruymt/ ende sulcx onderhouden worden sullen/ op een boete van ses ponden.

Ciiij.

Niet te seylen inden Rhijn met staende masten binnen de handẽ ten weder zijden van Heymans-

Dat niemant inden Rhijn met staende masten en sal seylen binnen de handen ten wederzijden vande Heymans-brugghe ghestelt: maer sal een yeghelick ghehouden wesen hen seylen te strijcken/ ende geheel

ter

ter neder te leggen / al eer sy voorby de voorschreven handen sullen varen / op een boete van thien ponden die den toesiender vande brugge telcken reyse sal mogen verhalen aen den schipper vande schepen/ of aen t'schip sulcx hem des goetduncken sal.

brugghe, op thien ponden.

Cv.

Niemant en sal moghen seylen met hen volle seyl tot binnen de handen ghestelt zijnde ten weder zijden vande brugghe/ legghende over den Rhijn midtsgaders over de Gouwe binnen den dorpe van Alphen: Maer sullen de schippers hen seylen geheelick strijcken/ende ter neder legghen al eer sy beneffen de selve handen sullen comen/ telcken op een boete van thien ponden / ende boven dien ghehouden te wesen te beteren de schade die deur t'seylen binnen de handen aende platingen of brugghen soude moghen geschieden. Twelck verhaelt sal worden aende schippers ende hare schepen. Ghelijck de schouten ende Ambachts-bewaerders van Alphen ende Outshoorn/ midtsgaders de Bode van Alphen/ende de wachters vande brugghen aldaer/ende elck van hen bysonder/ midtsdesen gheaucthoriseert worden den contraventeurs te bekeuren/ende hen schepen in arreste te houden / tot dat sy de boeten ende schade voldaen sullen hebben. Ende sal den ghene de bekeuringhe doende/ inde voorschreven boete ghenieten een gherecht derdepaert.

Niet te seylē met staende masten binnen de handē gestelt ten wederzijdē vande brugge, leggende over den Rhijn ende de Gouwe inden dorpe van Alphē op thien ponden, ende de schade te beteren.

Cvj.

Datmen alle de brugghen gheleghen over den Rhijn wel aen aerden sal/ soo datmen de selve te wa-

Bruggen over dē Rhijn wel aen te-

aerden, op thien ponden.

ghen bequamelick tot allen tijden mach gebruyck en op een boete van thien ponden.

Cvij.

Inde Gouwe niet te baggheren dan met consent, op xxv. pondé ende verbeurte vande schepen.

Niemant en sal moghen baggeren / of aerde slaen inde Gouwe/ so verre t'Heemraetschap streckende is ten ware dan met consent van Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rhijnlandt/ op verbeurte vande schepen ende vijfentwintich ponden. Ende den ghenen die gheconsenteert wort inde voorsz Gouwe te baggheren/ sal t'selve doen by sonneschijn / ende zijn schip legghen een halve roede vande wal slaende de Gouwe inne/ opte boete van thien ponden. Ende wort eenen yeghelick gheoorloft te baggheren op de ondiepe plaetsen / wesende tusschen de Goutsche sluys / ende de plaetse daert oude verlaet gheleghen heeft.

Keuren

Keuren op waterkeringhen ofte Kaden/ ende Verlaten/ Dammen/ heulen ende quaeckels.

Eerst waterkeringhen, of kaden, ende verlaten.

Cviij.

Dat een yeghelick de ghemeene kaden van schoubaer polders dicht houden sal/ sonder de selve te openen ten ware dan met advijs van t'merendeel der ingelanden/ ende consent van Dijckgrave ende Hogeheemraden van Rhijnlant/ opte boete van een derdẽdeel van thien ponden. Ende in allen gheval sullen de kaden wederom dicht ghemaeckt moeten wesen/ voor Sinte Pieters dage ad Cathadram/ op een boete van thien pondẽ/ eñ ghehouden te zijn des polders schade te verbeteren.

De kaden dicht te houden, op eẽ derdendeel van thien ponden.

Cix.

Dat niemandt hem en sal vervorderen te weyden eenighe ghemeene kaden in t'Heemraetschap van Rhijnlandt gheleghen/ ten ware hem t'selve toeghelaten werde byden ghenen dies aengaende / op verbeurte / te weten van elck paert/ varcken/ ende oude hoorn-beesten/ de voet twee stuyvers/ eñ elck schaep/ ofte jonc beest/ de voet een stuyver. Waer van schutters wesen sullen de Boden van Dijckgrave eñ Hogheheemraden van Rhijnlant/ der Dijckgrave ende Hogheheemraden dienaren: de Schouten ende Ambachts-bewaerders met hare Bodẽ. In welc schutten/ ende het innen van het schut-ghelt / metten aencleven

Ghemeene kaden niet te weyden.

cleven gheachtervolcht sal worden de Keuren van-den Rhijndijck.

Cx.

De bomen op schoubaer kaden af te houwen, ende gheen ander te planten, op thien ponden.

Item datmen alle willighe / ofte andere bomen staende op alle schoubaer kaden / int voorschreven Heemraetschap van Rhijnlandt gheleghen / aende Zuytzijde of sonzijde geheelick afhouden sal/binnen drie maenden naer de publicatie deser/opte boete van thien ponden / te verbeuren by den ghenen die sijne bomen contrarie dese keure/naer de voorschreven tijt staende houden sal. Ende sal even wel de Dijckgrave de selve bomen doen of houden tot coste vanden ghebreeckighen naer den dijckrechte : Sonder datmen op nieus de voorschreven kaden sal moghen bepoten op ghelijcke boete van thien ponden.

Cxj.

De bomen aende Noortzijde van de kaden op te snoeyen, op thien ponden.

Ende belangende de bomē staende aende Noortzijde der voorschreven kaden/de selve salmen so hooch op snoeyen/dat de voorschreven kaden daer deur niet ontbruyckbaer gemaeckt en worden/ende dit binnen den voorschreven tijt op ghelijcke boete van thien ponden.

Cxij.

Hoe die Gout-kaden gheschouwen sal werden.

Dat de Schouten eñ Croos-heemraden in wiens jurisdictie de Gout-kade gheleghen is / soo verde t'Heemraetschap van Rhijnlandt is streckende / de selve kade jaerlicx sullen schouwen : namentlick dat de voorschreven kade/ gheleghen soo wel aende Oost als Westzijden vanden watere onderhoudē sal worden/op een roede voet hooch boven alle winter-water bene-

beneden seven Rhijnlantsche voeten aengeleyt schaft ghewijs opgaende/blijvende t'voetpadt vier gelijcke roede voeten breet/ ghemaeckt zijnde met goede droghe / harde aerde niet ghegraven / noch gheslaghen uyt de tee vande selve kade / maer ten naesten lande de beste ende de minste schade/midts betalende de eyghenaers vande lande het aert-gheit / of soo sy dien aengaende metten anderen niet en condē accorderen/ sal t'selve staen tot tauxatie van Hogheheemraden. Ende worden de Schouten ende Croosheemraden ghehouden telcken jare de schouwe Conform dese Cxij. ende volghende Cxiij. keure/ inde Mey maent te doen/ende eenen yeghelicken daer of acht/ of veerthien daghen te voren by kerck-gheboden / ende affixie van billetten te adverteren/beginnende ten ghepræfigeerdē dage smergens vroech/ ende schouwende met eenre schouwe deur/op sulcke boeten als sy haerluyder ander weghen / ende wateringhen in crachte vanden generale keuren by Dijckgrave ende Hogeheemraden opt schouwen in Rhijnlandt ghemaeckt/ schouwende zijn. Sonderling mede regart nemende dat de tee vande kade niet en worde ontgront/op pene van arbitralickē te wordē gecorrigeert. Leverende over sulcx den contraventeurs vandien/aendē Dijckgrave diemen uitsdesen verstaet/ telcken te verbeurē een boete van thiē pondē/ daer inne de Schouten sullen ghenieten een derdepaert/ende sal de Dijckgrave voorts jeghen de selve contraventeurs procederen tot reparatie vande ontgrondinghe/sulcx als naer behoren. Ghebiedende ende bevelende de eyghenaers inde voorschreven Goutkade ghehoufslaecht zijnde/ dat sy luyden de voornomde kade in voughen voorzeyt/ ghestadelick / soo voor als naer de schoudach onder-

houden mit droghe aerde / sulcx dat de selve deur den wint/ende jach-watere niet over en loopt. Ende soo de Dijckgrave yemande can bewijsen dat zijn kaden over ofte deur ghelopen hadden / sal den selven verbeuren voor d'eerste reyse een derdendeel van thien ponden/ende voor de tweede ende meer bekeuringen/ telcken een boete van thien ponden. Ende sullen de voorschreven Dijckgrave ende Hogeheemraden tallen tijden des noodt zijnde / daer op nemen de naeschou.

Cxiij.

Bagghert of mis-stalē opte Gout-kade niet te leggen, op verbeurte vāde stalē ende x. pondē, uytgeseyt aerde cley, misse, of ander materie, dienende tot toemaeckinge vande landen, diemen aldaer legghen mach, midts latende t'padt vier voeten breet, ende t'selve drooch houdende, ende int wech halen de kade hoger te laten dan die ten weder zijden is aencomende op ghelijcke thien ponden.

Datmen voorts geen baggert of mis-stalen/en sal moghen leggen of maken opte voorschreven Gout-kade/op verbeurte vande selven baggert of stalen/eñ een boete van thien ponden. Welverstaende dat een yegelick vry sal staen opte voorschreven Gout-kade te legghen/aerde/ cley/ misse/ ofte ander materie/dienende tot toemaeckinghe vande landen / midts het voetpadt opte canten ghehouden blijvende vier voeten breet ende drooch te houden/soo dat t'selve t'alretijt bequamelick sal connen gebruyckt worden/ ende int wech halen vande voorschreven cley/ sal de Kade aldaer hogher ghelaten worden als de selve aen weder zijden ter plaetse daer gheen cley gelegen en heeft is aencomende/ alles op een boete van thien ponden.

Quaec-

Quaeckels.

Cxiiij.

Dat hem niemant en sal verborderē eenige quaeckels op nieus te steecken/ter plaetse daer geen quaeckels ghelegen en hebben/ nochte oock eenighe te hersteecken ofte vernieuwen/in plaetse van andere/ dan met voorweten ende consent van Dijckgrave ende Hogheheemraden / ten eynde de selve op de wijte ende hoochte tot oorbaer vanden lande sullen mogen letten/op een boete van thien ponden.

Gheen nieuwe quaeckels te steken, ofte oude quaeckels te hersteecken, dan met consent, op thien ponden.

Cxv.

Dat allen den ghenen die quaeckels leggende hebben in eenige wegen in t'Heemraetschap van Rhijnlandt/de selve quaeckels talre tijt onderhouden sullen met double bequame leeningen/ als ten weder zijden vande quaeckels een leeninghe / ende voorts de selve quaeckels ten minsten een roede voet breet ghebrugt ten eynde die bequamelick te voet sullen moghen gebruyckt worden / op een boete van thien ponden. Ende ten eynde die passagie vande selve wegen/ des noot zijnde met beesten niet en worde verhindert/ sal elck een beneffen zijn quaeckel ghestadelick legghende houden twee stijve brug-bomen met een bequame horde/op ghelijcke boete: t'welck tot allen tijden sullen moghen beschouwen de Heemraets-boden/ mitsgaders den Schouten ende hare Boden respective.

Dat de quaeckels doubelt gheleent, ende eē voet breet ghebrugt moeten wesen,oock datmen bomen ende horden daer by sal houden , op thien ponden.

Keuren op tslachturven inde meeren/ turf delven inde gheest/ mitsgaders t'roven vanden helm / ende tladen vanden turf.

Cxvi.

In meeren niet te slachturven, op xxv. ponden.

Dat niemandt wie hy zy / hem en sal vervorderen te slachturven in eenighe meeren/ gelegen in t'Heemraetschap van Rhijnlandt / op een boete van vijfentwintich ponden te verbeuren/ soo dick ende menichmael/ als yemande bevonden sal worden ter contrarie ghedaen te hebben.

Cxvij.

In het Slotermeertgen gheen baggert te halen, dan elck voor zijn landt, op x. ponden.

Dat niemant in het slotermeertgen baggert/ en sal moghen halen tot verbeteringhe vande landen / dan d'eyghenaers opt voorschreven meertgen ghelandt zijnde/ op een boete van thien ponden. Ende de gene die opt voorschreven meertgen ghelant zijn/ en sullen niet moghen bagggheren dan voor ende beneffen haer eyghen lant/ legghende de schepen of schuyten aende walle / ende slaende met haer netten ter meerwaert inne: sonder dat oock yemande sal moghen bagggheren voor der sonnen opgang / ofte nae der sonnen ondergang/ op ghelijcke boeten.

Cxviij.

De gaten inde gheest daer turf uytgedolvẽ wort, te bestroyen voor t'verstuyven, op ses ponden.

Item dat den ghenen die ghelant zijn inde gheest/ tallen tijden ghehouden sullen zijn de gaten daer turf uytghedolven is/ binnen acht daghen naer dat den selven turf van t'landt sal wesen/ te stoppen ende effenen/ eñ de caluwe plaetsen van dien te bestroyen met

rupchte/ ende ander materie om het verstuyvē vande zande te beletten/ op een boete van ses ponden.

Cxix.

Dat niemant eenich duylt snijden/noch cley upten gront delven en sal voor yemants landt dat gelegen is opte fleet vande watere / op een boete van thien ponden. Ende datmen den ghenen die daer over bekeurt/ofte t'eeniger tijt betuyget wort/boven dien de schade sal doen ghelden na den dijckrechte. Waer of de bekeuringhen (behalven de Heemraetsboden) ghedaen sullen wordē by de Schouten ende Boden van de Ambachten by preventie: Die welcke in sulck geval de ghehele boeten sullen ghenieten: Blijvende niet te min de Judicature aen Dijckgrave ende Hogheheemraden.

Gheen duylt te snyden, noch cley uyt den gront te delvé voor yemās lant ghelegen op de fleet, op thien ponden ende de schade te beteren.

Cxx.

Item dat niemandt eenighe helm en sal moghen roven/ nemen/ halen/ noch upt t'Heemraetschap van Rhijnlandt vervoeren/ ofte oock t'selve doen doen/ ofte die te coopen ofte vercoopen in eeniger manierē/ op peyne dat den roover/cooper ende vercooper/ als oock den ghenen die de selve vervoert heeft/ende elck van hem bysonder/ telcken verbeurē sullen een boete van vijfentwintich ponden/ ende arbitrale correctie naer gheleghentheyt vander saecke. T'appliceren volghende den placcate ende accorde respective daer van zijnde.

Gheen helm te roven, copen, vercopen, noch uyt Rhijnlant te vervoeren, op xxv. ponden ende correctie.

Cxxj.

naer dien verschepden persoonen hen vervorderen daghelicx met haer schepen turf te laden binnen den

Hoe de schepen daer inne turf geladen wort inden

Rhijn geleyt sullen worden, op xxv. ponden.

dorpe van Alphen/Aerlander veen ende Swammerdam int nau vanden Rhijn/ niet alleen tot verhinderinghe vande deurvaert / maer sonderlinghe vande waterlosinghe van t'landt van Rhijnlandt. Soo en sal hem niemande van nu voorts aen vervorderē met schepen turf te laden inden voorschreven dorpe van Alphen / dan aen de laghe zijde vanden Rhijn / ende dat uyt de schuyrē aldaer staende sonder de selve uyt eenighe ponten ofte schepen in den Rhijn legghende te moghen laden. Ende sullen de schepen daer inne men alsoo turf laden sal/ gheleyt worden enckel/ende de langte van een schip breet by de wal: blijvende van de brugghe gheleghen over den Rhijn tot Alphen ende Swammerdam voorschreven / te weten Westwaerts op vijftich roeden/ ende Oostwaerts op dertich roeden/ ende sulcx buyten de palen die ten wederzijden vande brugghens tot dien eynde sullen gestelt worden/ op pene dat den ghenen die bevonden sullen worden in ander vougen met hen schepen te leggen ofte laden/ telcken sullen verbeuren elc een boete van vijfentwintich ponden/ diemen terstont ende metter daet den gebreeckighen afnemen sal by hantvollinge ende afhalinge van zijn ghetouwe/ taeckel/ seylagie/ ofte ander gereetschappe inden schepe wesende. Authoriserende den Schouten ende Bodē vande plaetsen om in absentie vanden Dijckgrave/ende des selfs Boden desen ter executie te stellen/ midts indien ghevalle ghenietende een gherechte derdepaert vande boete.

Keuren opte Heerweghen / ende ander ſchoubaer weghen / ende de brugghen van dien als oock uytpadt van landen.

Cxxij.

Dat allen den ghenen die gehouden ende gehouf-ſlaecht zijn in eenighe heer ofte ſchoubaer weghen/ gheleghen onder t'Heemraetſchap van Rhijnlandt/ (daer op ſpecialick by Keure hier naer niet en is verſien) de ſelve weghen tot allen tijden des noot zijnde/ ſullen repareren ende maken t'laechſte naer t'hoochſte/ ende alle cuylen ende ſleyncken vollen met goet zant/of droghe aerde: T'welck den Schouten ende Croos-heemraden telcken Jare tweemael ſchouwẽ ſullen: als eerſt int beginſel van Aprille/ ende voor de tweede reyſe in t'beginſel vã October: alles tot ſulckẽ daghen als hemluyden by haren eede goet duncken ſal. Ende ſo tuſſchen de ſchoudagen bevonden wort in yemants werck gebreck te weſen/ ſal t'ſelve ſtaen tot de boete van xx. ſchellingen yder houſlach. Daer of de Heemraets-boden/ende de Schouten ende hare Boden reſpective de bekeuringhe doen ſullen/genie-tende de heelft der voorſchreven boeten.

Heer of ſchoubaer wegen te repareren, en de van de ſelve te ſchouwen in April ende October.

Cxxiij.

Datmen de brugghen inde ſelve heer ende ſchoubaer weghen gheleghen/ t'allen tijden wel ſal aenaerden/ende aenwerven met zant ofte droge aerde / ende de ſelve behoorlick gerepareert houden/ op een boete van een derdendeel van thien ponden.

Bruggẽ inde heer ende ſchoubaer wegen wel aen te aerden ende repareren, op een derdendeel van thiẽ ponden,

Dat

Cxxiiij.

Dat de brugghen voorts-aen veerthien voeté breet ghemaeckt, ende gheleent sullen worden, op thien ponden, ende dat de Schouten ende Croos-heemradé de selve voorts aé daer op schouwé sullen.

Dat alle brugghen diemen van nu voors aen inde voorschreven heer ende schoubaer weghen met consent vanden Dijckgrave ende Hoogheheemraden sal legghen ghemaeckt worden sullen/ opte breete van veerthien roede voeten / ende ten weder zijden met goede stijve leninghen van steen of eycken hout/ op een boete van vijfentwintich ponden/ ende evenwel ghehouden te zijn de verbredinghe te doen ende de leninghen te maecken. Ende belanghende de bruggen jeghenwoordelick inde voorschreven weghen legghende / de selve sullen gheleent onderhouden worden / op een boete van thien ponden/ ende even wel ghehouden te wesen de leninghe te maecken. Midts t'welck de schouten ende Crooshemraden in wiens jurisdictie de voorschreven bruggen gheleghen zijn/ de selve bruggen jaerlicx daer op mede schouwen sullen/ opte daghen als sy de voorschreven weghen elck in haren bedrijve schouwende zijn: Ende wat brugghen by henluyden contrarie dese Keure bevonden worden/ sullen syluyden bekeuren/ende de bekeurde den Dijckgrave overleveren/om tegen den selven geprocedeert te worden naer behooren/ ghenietende de Schouten indien ghevalle een derdepaert vande boeten.

Cxxv.

Gheen brugghen te vernieuwen of toe te dammen, dan met consent van Dijckgrave ende Hogeheemraden, op twintich ponden.

Dat hem niemant en sal vervorderen eenige brugghe inde voorschreven weghen te maecken/ ofte oude bruggen te vernieuwen ofte toe te dammen/ dan met voorweten/consent/ende ter ordonnantie van Dijckgrave ende Hoogheheemraden/ opte boete van twintich

tich ponden/ diemen verhalen sal aen den ghenen die contrarie van desen bevonden sal worden gedaen te hebben.

Cxxvj.

Dat niemandt de voorschreven heer of schoubaer weghen en sal moghen verminderen/ aerde daer uyt graven/ ofte de selve afsteecken in eeniger manieren. Item dat niemant eenich gras ofte ruychte aende wech zijde snijden en sal/ ter plaetse daer gheen voorlant en is: Ende datmen de dijck-sloten niet op schietē en sal/ ten ware met voorgaende consent van Dijcgrave ende Hoogheheemraden: elck poinct bysonder opte boete van thien ponden/ ende even wel ghehouden te zijn dē wech ende dijc-sloten respective te stellen in haren eerstē staet. Dan sal elc de dijc-slotē tusschen den dijck ende t'landt moghen ophalen mitte hou/ latende in allen gheval de helft vande aerde opte weghen. Cesserende midtsdien alle consenten die voor date deser ter contrarie aen die van Rhijnsburch/ Oestgeest/ ende anderen souden mogen verleent zijn/ die midtsdesen ghehouden worden als gherevocheert

Gheen weghen te verminderē noch of te steecken: Itē aende wech zijde daer geē voorlant is, niet te sloten noch ruychte te snijden, ende de dijck-sloten niet op te schieten, op thien pondē. Cesserende alle consenten ter contrarie.

Cxxvij.

Datmen jaerlicx sal onderhouden het zantpadt/ op ten waghen-wech aende laghe zijde vanden Rhijn/ beginnende vande Zijlpoort der stadt Leyden of/ tot aende brugghe int dorp van Alphen toe. Ende van de voorschreven brugghe van Alphen weder de hoge zijde langhes den hoghen Rhijndijck tot aen t'dorp van Swammerdamme toe/ een halve voet dijck ende drie voeten breet: Midts stellende aende laghe zijde

T'zant-padt vande Zijlepoort of tot Zwadenburgherdamme toe te onderhouden.

opt selve zantpadt van drie roeden te drie roeden/een goede stijve pael / op dat t'selve zantpadt byde waghens/paerden ende anderen / niet en sal worden bedorven. Welck zantpadt in der voeghen als voorn ghehouden sullen wesen te maecken de eyghenaers vande landen die den waghen-wech ende t'bantwerc van dien moeten onderhouden. Ende sal alle jaers by den Schouten ende Croosheemraden elc in haer bedrijve/ten bequamen tijde gheschout worden/ opte boeten inde generale Keuren begrepen.

Cxxviij.

Datmen den wagen wech vande wittepoort of, tot der waddinghe ende voorts tot Voorschoten toe sal maecken, onderhouden, ende tweemael tjaersschouwen.

Dat den ghenen die ghehoufslaecht zijn inde waghenwech/ende t'padt streckende vande val-brugge buyten de Wittepoort der stadt Leyden of tot der Waddinge/ ende voorts tot Voorschoten toe/den selven waghenwech / ende t'padt tweemael tsjaers sullen maecken / ende oock t'allen tijden onderhouden/ ende de sleyncken ende putten vollen/ alles mit nieut wit of root zant/ ende met geen sloot-aerde/ofte zant uyt de sloten comende: T'welck de Schouten ende Croosheemradē van Soeterwoude ende Voorschoten/elck in haren bedrijve jaerlicx/ soo in Martio als in Octobri/ sullen schouwen op sulcken dagen als sy den voorsz wech ende t'padt ghewoon zijn te schouwen. Welverstaende nochtans dat de sleyncken tusschen de ordinaris schoudaghen inde weghen commende/sullen moghen ghevolt worden mit de aerde uyt de slooten gecomen zijnde/diemen tot dien eynde aen de cant vande slooten / al voorzen sal mogen laten droghen: Alles mede opte boeten inde generale Keuren begrepen.

Dat

Cxxix.

Dat voorz de ghehoufslaechden vande waghen-wech/ streckende vande zantwech ter Waddinghe/ onder den Rhijndijck henen tot den Dorpe van Catwijck toe / den selven wech in ghelijcker voughen als voorsz is/sullen maecken ende onderhouden. Belastende ende ordonnerende den Schoutē van Voorschoten ende Valckenburch / ende elck van hen den voorschreven wech daer op te schouwen tweemael shaers/als in Martio/ ende Octobri/tot sucken dage als sylupden by Kerck-gheboden ende billetten/ ten minsten acht daghen te voren elck eenen sullen prefigeren. Op sulcke boeten als voorschreven staet.

Datmen dē wech vander Waddinghe of, tot Catwijck toe maeckē ende onderhouden, ende tweemael sjaers schouwen sal.

Cxxx.

Dat den genen die gehoufslaecht zijn opten wech/ ghenomt de Doedincxlaen / gheleghen soo in Voorschoten als in Wassenaer / ende streckende vanden Rhijndijck tot de Gheest toe/den selven wech jaerlicx sullen onderhouden/ ende alle sleyncken ende putten vollen met root ofte wit zant/t'laechste naer t'hoochste / soo datmen de voorschreven wech t'allen tijden vanden Jare sal moghen ghebruycken. Lastende daeromme de Schouten ende Croosheemraden van Voorschoten ende Wassenaer de voorschreven wech elck inden haren / daer op tweemael tsjaers te schouwen/als den eersten Martij ende den eersten October op ghelijcke boeten als voren.

Hoe de wech genomt de Doedincxlaen onderhouden,ende geschouwen sal worden.

Cxxxj.

Dat de voorschreven gehoufslaechden t'padt ofte de kade ter ordonnantie vande voorsz Dyckgrave

Datmen t'padt aende Noortzijde vāde Doedinxlaē

jaerlicx zanden ende schouwē sal

ende Hogeheemraden ghemaeckt/aende Noortzijde vanden voorsz wech jaerlicx sullen zanden een halve voet dick / sulcx datmen t'selve bequamelick sal moghen ghebruycken: Stellende daer op soo veel palen dat t'voorsz padt vande waghen nochte paerden niet ofghereden nochte vertreden en mach worden. Welc padt de voorsz Schouten ende Croos-heemraden jaerlicx eens sullen schouwen / tot sulcken dage als sy by haren eede oorbaerlicxt bevinden sullen / op ghelijcke boeten als vooren.

Cxxxij.

De bomen op cley-wegen aende Zuytzijde of te houdē, ende gheen ander te planten op x. ponden.

Item datmen alle de willighe ofte andere bomen/ staende op alle cley-weghen/ die niet gheen zant ghemaeckt en worden/ aende Zuytzijde ofte sonzijde gehelick afhouden sal / op een boete van thien ponden/ te verbeuren by den ghenen die sijne boomen contrarie dese Keure/ staende houden sal / ende sal even wel de Dijckgrave de bomen doen afhouden tot costen vande gebreeckighen naer den dijckrechte. Sonder datmen oock op nieus de voorsz wegen aende Sonzijde sal moghen bepoten / op ghelijcke boete van thien ponden.

Cxxxiij.

De bomen aende Noortzijde vande weghen ende kaden op te snoeyen op x. ponden.

Ende belangende de bomen staende aende Noortzijde der voorsz weghen/ de selve salmen soo hooch op snoepen dat de wegen daer deur niet onbruyckbaer ghemaeckt en worden/ op ghelijcke boeten van thien ponden.

Cxxxiiij.

Datmen de wech achter Boscoop

Alsoo de wech gelegen in Haserswoude/ ende achter

ter Boscoop / streckende naer Waddincxveen toe / veeltijts ghemaeckt wort met bagghert ende weecke aerde / daer deur men de selve wech seer qualick heeft connen ghebruycken: niet jeghenstaende by Dijckgrave ende Hogeheemraden / daer op by verscheydẽ Keuren is versien gheweest: in voughen dat daer over aen Dijckgrave ende Hogeheemraden groote clachten zijn ghecomen / soo sullen den ghenen die ghehouden zijn inden voorschreven wech / den selven wech voorts aen maecken / ende onderhouden met droghe vaste aerde / legghende inde quade gaten goede rijsch onder de selve aerde / sulcx datmen die bequamelic sal connen ghebruycken. Waer op den Schouten ende Croosheemraden de selve wech jaerlicx tweemael sullẽ schouwẽ als inde maent van Maerte eñ October.

wel maecken, onderhouden ende schouwen sal.

Cxxxv.

Item dat de stadt van Leyden / tot dat by Dijckgrave ende Hogheheemraden anders gekeurt ende gheordonneert sal wesen / sal doen maecken ende onderhouden t'voetpadt buyten de Koepoort: t'welck ten versoecke vande Burghermeesteren der voorsz stadt tot des selfs laste ghestelt / eñ sulcx van verscheydẽ houfslagẽ een houfslach gemaeckt is: Beginnende aende chinghel / lopende voor by de thuynen tot de halve sloot toe / de welcke achter de thuynen is lopende uyt de Vliet / stoptende aent voorsz padt: Ende dit opte oude breete ende hoochte / namentlick benedẽ vijf roede voeten / ende boven vier roede voeten breet / ende een roede voet hooch / gezant mit nieut zant een halve voet dick / soo datmen t'voorsz padt tot allen tijden vanden Jare bequamelick mach gaen.

T'voetpadt buyten de Koepoort te maecken ende onderhouden.

Cxxxvj.

T'padt vāde halve sloot of tot Lammen toe te maecké ende onderhouden.

Item dat den genen die van outs ghehoufslaecht zijn op t'padt/ beginnende ter voorsz halver sloot tot Lammen toe/ t'selve padt mede maecken ende onderhouden sullen/ soo hooch upten watere/ ende soo dick ghezant als t'padt onder de thuynen.

Cxxxvij.

Schou vā Schout ende Croosheēraden.

Welck voorsz padt by provisie/ ende tot dat anders gheordonneert sal zijn / gheschouwen sal worden by Schout ende Croosheemraden van Soeterwoude tot sulcken daghe als hen oorbaer duncken sal/ ende sy luyden by affixie van billetten elck eenen ten minsten acht daghen te voren sullen prefigeren.

Cxxxviij.

Hoe die Papewech ghemaeckt ende onderhouden sal worden.

Dat alle de ghene die gehoufslaecht ende gehouden zijn in t'maecken ende onderhouden vande Papewech/ streckende vande Gheest tot over de tweede brugghe ofte heule/ gheleghen inden Ambachte van Voorschoten / den selven wech sullen maecken ende onderhouden met zant/ sulcx datmen de selve tot allē tijden/ soo wel swinters als somers mach ghebruycken. Ende dat sy midtsdien de putten ende sleyncken tallen tijden sullen aen vollē ende effenen/ t'laechste naer t'hoochste vande wech/ met zant/ ofte vreēde harde droge aerde ende niet met de aerde vande wech ofte uyt de sloten ghecomen: t'welck de Schout ende Croosheemraden jaerlicx inde Maent van October sullen schouwen.

Dat

Cxxxix.

Dat geen perticuliere persoonen eenighe heer ofte schoubaer weghen in Rhijnlandt en sullen moghen weyden/ op een boete van thien ponden.

Heer ofte schoubaer weghen niet te weyden, op thien ponden.

Cxl.

Ende de beesten die bevonden worden opte voorschreven weghen by ongheluck ghelopen/ ghejaecht/ ofte upte weyde ghesprongen te zijn/ sonder aldaer ghewyt te worden / salmen schutten / te weten/ een ongheringt varcken voor verbeurt / een paert/ gheringt varcken / ende ander beesten/ by daghe/ elcke voet op twee stuyvers: ende elck calf ende schaep / de voet een stuyver / ende by nachte op doubelt schutghelt. Waer van schutters wesen sullen de Heemraets-boden/ Boden vande Baillin van Rhijnlandt/ Schouten ende Ambachts-bewaerders met haren gheswozen Boden/ elck inden zijnen. Ende in ghevalle de schuttinghe/ gedaen by den Heemraets ende Baillijs-boden respective niet betaelt en wort/ so moghen de selve Boden de beesten besteden tot costen vanden eyghenaer/ dewelcke t'gheschutte goet binnen xxiiij. uren (naer hy daer of t'sijnen costen sal wesen gheinsinueert) niet lossende/ sullen de Boden respective t'selve goet opentlick moghen vercopen/ ende vande penningen van dien of houden het schut-gelt ende oncosten / leverende de reste onder den Schout vander plecke / om by den eyghenaer aldaer t'sijnen gelieven gelicht te mogen worden. Ende den Schout de schuttinge doende/ sal t'gheschutte goet int schuthock doen brenghen/ ofte t'selve oock besteden / ende voorts procederē als hier vorẽ. Maer de Ambachts-

Schutten van de beesten by ongeluck uyt de weyde gheraeckende: midtsgaders het schut-ghelt ende innen van dien.

bewaerders oft Boden vande Ambachten schuttinghe ghedaen hebbende / sullen t'gheschutte goet den Schout leverë / die hem t'recht van t'schut-gelt restitueren / ende in vougħen voorsept tot inninghe van dien / ende van zijn costen voorts varen sal. Dan oft soo gheveurde datmen den eygenaer van t'geschutte goet niet en wiste / salmen by openbaer Kerck-gebot ende affixe van billetten / eenen yeghelick adverteren wat beesten datter geschut / ende hoe de selve gehaert zijn / ten eynde den eyghenaer binnen ses daghen de selve sal moghen comen lossen / ende t'schut-gelt ende de costen betalen / ofte dat dje vercoft sullen worden als voorschreven is.

Cxlj.

De wegen vande Ambachten te verhuyren, ende inde binnelantsche reeckeningen te brengen, op thien pondë ende correctie.

Dat de Ambachts-bewaerders vande Ambachten in Rhijnlandt ghehouden sullen zijn / de weghen den Ambachte competerende / te verhuyrë tot profijte vande inghelanden vanden selven Ambachte / ende over sulcx de huyre van dien jaerlicx in ontfang te brengë inde reeckeningë vande binnelantsche costen over hen Ambachten vallende / sonder t'selve eenichsints te moghen behouden tot profijte vande schiltalen / als daer mede niet ghemeens hebbende / op een boete van thien ponden ende arbitrale correctie.

Cxlij.

Opten wech beneffen de dijnsdaechswateringhe in Noortwijck, geen vuylnisse te leggen, dan by dë gheenen daer op-

Dat niemandt opten wech legghende beneffen de Dijnsdaechs Wateringhe / inden Ambachte van Noortwijck / tusschen de Oosteynder brugghe ende den heylighen Gheests-brugghe / eenighe vuylnisse legghen en sal / dan dë ghenen die daer op gelandt

zijn/

zijn/ elck neffen hen lant: sonder de selve aldaer oock langher te moghen laten legghen dan drie daghen/ ten ware de selve vuylnisse drie voeten vande cant was legghende/ op een boete van thien ponden.

gelātzijnde, ende de selve niet langer te laten leggē dan drie daghen, op thien ponden,

Cxliij.

Dat niemandt eenighe aerde/ mishopen/ of andere vuylnisse en sal legghen opten cant van eenighe weghen/ dan eenen tijt van veerthien dagen/ opte boete van ses ponden. Welverstaende dat by tijde van vorst de mishopen ende vuylnisse vervoert sullē worden binnen acht daghen naer het eerste open water ende dat in allen geval t'ghebruyck vande voorschreven weghen deur t'leggen van eenige vuylnisse niet en sal verhindert werden/ op ghelijcke boete.

Geen aerde, mishopen of ander vuylnisse, opte cant van eenighe weghen legghen langher dan veerthien daghen, op ses ponden.

Cxliiij.

Niemandt en sal eenighe doode crenghen op den wegen noch inde dijck-sloten daer beneven leggende moghen brenghen ofte laten legghen/ maer de selve bedelven/ op een boete van thien ponden. Ende sal de bekeuringhe van dien gedaen worden by de Boden van t'Heemraetschap van Rhijnlandt: als oock by de Schouten ende Boden vande Ambachten by preventie: Ghenietende in dat geval de selve Schouten ende Boden de gheheele boeten/ blijvende de Judicature aende Hogheheemraden.

Dode crenghen niet op te weghen noch inde dijck-sloten te latē legghen, maer te bedelven, op thien ponden.

Cxlv.

Dat hoe wel alle de landen in t'Heemraetschap van Rhijnlandt gheleghen/ met Rhijnlandt uyt waterende/ ende daer mede contribuerende/ notorie eenē uytpadt of uytwech moeten hebben/ tot aende heer/

Wtwech van landen.

lijd/notweghen ofte wateringhen. Soo ist nochtans sulcx dat ter dier saecke dagelicx verscheyden questien worden ghemoveert/ so voor Schouten ende Croos-heemraden / als by appellatie / ende oock ter eerster instantie voor den Dijckgrave ende Hogheheemraden van Rhijnlandt. Alles tenderende tot groot nadeel/ schade ende intereste vande inghelanden: Hebben daeromme Dijckgrave ende Hogheheemraden nidts desen ghekeurt/ dat alle landen gheleghen binnen de mercken van Rhijnlant/ ende daer mede uytwaterende ende contribuerende/ eenen uytwech ofte uytpadt sullen hebben in deser voughen: te weten/ den ghenen die subjeckt zijn banwerck op eenige weghen ofte in wateringhen/ tot op den selven weghen/ ofte naer de wateringhen ter naester laghe ende de minste schade. Ende aengaende de landen die gheen banwerck / noch op weghen / noch in wateringhen subject en zijn/ sullen haren uytwech hebben tot naer de heerweghen/ lijtweghen/ ofte ghemeene wateringẽ die naest aende landen gelegẽ zijn/ ten minste schade als voren. Ende indien ter dier saecke questie onstaet/ tusschen den ghenen die uytwech ghebruyckt/ ende den eyghenaers ofte bruycker/ over wiens landt den selven uytwech wort ghenomen / sal den ghenen diemen den uytwech poocht te beletten/ hem addresseren aende schout ende Croos-heemraden vanden Ambachte daer t'lant gelegen is / eñ aende selve versoucken de naeste wech (conform dese Keure) gewesen te worden. Welcke Schout ende Croos-heemraden / ontfangen hebbende heurluyder behoorlick salaris / te weten / de Schout thien stuyvers/ ende de Croos-heemraden elck ses stuyvers / hen sullen vinden opt landt / wiens uytwech verhindert ofte belet

wort

wort/ ende aldaer by inspectie / ende sulcx met volcomen kennisse doen meten t'naeste uytpadt ter minster schade/ hore nde partije t'belet gedaen hebbende/ ende oock (ist noot) den ghenen over wiens landt den uytwech mede soude moghen vallen. T'welck ghedaen zijnde / sullen haer verclaringhe doen / in wat vougben den uptwech ghenomen sal worden. Ende indien bevonden worde dat t'belet vanden uytwech t'onrecht ghedaen ofte ghepoocht ware/ sal den ghenen by wiens t'selve gedaen is / in alle de costen/ schade / ende intereste ghewesen worden. Maer is den uytwech wel ende te recht belet / sal den ghenen by wiens den uytwech t'onrecht ghenomen is / inde costen/schade/ende intereste ghecondempneert/ ende hem eenen anderen uytwech ghewesen mogen worden. Maer indien yemande sich byde verclaringhe vande voorsz Schouten ende Croos-heemraden mocht bevinden beswaert/ sal hem daer of mogen beclaghen aen Dijckgraef ende Hogheheemraden: blijvende niet te min middelretijt den uytwech/ sulcx die byde Schouten ende Croosheemraden sal wesen gedesigneert/ ten eynde de vruchten ten velde niet en comen te bederven. Ende sullen de voorschreven Dijcgrave ende Hogheheemraden naer voorgaende inspectie/ partijen/ sommarie recht doen. Ende indien bevonden wort t'onrecht vande verclaringhe van Schout ende Croosheemraden ghe claecht te wesen/ sal den clagher ghecondempneert worden inde costen: midtsgaders in thien ponden voor den Dijckgrave.

Keuren op wateringhen/ midtsgaders de uytsteecken / hoofdinghen ende wedden/met t'bevisschē/baggeren eñ zeylen der selver/nutsgaders op sloten.

Eerst wateringen , hoofden ende Wedden, met t'bevisschen baggheren, ende zeylen van dien.

Cxlvj.

Datmen de wateringhen diepen ende alle wedden op nemen sal tot den ouden bodē: Item de hoofden so wijt te maeckē als de brugghen daer over ghelegē of anders , op de wijte van neghen voeten.

Dat den ghenen ghehoufslaecht zijnde inde ban of ghemeene schoubaer wateringhen/ gheleghen onder t'Heemraetschap van Rhijnlandt/ gheen uytgesondert/de selve wateringhen sullen diepen / ende alle wedden op nemen tot den oudē bodem. Ende voorts alle de hoofden daer inne wesende/ maecken soo wijt als de brugghen over de selve wateringhen gelegen: ende daer gheen brugghen over de wateringhen en zijn legghende / sullen sy de hoofden maecken op de wijte van neghen voeten: alles tot commoditeyt van de waterlosinghe/ende t'ghebruyck der voorschreven wateringen/ tot gherijf vande ingelanden ende verbeteringe vande landen. T'welck Dijckgrave ende Hogheheemraden t'alre tijdt des noot zijnde / sullen schouwen ; elcke ghehoufslaechde op een boete van thien ponden. Ende middelre tijt sullē de Schouten ende Croos-heemraden/elck in den zijnen/ de voorsz wateringhen/ wedden ende hoofden / in conformite van t'ghene voorschreven staet/ schouwen/opte boeten inde generale Keure begrepen.

Dat

Cxlvij.

Dat niemande inde voorschreven ghemeene wateringhen eenighe hoofden van nieus en sal moghen maecken/dan met consent van Dijckgrave ende Hogheheemraden/op verbeurte van thien ponden/ende ghehouden te zijn de ghemaeckte hoofdinghen weder op te trecken. Des een yeghelick sal gheoorloft wesen / hoofden inde voorschreven wateringhen mit behoorlick consent alrede gemaeckt/ ofte op nieus te maecken t'allen tijden sonder versouck ofte consent te repareren. Oock op d'oude plaetse gheheel te vernieuwen/ sonder de voorgaende wijte te veranderen.

Geen hoofden in eenighe wateringhen te maecken dan met consent op thien ponden ende demolitie.

Cxlviij.

Datmen alle de hoofdinghen jegenwoordelick in/ eenighe andere ghemeene wateringhen gheleghen/ of die met consent vanden Dijckgrave ende Hogheheemraden als noch ghelevt/ ofte ghesteecken sullen moghen worden / sal maecken daert doenlick is/ neghen Rhijnlandtsche voeten wijt / ende op ghelijcke diepte als den gront ten weder zijden is aencomende/ op een boete van thien ponden.

Alle hoofden te maecken op negē voetē, ende soo diep als den gront ten weder zijden aencomt, op thien ponden.

Cxlix.

Datmen ghene aerde/mis-hopen/ofte ander vuylnisse / langher en sal moghen legghen opte cant van eenighe wateringen ofte schou-sloten/ dan eenen tijt van veerthien daghen/ op een boete van ses ponden. Welverstaende dat by tijden van vorst de mishopen ende vuylnissen vervoert sullen worden binnen acht daghen naer het eerste open water/op gelijcke boete.

Aerde mis-hopē of vuylnisse niet langher dan veerthien dagen opte wateringhen te legghen op ses ponden.

CI.

Datmen niet zeylen en moet in eenighe binnelantſche wateringen, op thien ponden.

Dat niemandt en ſal moghen ſeylen met ſchepen nochte ſchuyten/ inde Vrouwe ſloot/ gelegen in Soeterwoude/ ſtreckende van Lammen-brugghe tot de Vrouwen-brugghe. Item in Meerburgher-wateringhe / gheleghen in Soeterwoude voorſchreven/ ſtreckende vande Vrouwen-brugghe tot aenden hoghen Rhijndijck. Item inde oude Vliet mede gelegen in Soeterwoude omtrent der Waddinge ſtreckende uyt den Rhijn tot inde Vliet diemē naer delft vaert. Item inde Veen-wateringe gheleghen inden Ambachte van Waſſenaer/ ſtreckende uyt dē Rhijn/ ende ſoo voorts lopende achter t'huys te Raephorſt/ tot nae de zijdwinde toe: Noch oock in eenige andere diergelijcke binnen wateringhen onder t'Heemraetſchap van Rhijnlandt gheleghen / alles op een boete van thiē ponden: ten ware de ſchippers geladen hadden zant/ poortaerde/ ofte ander materie dienende tot verbeteringhe vande lande ofte weghen / in welck gheval ſy vande boete ſullen vry weſen. Ende ſullen de bekeuringhe jeghens de contraventeurs ghedaen worden/ ſo wel byde reſpective Schouten ende Boden als byde Heemraetſ-boden. Ghenietende de Schouten of Boden de bekeuringhe doende/ de helft vande boete / blijvende de judicature aende Hoghe-heemraden.

CII.

Niet te laveren in de Oudewateringhe, noch met ſtaende zeylen aē te leggen, op thiē ponden boven de ſchade.

Niemandt en ſal hem vervorderen te laveren inde Oudewateringhe/ ghelegen in Alckemade/ veel min met hen ſchepen met ſtaende zeylen aen te leggen ofte deur te trecken: Maer ſullen de ſchippers ghehouden

den wesen hen zeylen te strijcken/al eer sluyden hen schepen aenleggen ofte deurtrecken sullen/ten eynde de Oudewateringher dijck: midtsgaders de schuytten aenden selven dijck legghende/ deur t'voorschreven laveren / aenlegghen / ende deurtrecken niet en worden beschadicht/ op een boete van thien ponden/ ende boven dien ghehouden te wesen te beteren de schade/ die int laveren/ aenlegghen ofte deurtrecken gedaen soude mogen worden/ tot tauxatie van Dijcgrave ende Hogheheemraden. Tot welcken eynde de Schout ende bode van Alckemade/in der tijt/beneffen de Heemraets-boden/ midtsdesen gheauthoriseert worden/ den contraventeurs te bekeuren ende te arresteren/ ende den selven den Dijcgrave over te leveren/om teghen hen gheprocedeert te worden naer behoren. Nemende nitter daet in bewarender hant het zeyl/tou/taeckel ende ander gereetschap int schip wesende / sonder dat onder de voorschreven Keure nopende het aenleggen mit staende zeylen sullen begrepen zijn / de ghebuyren ende inghelanden vande Oudewateringhe / tusschen de Oude ende Nieuwewateringhe als aldaer ghehousslaecht zijnde. Welverstaende dat eenen yeghelick vry sal staen met een streckende wint deur de voorschreven wateringhe te zeylen. Ende de bekeuringhe byde Schout of zijn Bode of ghecommitteerde ghedaen zijnde / sullen de selve ghenieten de helft vande boeten blijvende / de wederhelft ten profijte vanden Dijckgrave.

Cliij.

Voorder naer dien generalick ghekeurt is gheweest Dat niemandt met staende of hanghende visschgetouwen/of oock met eenighe visch-korven / visschen en

Beroerende t'visschen mit staende of hangéde vischghetouwen ofte korven.

en soude in eenighe schoubaer ofte andere wateringhen/respondereude op eenighe sluysen/daer deur de waterlosinghe soude moghen verhindert worden/op verbeurte vant vischgetou ofte korven/ende een boete van thien ponden. Soo hebben Dijckgrave ende Hogheheemraden inspectie genomen ende bevonden hebbende: Dat inde laghe landen/midts de diepte de waterlosinghe aldaer deur t'visschen mit staende of hanghende visch-ghetouwen/ ofte visch-korven niet en wort verhindert. Verclaert ende gheordonneert/ verclaren ende ordonneren bydesen: Dat in t'quartier van t'laech de voorschreven Keure / ende consequentelick de bekeuringhen vandien sullen cesseren/ tot dat op eenighe clachten by Dijckgrave ende Hogeheemraden/mit kennisse van saecken op nieus anders soude moghen worden ghekeurt / ende dat int quartier van t'hooch de voorschreven Keure naer zijn forme ende inhouden sal effect sorteren. Namentlick vande stadt Leyden/den heerwech tot de stadt Haerlem / ende wederomme vande stadt Leyden tot naer den Leytschendam/ den heerwech.

Cliij.

T'visschen in Warmont, Hoghemade, ende Esselickerwoude.

Ghelijck insghelijcx ghekeurt is geweest/ datmen gheensints en soude moghen visschen met staende touwen / in eenighe van of schoubaer wateringhen gheleghen in Warmont/Hoghemade / ende Esselickerwoude. Ende dat alle de ghene die eenige staende touwen aldaer staende hadden/de selve souden ophalen binnen acht daghen naer de publicatie vandien: alles op een boete van tweemael t'seventich ponden hollants / van dertich grooten elck pont/ volghende de privilegien daer van zijnde. Ende dat zedert bebevon-

bevonden is gheweest/dat de waterlosinge ter plaetsen voorsept/deur de visscherien / in sulcker voughen als die selve jegenwoordelic aldaer mit staende want ghedaen wort / niet en is verhindert. Soo hebben Dijckgrave ende Hoogeheemraden de voorschreven Keure naerder interpreterende verclaert/ende verclaren midtsdesen/ dat de visscherien mit staende want/ ter voorschreven plaetsen sal moghen ghecontinueert worden/ghelijck tot noch toe is gheschiet.

Cliiij.

Dat niemandt en sal moghen bagghleren / noch aerde slaen met haecken / ofte houwen / in eenighe vaerten ofte binnewateringhen/ ten ware mit expres consent vande eygenaers der landen ten weder zijdẽ gelegen/ of van Dijckgrave ende Hoogeheemraden van Rhijnlandt/op een boete van ses ponden. Onder verstant dat Dijckgrave ende Hoogeheemraden ten di[illegible]n fijne gheen consent en sullen verleenen/ sonder eerst ende alvooren de eyghenaers ten wederzijden gheleghen ghehoort te hebben.

Niet te moghen baggeren , noch aerde slaen met haecken of houwent in eenighe vaerten ofte binnewateringen, op ses ponden.

Clv.

Datmen de voorschreven vaerten nochte wateringhen niet en sal moghen vernauwen in eenigher manieren/opte boete van ses ponden / ende gehouden te zijn t'selve weder op te halen/op double boeten.

Vaerten of wateringẽ niet te vernauwen , op ses pondẽ , ende t'selve weder op te halen.

Clvj.

Niemandt en sal eenighe doode krengen in schoubaer ofte ander ghemeene wateringhen mogen werpen/ofte laten legghen / maer de selve bedelven / op een boete van thien ponden. Ende sal de bekeurin-

Geen dode krenghen in schoubaer of ander gemene wateringen te werpen , noch laten legghen.

wateringhen, hoofden,

maer te bedel ven, op thien ponden.

ge bandien gedaen wordē byde Boden van t'Heemraetschap van Rhijnlandt: Als oock byde Schouten ende Boden vandē Ambachten by preventie/ genietende in dat gheval de selve Schouten ende Boden de gheheele boeten / blijvende de judicature aende Hogheheemraden.

Sloten

CLviij.

Dat alle scheyt ofte heynsloten van landen inde mercken van Rhijnlandt/ gheen uytghesondert/ sullen wijt wesen ten minsten seven Rhijnlantsche voeten/ende dat de selve alle Jaers sullē worden gesloot/ ten ware de lants-gheleghen metten anderen te vreden waren/dat de selve ongesloot souden blijven legghen: Maer soo wie voor sloot / sal zijn naeste ghelegen een weet doen hebbē/dat hy na sloot/ sijns werck ghelijck. Ende by onwillicheyt/sal de ghene die voor gesloot heeft/gaen by den Schout vandē Ambachte de welcke ghehouden is by billetten of Kerck-gebot te vercondighen / dat hy t'werck openbaerlick tot laste vande ghebreeckighen van sHeeren weghen besteden sal/op seeckeren geprefigeerden dach/op welcken dach hy met twee gebuyren gehouden is te gaen op t'werck eñ t'selve te besteden / ende de costen van dien/ midtsgaders t'recht van hen ende de gebuyren te weten voor de Schout acht stuyvers/ende elck gebuyr ses stuyvers uyt te legghen/ ende weder inne te halen/ twee schat aen gelde ende vier schat aen pande nae den Dijck rechte.

Scheyt of heynsloten wijt te wesen seven voeten, ende wie voorsloot, dat zijn naest gheleghen na slooten sal.

Keuren op Molens/ Polders/Sloten vandien/ ende van niet te voghelen in besloten Polders.

Clviij.

Geen water-molens te stellen dan met consent.

Dat niemande eenighe water-molens en sal moghen stellen/ nochte daer mede malen in t'Heemraetschap van Rhijnlant/ sonder consent vā Dijckgrave ende Hoogheheemraden/ op een boete van hondert ponden te xl. grooten. Ende datmen alle watermolens die sonder consent gestelt zijn / afbreken sal binnen veerthien dagen naer de publicatie deser / op gelijcke boete:des sal een yegelick vry staen sonder consent op te rechten start-molens / hantmolens / ende dierghelijcke. Onder sulck verstant nochtans / dat niemandt eenighe start-molens en sal mogen maecken ofte stellen/ responderende op eenighe sloten/dan met consent van alle de ghene die opte selve sloten ghelant zijn/ of naer voorgaende Kerck-ghebodt met consent van Dijckgrave eñ Hoogeheemraden.

Clix.

Op vijftich roedē nae aen eenighe wint-watermolens geen bomen te stellen, maer alle geboomten of te houden, op thien ponden.

Datmen op vijftich roeden na aen eenighe wint-watermolens staende in schoubaer Polders/ gheen boomen en sal mogen setten:eñ datmen alle boomen die jeghenwoordich binnen de voorschreven vijftich roeden staende zijn / daer deur den wint merckelick wort verhindert / ter discretie vande Hoogeheemraden/ sal ofhouden binnen veerthien daghe na de publicatie deser/alles op de boete van thien pondē : ende dat de Dijckgrave t'selve sal doen doen/tot laste vande ghebreeckigen naer den dijckrechte.

Dat-

Clx.

Datmen by provisie/ ende tot dat op eenich versouck vande ghenen des aengaende anders sal wesen gheordonneert/ alle sloten van gemeene schoubaer Polders/ responderende op eenighe waterganghen/ alle Jaers binnen de Maent van Meye opsloté ende schoonmaecken sal/ eens vijftich roeden lang vande waterganghen opwaerts. Ende so yemandt daer of in ghebreecke ware/so sullen de Schouten elck inden haren/de sloten met twee Croos-heemraden ofte gebuyren begaen/ende t'werck besteden tot coste vande ghebreeckigen/ so dat t'selve binnen acht dagen daer naer gemaeckt zijn sal. Ende de Schout sal hebben acht schellinghen/ ende de ghebuyren elck ses schellinghen. Waterganghen te sloté ende schoon te maecken,

Clxj.

Dat hem niemandt en sal verborderen te vogelen met touwen of ander instrumenten in besloten Polders onder t'Heemraetschap van Rhijnlandt ghelegghen/so langhe de molens daer inne staende malende zijn/ofte de beesten int velt sullen wesen/ op een boete van thien ponden/ ende verbeurte vande schuyten/ schepen/ ende voghel-touwen. Niet te moghen vogelen in besloten Polders,

Clxij.

Dat oock niemant hem en sal verborderé ten fijne vande voorsz voghelrijen/ oft andersints de dammen ofte kaden der Polders deur te steecken/ofte de sluysen/heulen ofte duyckers te opené/omme also t'water inne te ghecrijghen/ op een boete van vijfentwintich ponden/ ende arbitrale correctie. Dammen of kaden niet deur te steecken, op xxv. ponden.

Keuren

Keuren op het collecteren ende innen vande mergengelden metten aencleven/ Item in wat vougen de perchelen by verscheyden bruyckers ghebruyckt/ verongelt/ ende de binnenlantsche costen betaelt sullen worden midtsgaders t'verboucken vande landen/ ende t'overleveren vande gaerboucken alle schrickel-jaren.

Eerst op het collecteren ende innen vande mergengelden in Rhijnlant/ t'verongelden vande perchelen by verscheyden bruyckers ghebruyckt/ ende de betalinghe vande binnelantsche costen.

Clxiij.

Dat alle mergengelden ontfangen sullen worden by de Ambachtsbewaerders, ende niet by eenighe gaerders of Collecteurs.

Dat alle penninghen diemen omme slaen sal/ over de gemene mergentalen ghelegen inden Ambachten binnen de jurisdictien ende mercken vanden Hoogheemraetschap van Rhijnlant tot makinge ende reparatie vanden Sparendamschen ende andere dijcken/ midtsgaders sluysen / duyckers/ plaetwercken/ brugghen/heulen/kaden/weghen/ende dierghelijcke metten aencleven van dien/ ontfanghen ende opghebracht sullen werden byde Ambachtsbewaerders/ vande voornoemde Ambachten selver / ende niet by eenighe gaerders ofte collecteurs/ende dat in manieren hier naer verclaert.

Clxiiij.

Vijf sidtdaghen ten fijne vanden ontfangh vanden merghenghelden naer voorgaende

Dat de voorschreven Ambachtsbewaerders ghehouden sullen wesen elcx inden heuren/tsy inder kercken daermen ghewoonlick is de predicatie te doen/ ofte

ofte daer de selve Predicatie alsnoch niet en worden ghedaen inder Schouten vierschare / ende op heurluyder rechtdagen behoorlicke geboden te laten doen ende billetten te doen affigheren/inhoudende dat een yeghelick eygenaer ofte huyrman vande landen gehouden sal wesen alle ommeslagen t'eenen gheprefigeerden daghe ende plaetse / te comen betalen ende opbrengen in handen vande selve Ambachtsbewaerders/binnen dē tijt van vier weeckē/ naer date vande sommatie vande Rentmeester van Rhijnlant/ sonder vorder vermaninghe aen yemande meer te doen/ ofte ten huyse vanden eyghenaer oft huyrman te gaen manen / daer toe de voorschreven Ambachtsbewaerders sullen houden vijf bequame sidtdaghen/ telcken acht daghen naer den anderen: Ten welcken dagen ende plaetse/ een yeghelicken die marghengelt schuldich is / ghehouden sal zijn te compareren/ ende zijn merghenghelt ten vollen te betalen / op peyne van geexecuteert te worden naer den Dijcrechte. Welcke vijf sidtdaghen de Ambachtsbewaerders sullen moghen houden tot laste vanden Ambachte. Midts beneffens henluyden nemende eenē Clerck ofte Secretarijs/omme daer van goede register te mogen houden/die elcx genietē sullen festhien schellingē sdaechs/ op heurluyder eyghen costen.

kerck oft vierschaer gheboden ende aenpleckinghe van billetten tot costen vanden Ambachte te houden.

Clxv.

Item indien de Ambachtsbewaerders voornomt/ de voorsz sidtdaghen in manieren voorsz ghehouden hebbende/ bevinden eenige heure merghenghelt niet op gebrocht noch betaelt te hebben: So sullen sluyden terstont daer aen by elcx heurluyder bodē vandē Dorpe/die daer toe by desen werden geauctoriseert/ ofte

De sidtdaghen overstreken zijnde den ghebreeckighe ende onwillighe betaelders te doen panden byden bode vanden Dorpe, oft by een heem-

raetsbode ; om daer naer pantcedulle gemaeckt, behoorlick gheteyckent, ende dē Dijckgrave over ghelevert te worden.

ofte by een gesworen Heemraetsbode alle de selve onwillighe betaelders / voor heurluyder achterwesen doen panden/omme binnē vierentwintich uren daer na / alsnoch te comen betalen / op peyne van nae den Dijckrechte gheexecuteert te werden / ende sullen de voorsz boden vande Dorpen voor elcke pandinghe mogen eyschen vier schellingen sonder meer/eñ mitsdien ghehouden zijn vanden onwillighen betaelders te doen maken een pant cedulle / by hemluyden ende den Ambachtsbewaerders ondergeteyckent/ inhoudende de namen ende toenamen / so wel vande eygenaers als huyrluyden vande onbetaelde morghengelden mette sommen van dien/omme den voorschreven Dijckgrave te werden overghelevert.

Clxvi.

De Ambachtsbewaerders sullen de penningen by hen ontfanghen, binnē acht weecken naer de sommatie vanden Rentmeester, ten comptoire van den selven Rentmeester leveren, op peyne vā daer voren gheexecuteert te worden.

Item dat de voorsz Ambachtsbewaerders binnē den tijt van acht weeckē/ naer date vande voorschreven sommatie/ ghehouden sullen zijn de penninghen by hen vande voornoemde ommeslagen ontfangen/ te brenghen ten Comptoire vanden selven Rentmeester/sonder langer vertrec/op peyne van daer voren metter daet geexecuteert te werden metten Dijcrechte / aen heurluyder ghereetste goeden / ende de keure van dien.

Clxvij.

De Ambachtsbewaerders sullen genieten dē veertichsten penninc van heuren ontfangh , ende de restanten de acht weeckē overstreken zijnde , den

Item sullen de voorschreven Ambochtsbewaerders vande penninghen/ die sy luyden binnen den voorsz. tijt ende comptoire vanden Rentmeester van Rhijnlandt opbrenghen sullen/hebben ende moghen inne houden voor heurluyder salarijs den veertichstē penninck/ende anders niet/midts dat sy alsdan/so sy

luyden

luyden ten vollen niet betaelt en zijn/gehouden sullen wesen in handen vanden Dijckgrave van Rhijnlant over te leveren de pantcedulle by hen luyden als voren geteyckent / van alle de restanten ende onwillige betaelders / welcke cedulle mede sal innehouden ende begrijpen behoorlicke acte eñ attestatie vande voorsz kerck ofte rechtdaechs ghebodẽ / midtsgaders den sidtdaghen by henluyden daer van gedaen ende gehoudẽ. Ende sal alsdan de voorschreven Dijckgrave gehouden wesen de voornoemde restanten ende onwillighe betaelders aen hem te nemen / ende de penninghen van dien wt te legghen in handen vanden voorschrevẽ Rentmeester / eñ die wederomme mogen executeren ende inne halen metten Dijckrechte / aen de gereetste goederen vanden bruycker / of aent lant / daeromme de pandinge gheschiet sal zijn / indien den bruycker bevonden wort insouffisant te wesen / of dat zijn goeden binnen het Dijckgraefschap niet te becomen en zijn. Ende den ghenen die de Ambachtsbewaerders niet en sullen hebben overgelevert / ende syluyden nochtans bevinden dat de selve in gebreke blijven / om hen merghenghelden te betalen / sullen sy luyden den bruycker vande landen met heurluyder bode of den Heemraedtsbode alsvoren moghen doen panden / nae de maniere vanden dijckrechte / nemende vande selve pandinghe schriftelicke relatie vanden bode / welcke pandinge staen sal vierentwintich uren ten minsten / eñ binnen de vierentwintich uren sal de gepande hen mogen vrijen / midts oplegghende ende betalende de gepande penninghen metten pantghelde / sonder dat in desen pantkeringhe plaets sal hebben / dan midts namptiserende t'merghenghelt ende t'pantghelt. In welck gheval voor Dijckgrave ende

Dijckgrave over leveren, om de penninghen van dien by de selve Dijckgrave wtgeleyt, ende weder inne ghehaelt te wordẽ naer dẽ Dijckrechte, ofte sullen andersints by pandinge opten onwillighen moghen procederen, ende en sal pantkeringe geen plaetse hebben, dan mits namptiserende t'mergengelt metten pantghelde.

Hoogheheemraden op de deuchdelickheydt ofte ondeuchdelickheyt vande pandinghe ende pantkeringhe ſal gheprocedeert worden / in manieren als hier naer onder de maniere van procederen gheſeyt wort.

Clxviij.

De pandinge gedaẽ, ende de vieren-twintich uren overſtreken zijnde, de pantceel den Heemraden te vertoonen, om gheteyckent weſende den Dijckgrave ghelevert, de penningen by hem uyt gheleyt, ende weder ghe-innet te worden naer den Dijckrechte.

Ende waert ſaecke dat de ghepande ſonder pantkeringhe te doen / vorder ghebreeckelick ware inde betalinghe / ſoo ſullen de Ambachtſbewaerders de pantcedulle gehouden weſen te leveren in handẽ van de Hoogeheemraden/om geviſiteert ende geteyckent zijnde / voorts den Dijckgrave / ofte den ordinaris Rechter vander plecke (twelck by proviſie tot optie vande Ambachtſbewaerders gheſtelt wort) overgelevert te worden/die ghehouden ſal weſen de pandinghe aen hem te houden/ ende die gepande penningen mettet pantghelt uyt te legghen / in handen vande voorſz. Ambachtſbewaerders/ ende dat gedaen zijnde / ſal den Dijckgraef van ſtonden aen mogen doen legghen den ghepande dach van ſchattinghe / ende ten beteyckenden daghe ſal den Dijckgraef moghen wt ſchatten met buyren de ghepande penninghen/ mettet pantghelt/ op de ghereetſte goeden van den bruycker/of aent lant indien de bruycker bevonden wordt inſouffiſant te weſen / of dat zijn goeden binnen het Dijckgraefſchap niet te bekomen en zijn als voren. Eñ dit twee ſchat aen ghelde/of vier ſchat aen pande/naer den Dijckrechte.

Clxix.

Tlandt niet goet ghenoech zijnde voor de wtgeleyde penninghen,

Item indien t'lant daer op de uytlegginge gedaen ſal weſen / niet goet genoech en ware de uytgheleyde penningen daer aen te verhalen/ende den Dijcgraef gheen

gheen ander goet en wist te vinden / den eyghenaer ofte huyrder toe behoorende / daer hy zijn recht aen verhalen mochte / soo sal de Dijckgraef dat verhalen mogen aen den genen daer t'lant leit of gekomen is / souffisant ghenouch zijnde / indien den selven oorsake is vande ontgrondinghe / of verargeringhe des lants Ende waert sake dat de Dijckgraef dien oock niet en wiste te vinden / so sal hy kerckgeboden doen doen / ter plaetsen ende inden Ambacht daer t'lant gelegen is. Dat soo wie eenich landt of meer goets weet / den lesten eygenaer / of den genen daer t'lant te voren leit of ghecomen is toebehoorende / dat sy dat den Dijckgraef te kennen geven binnen veerthien daghen nae de publicatie oft kerckgheboden.

hoe de Dijcgrave zijn recht verhalen sal.

Clxx.

Maer soo den Dijckgraef de voorsz. veerthien daghen geleden by de voorsz. middelen noch by andere weghen gheen goet en wist te vinden / om zijn actie daer aen te verhalen / so sal hy ghehouden wesen den eyghen / oft den genen daer t'lant leitwerf of gecomen is / te doen daghen teghens den eersten rechtdach die den Dijckgraef met de Hogheheemraden houden sal / ende ten selven rechtdach / 't zy oft hy compareert dan niet / tegen hem eysch doen / ende conclusie nemen tot bannissement oft andersins naer zijn goetduncken / om daer op by Hoogheheemraden recht ghedaen te worden. Ende dat gedaen zijnde / sal de Dijcgraef zijn recht verhalen moghen aen de Ambachtsbewaerders van wegen t'Ambacht aldaer t'lant gelegen is: die haer verhael weder hebben sullen aent lant / om by hen aengheslaghen te worden / tot profijt vanden Ambachte.

Den Dijckgrave tot gheen verhael connende gheraken, sal den eygen of daer t'lant leit of ghekomen is, doē daghen, ende naderhandt zijn rechte verhalen aen d'Ambachtsbewaerders van den Ambachte, de welcke hen regres sullen hebben opt lant, ende 't selve sulcx aenslaen, tot profijt vanden Ambachte.

Clxxi.

T'Ambacht insouffisant zijnde, sal tselve Ambacht tot behouf van 't ghemeen landt gheappliceert, den Dijckgrave op d'ordinantie van den Hoogeheemraden by den Rentmeester betaelt, ende 't selve den Rentmeester in reeckeninghe ghepasseert worden.

Item oft mocht ghebeuren dat t'Ambachte daer niet goet ghenoech voor en ware / so salmen dat gheheele Ambacht appliceren tot behouf ende profijte vanden gemeenen lande van Rhijnlant: Eñ sal alsdan de Dijckgraef ter sake van sijne wtgeleyde penningẽ/ mitsgaders van sijne costen daeromme gedaẽ/ tot taxatie ende moderatie van Heemradẽ/rembourssement gedaen worden/ van weghen t'gemeene lant/ byden Rentmeester / den welcken hy ghehouden sal wesen te leveren behoorlicke certificatien vande proceduren ende ordinantie van Heemraden/opte costen metten aencleven/ mitsgaders quitantie daer op dienende/welcken Rentmeester die overbrenghende/sullen hem de selve penninghen weder ghepasseert werden in sijne reeckeninghe.

Clxxij.

D'Ambachtsbewaerders in ghebreecke zijnde d'ommeslaghen ten comptoire vãdẽ Rẽtmeester te betalen, sal den Dijckgrave de penninghen uyt legghen, ende op heurluyder ghereetste goeden, of by faulte van dien opten eyghen ende Ambachten procederen.

Waert oock saecke dat d'Ambachtsbewaerders in ghebreke waren de omgheslagen penningen te innen/ende te barde te brenghen/ of de onwilligen over te leveren/so sal de Rentmeester voorschreven de Ambachtsbewaerders / ende elcx een voor al/ moghen doen panden:ende ghepant zijnde/ ende de pande haren vollen standt ghestaen hebbende / in manieren voorschreven sal die ghepande penninghen opten selven Ambachtsbewaerders by den Dijckgrave doen uyt leggen/ 't welck den selven Dijckgrave ghehouden sal zijn te doen / ende zijne uytgheleyde penningen op de gereetste goeden vande selve Ambachtsbewaerders te innen ende executeren / ende by ghebreke van dien voortopten eyghen ende Ambachten inder manieren boven verhaelt/te procederen.

Clxxiij.

Item dat de voorschreven Ambachtsbewaerders van nu voort aen ghehouden sullen wesen de ommeslagen vanden Sparendamschen dijck metten aencleven te ontfanghen elcx in haren bedrijve binnen siaers: op pene dat zyluyden by pandinghe teghen de onwillighe betaelders niet en sullen moghen procederen/ maer dat zyluydẽ t'selve by rechtvorderinge sullen moeten vervolghen.

De ommeslaghen binnen siaers te innen, op pene van by pandinghe niet te mogen procederen.

Clxxiiij.

Vorder dat de bruyckers van alle de landẽ die aen een ghelegen/ende gemeten zijn/ hoe groot ofte kleyn die moghen wesen/toe behoort hebbende een persoon ofte eyghenaer/ ghehouden sullen zijn te samen/ende ghelijckelijk t'merghengelt ofte ongelt jaerlicx daer op komende/te betalen/ ende op te brenghen / in handen vande Ambachtsbewaerders: of by faute van dien dat de voorschrevẽ Ambachtsbewaerders tvoornoemde onghelt ofte mergengelt sullen mogen doen executeren ende verhalen aen een vande bruyckers/ ofte aen den eyghenaer / ofte zijne landen daer van hemluyden t'merghenghelt gebreeckende is / in manieren als voorschreven staet. Ende begheert den eygenaer zijn bruyckweren apart ghescheyden te hebben/ sal hy 't selve mogen laten doen/ 't zijnen kosten/ midts dat in allen gheval de masse vande metinghe in 't ambachts-registerbegreyen / ende daer mede d' Ambachtsbewaerders ten comptoire contribuerẽ/ sal worden op ghebracht.

Dat de landen eẽ eyghenaer competerende, ende in een ghemeten zijnde, by een persoon moeten werden veronghelt, niet jegenstaende die by veel personen gebruyct worden.

Clxxv.

Ende alsoo dickwils midts t'veranderen van de bruyckers onder de selve verscheyden questien rijsen/

Dat alle bruyckers ghehouden zijn te betalen de

binnenlantsche costen ende molengelden omme geslaghen int Iaer haers ghebruycx, niet jeghenstaende de selve s'iaers te voren gevallen zijn.

sen / nopende de betalinghe vande binnenlandtsche costen ende molengelden die gevallen zijn s'iaers voor date vanden ommeslach / soo sullen voortf-aen alle bruyckers vande landen betalen t'merghengelt ende molenghelt van 't lant/ 't sy buyten/ of binnelantsche costen omme gheslagen in t'jaer zijns gebruycx / niet jeghenstaende de binnelantsche costen, ende molenghelden s'jaers te vooren ghevallen zijn.

't Ver=

't Verboucken ende

oversetten vande verbreemde landen in Rhijnlant / mitsgaders t'overleveren vande gaer-boucken alle schrickel-jaren.

Clxxvj.

Dat den genen die eenighe landen verbreemt / 't sy by cope / permutatie / gifte / ofte andersints / ende oock den genen die in dier manieren daer aen komen / binnen drie maenden naer spluyden van weghen den Schout vander plecke behoorlicken sullen wesen geinsinueert / beyde gelijck sullen komen / ofte yemande seynden / van hemluyden volcomen last hebbende / by dē Schout ende Ambachtsbewaerders vander plecke / daer de landen gheleghen zijn / ende den eenen upten registre / ende den anderen daer inne doen setten / als naer behooren / ten eynde de Ambachtsbewaerders den eyghenaer vanden lande mach bekent zijn / ende haerluyder leggher ende gaer-boucken over sulcx mogen correct blijven : op een boete / te weten die de landen verbreemt / ende den genen die daer aen koemt / ende elck van hen / van vijf ponden / ende even wel tot de verbouckinghe gheconstringeert te worden op meerder boeten / ter discretie vande Hoge-heemraden: daer of den aenbrenghег ende de Dijckgrave elck de helft sullen hebben.

T'lant vervreemt zijnde, sal den voorgaenden eyghenaer binnen drie maenden nae behoorlicke insinuatie, uyten registre ghedaen, ende den anderen daer inne ghestelt worden, elck op verbeurte van vijf ponden, ende evē wel tot de verbouckinghe te zijn gheconstringeert.

Clxxvij.

Ende soo den Schout in ghebreecke wars d'insinuatie voorschreven te doen / naer dat de verbreemdinghe t'zijnre kennisse was ghekomen / of dat hy of de Ambachtsbewaerders onwillich waren tot de ver-

De Schout in gebreecke zijnde d'insinuatie te doen, ofte tot verbouckinge te verstaē, verbeurt een boete van thien

pondē. Itē d'Ambachtſ-bewaerders tot de verbouckinghe onwillich zijnde, verbeuren elc gelijcke x. ponden.

verbouckinghe te verſtaen / ſullen de ſelve elck verbeuren een boete van thien ponden / daer of den aenbrengher ſal hebben een derdepaert/ende den Dijckgrave de twee deelen.

Clxxviij.

Landen by ſucceſſie, teſtamente, &c. vervreemdende, ſullen de bruyckers den Schout 't ſelve te kennen gheven, om by hem inſinuatie ten eynde van verbouckinghe ghedaen te worden, ende by ghebreecke verbeurt den onwillighen thien ponden, ende ſal voorts gheconſtringeert worden als vooren.

Dat de bruyckers vande landen die comen te vervreemden by ſucceſſie/teſtamente/legatie/ codicille/of upterſte wille/gehouden ſullen zijn binnen ſes weken na dat de voorſz bruyckers daer of kenniſſe ſullē hebben gecregen / 't ſelve den Schout vander plecke aen te dienē/op een boete vā vijf pondē: Welcke Schout alſdan gehouden wert gelijcke inſinuatie als voorſz. is/ aen den genen die de bruycker hem ſal hebben genoemt/ ten fijne vande voorſchreven verbouckinge te doen. Ende ſo binnē drie maenden daer na de voorſz. verbouckinge niet en werde gedaen / ſal den gebrekighe verbeuren een boete van thien ponden/ eñ voorts gheconſtringeert werden als vooren.

Clxxix.

Schout ende Ambachtſbewaerders om de inſinuatie of verbouckinghe te doen, onwillich zijnde, ſullen verbeurē elc x. pōdē.

Maer de Schout ende Ambachtbewaerders om de inſinuatie ofte verbouckinghe reſpective te doen onwillich zijnde / ſullen verbeuren elck een boete van thien ponden als vooren.

Clxxx.

Opte verbouckinghe, eyghendomſ-brieve, of ander deuchdelick beſcheyt te exhiberen.

Ende ſullen de ghene die de verbouckinghe ſullen doen doen / gehouden weſen te exhiberen behoorlicke eygendomſ-brieve / ofte ander deuchdelick beſcheyt/ daer by blijct dat den genē die inden regiſter begeert geſtelt te weſen/t'lant eyghentlick toe koemt/op verbeurte van een derdendeel van thien ponden.

Dat

Clxxxi.

Dat de voornoemde partijen de voorsz Schout ende Ambachtsbewaerders ofte ghebuyren gheven sullen van elcke verbouckinghe te samen/eñ voor als seven grootẽ vlaems: al waert dat veel personen een stuck lants t'samen toe behoorden/midts dat de voorschreven partijen tot eenre stont sullen compareren/ ende int oversetten consenteren: sonder datmen verstaet dat t'passeren vande brieven eenighe verbouckinghe sal moghen strecken. Alsoo de registers int Ambachts-kist (daer of Schout ende Ambachtsbewaerders elck een sleutel sullen hebben) sullen berusten: sulcx dat d'een sonder d'ander gheen verbouckinge en sal konnen doen. Van welcke seven grooten den Schout sal hebben drie groot/ de Ambachtsbewaerders ofte ghebuyren t'samen drie groot/ ende den Clerck een halve stuver/sonder meer. Ende of de Schout/ Ambachtsbewaerders/ ofte gebuyren/ van desen ter contrarie bevonden werden te doene/ ofte ghedaen te hebben/ sullen verbeuren elcx een boete van thien ponden/ van veertich grooten/ tot discretie vande Hogheheemraden.

Hoe veel mẽ van verboucken sal gheven, ende in wat vougen t'selve sal werden gedistribueert: ende dat den ghenen die bevonden worden ter contrarie ghedaen te hebben, sullen verbeuren elck thien ponden.

Clxxxii.

Ende sullen de voorschreven Ambachtsbewaerders hare gaer-boucken/met de namen vande eyghenaers ende bruyckers van dien/ midtsgaders de absolute quitantie van den Rentmeester van Rijnlant alle jare ghehouden wesen te leveren in handen vandẽ nieuwen Ambachts-bewaerders: ende voorts alle schrickel-jaren van als een gelijck perfect register brenghen ofte leveren in handen van den Secretaris vant Heemraetschap van Rijnlant by dẽ Ambachts-

Dat de gaerboucken, midtsgaders de quitantien vandẽ Rentmeester vã Rijnlandt alle jaers in handen vanden nieuwen Ambachtsbewaerders gelevert sullen werden, ende alle schrickel-jaren een ghelijck

Register in handen vande Secretarijs vant Heemraetschap van Rijnlant, op thien ponden.

bewaerders inder tijdt wesende onderteyckent / tot coste vanden selven Ambachte. Welck register sal begrijpen de oude namen ende metinghe sulcks die by Meesters Peter ende Jacob Sluyter / midtsgaders Symon Meesz. van Edam / geswozen Lantmeters van Rijnlant / gemeten / eñ aen geteyckent zijn / vou-ghende achter elck articule wie jeghenwoozdich ey-ghenaer ende bruycker is van t'lant opte oude name staende / sonder te moghen volstaen met de impertinente Registers by den Ambachtsbewaerders tot noch toe over ghelevert: op een boete van thien ponden / van veertich grooten vlaems / dienmen verhalen sal aende Ambachtsbewaerders die hier van in ghebreecke bevonden sullen werden / sonder dat sy 't selve sullen mogen brengen tot laste vanden Ambachte.

Keuren noopende den Schouten/Ambachts-bewaerders/ ende Crooſ-heemraden / met des ſelfs reeckeninghen/ ſchouwen/ende banwercken.

Clxxxiij.

Dat in allen Ambachten in t'Heemraetſchap van Rhijnlandt/ten minſten twee Ambachtſbewaerders weſen ſullen / ende datmen alle jare een der ſelver aen laten ſal/op een boete van thien ponden.

Datmen alle jaers eenen Ambachtſ-bewaerder aen laten ſal, opte boete van thien ponden.

Clxxxiiij.

Dat gheen Schouten Ambachtſbewaerders weſen/noch ontfang van Ambachtſ-penningen hebben ofte de regiſters t'Ambacht aengaende onder hen behouden ſullen moghen/t'elcken als ter contrarie bevonden wort opte verbeurte van xxv. ponden.

Schouten gheen Ambachtſbewaerders te weſen, noch regiſters onder hen te behouden op xxv. ponden.

Clxxxv.

Dat de Ambachtſbewaerders vanden Ambachtẽ onder 't voorſz. Heemraetſchap gheſeten / alle Jaer voor Hogeheemraden ſullen compareren tot ſulcken daghe ende plaetſe / als hen by billetten ſal worden gheadverteert/ op een boete van thien ponden. Des ſullen zy tot laſte vande merghentalen genieten hen dachghelden.

Comparitie van de Ambachtſbewaerders op thien ponden.

Clxxxvj.

Nademael inde reeckeninghen vanden Ambachten bevonden wordt ghebracht te zijn verſcheyden teercoſten vande Schoutẽ/Ambachſbewaerders ende Se-

Dach-gelden van Schouten Ambachtſbewaerders, ende Secretariſſen.

de Secretarijssen vande selve Ambachten/ende dat zylupden daer beneffen ghenieten hen dachghelden: So sullē voorts-aen de Schoutē/ Ambachtsbewaerders/ eñ Secretarijssen vandē Ambachten in Rhijnlant/vacerende of reysende in saecken t'ambacht aengaende/ s'daeghs sonder ghevouwen dachghelden te eyssthen genieten/ te weten/ de Schout dertich schellinghen/ ende de Ambachtsbewaerders ende Secretarijssen elck vijfentwintich schellingen/ alles op hen eygen costen ende boven behoorlicke vrachten/ 't welc zyluyden sullen moghen brengen inde binnelantsche reeckeninghe/met verclaringhe vande saecke/ waeromme de vacatie ende reysen ghevallen zijn/ als oock den dach ende tijdt.

Clxxxvij.

Reeckeninghe vande Ambachten ende molenpolders alle jaers te leveren in handen vanden Rentmeester, voor half Maerte, op thien ponden, &c.

Dat alle Ambachtsbewaerders ende Molenmeesters ghesetten onder t'Heemraetschap van Rhijnlant alle jaers voor half Maerte haerluyder reeckeningen over leveren sullen/ onder de Hoogeheemraden van Rhijnlant/ elck ambacht ofte polder opte boete van tien ponden/ten ware hemluyden om redenen uytstellinge vergont worde/ omme byde selve Hogeheemraden ghevisiteert/ ende (ist noot) ghecorrigeert zijnde/ daer naer den ommeslach gheaccordeert te worden. Ende indien eenighe Ambachtsbewaerders/ Molenmeesters/of anderen ommeslach deden/ of penningen gaerden/aleer de reeckeninge alsvooren ghelevert/ ofte ghelevert zijnde/ aleer den ommeslach gheaccordeert was/ ofte dat zyluyden meer gaerden/ dan ommegeslagen mocht zijn/sullen de selve uyt hen eyghen goet verbeuren een boete van vijftich ponden/ ende boven dien arbitralicken ghecorrigeert werden.

Clxxxviij.

Dat de Schouten binnen den voorsz Hooghenheemraetschappe gheseten/alle weghen/ wateringen/ sluysen ende heulen / schouwen sullen/ met alle dat sy vorder te schouwen hebben inder manieren hier naer verclaert/ uyt beschepden den ghenen die souden moghen hebben hantfesten ofte keuren speciael van Dijckgrave ende Hoogheheemraden / de welcke hen daer naer sullen regulerẽ / sonder in dese Keur gehouden te zijn.

Schou op wegen, wateringen, sluysen, heulen, &c.

Clxxxix.

Inden eersten en sullen in gheene Dorpen of Ambachten meer als vijf Heemraden wesen / diemen alle jaers vernieuwen sal ten minsten drie nieuwe Heemraden / die de Schouten kiesen sullen elck inden haren naer ouder ghewoonten / ende hemlupden eenen eedt staven / aleer hy daer mede sal mogen schouwen/ op een boete van thien ponden : Ende dat de bekeuringhen die hy mette Croos-heemraden niet gheeedt zijnde / ghedaen soude moghen hebben / van gheenre waerden wesen en sal.

In elck Dorp niet meer als vijf Heemraden te wesen, daer of alle Iaers ten minsten drie Heemraden vernieut sullen werden, ende dat de selve eedt doen sullen aleer sy schouwen.

Cxc.

Ende soo wanneer eenich Schout schouwen wil dat sal hy inder Kercken / ofte inde Vierschare doen condigen/ ende daer beneffens ter behoorlicker plaetsen billetten doen affigeren acht ofte veerthien daghen te vooren/ ten minsten acht daghen : Ende dat jeghen sulcke daghen als de voorschreven Schouten mit hen Croos-heemraden by haren eede goetdunken sal: sonder dat de Schouten de schou-dagen sonder kennisse vande Croos-heemraden sullen moghen leg=

De schou in der Kercken of Vierscharen te doen condighen, ende billetten te affigeren, mitsgaders in wat manieren men op qualick ghemaecte wercken schouwen sal.

leggen/op een boete van thien ponden. Ten welcken ghepꝛefigeerde ſchou-dagen de voorſz. Schout ende Crooſ-heemraden met eenre ſchouwe deurſchouwen ſullen. Ende wat werck alſdan te banne beſchouwet worde/ ſal den ghenen die daer inne ghehouden is/tot boete ten profijte vande Schout verbeuren twaelf ſchellingẽ/ ſonder dat de Crooſ-heemraden daer inne yets ſullen moghen profiteren. Ende de Schout ſal den genen die beſchouwet is/ 't zy eygenaer of bruycker / een weet doen doen vande beſchouwinghe / tot coſten vanden beſchoude ten eynde hy de boeten ende het weet-ghelt ſal moghen betalen / ende 't werck alſnoch maeckẽ. Ende de Schout ende Crooſ-heemraden ſullen opten achtſten dach opt onghemaeckte werck andermael comen / ende beſien oft ghemaeckt is: Ende ſoot alſ-dan niet en is gemaeckt/ ſal den beſchoude verbeuren ten profijte vanden voorſchreven Schout/double boeten: ende de Schout ſal hem wederom een weet doen / ten fijne als boven/ ende opten achtſtẽ dach naer de tweede ſchouwe ſal den Schout met zijn Crooſ-heemraden derdewerf op het werck comen: ende 't ſelve alſ-dan noch niet gemaect zijnde/ ſal den beſchoude verbeuren twee double boeten / ende dan ſal den Schout 't werck beſteden om den nunſten penning/ ende 't ſelve doen maecken/ ende opten achtſten dach op nemen tot coſten vanden beſchoude/genietende de Schout alſ-dan thien ſchellinghen/ ende elcke Crooſ-heemraet acht ſchellingen/ten ware den aen-nemer 't werck qualick hadde ghemaeckt: in welck gheval de coſten van dien dach by hem aennemer ſullen ghedraghen werden / ende niet by den beſchoude.

'T ghene

Cxxj.

'T ghene voorschreven staet / volbracht zijnde / sal den Schout metten Dijckrechte tot inninghe van zijne boeten ende costen / jeghen den beschoude procederen by pandinghe.

De boeten ende costen metten Dijckrechte te innen.

Cxxij.

Ende tot elcke schouwe die de Croos-heemraden aldus met den Schout doẽ sonder yets inde boeten te genieten tot drie schouwen toe/ sullen sy elc voor haer costen/ mitsgaders voor de costen vanden Secretaris eñ Bode/ genietẽ thiẽ schellingẽ daechs: twelc sy over so veel schouwen als in hen Ambachte naer gewoonte ghehouden worden / sullen moghen brenghen inde binnelantsche costen van haren Ambachte: des sy gehouden zijn te expresseren wat schouwen sy telckẽ gedaen hebben. Ende belanghende de Secretaris ende Bode/ sullen tot laste vanden voorschreven Ambachte/ voor hen dach-gelt mogen brengen op elcke schouwe als voren/ te weten de Secretaris vijf schellingen/ ende de Bode drie schellinghen.

Wat de Croosheemraden, Secretarijs ende Bode van elcke schouwe ghenieten sullen.

Cxxiij.

Dat alle ghehoufslaechden in Rijnlandt ghehouden sullen wesen ten schoudaghen te wijsen den aen ende ofgang van hen respective wercken/ op een boete van thien schellingen. Eñ dat de twee naest gelegenen van 't werck daer of gheen aenwijsinghe en wort ghedaen/ gehouden sullen zijn den ghehoufslaechden te nommẽ/ ofte hen te purgeren met eede 't selve niet te weten/ opte voorschreven boete van thien schellingen. Voorts belangende de ongemaecte ende ongeheerde wercken / al daer op driemael geschouwen / ende naer 't werck besteet ende opghenomen is / gheprocedeert wor-

Keure dat de gehoufslaechden ghehouden zijn ten schou-daghen te wijsen den aen ende ofgang van hen respective wercken, ende dat twee ghehoufslaechden naest 't werck niet aengewesen den ghehoufslaechdẽ van dien nommen sullen, of hen purgeren 't selve niet

te weten, ende dat men op ongeheerde wercken dingen sal met een zeventuych naer ouder ghewoonten.

worden met een zeventuych ende dingtael / als naer ouder gewoonten: Namentlick dat de Schout jegen seeckeren daghe sal doen dachvaerden de seven naeste ghelegenen van het ongeheerde werck / te weten vier vande zee-zijde/ende drie vande lant-zijde/die ten geprefigeerden dage ghehouden sullen zijn te compareren/ elck op verbeurte van tweenveertich schellingen voor den Schout voor d'eerste reyse. Item van een derdendeel van thien ponden voor de tweede reyse/ d'een helft voor den Dijckgrave / ende d'ander helft voor dē Schout. Item voor de derde reyse van thien ponden/de twee delen ten profijte vanden Dijcgrave/ ende t'derdepaert vanden Schout. Ende by vorder onwillicheyt op arbitrale correctie/ ter discretie vande Hoogeheemraden: ende ten selvē dage sal de Schout met zijn Croos-heemraden op het ongeheerde werck comen / ende zijn Vierschare spannen / vertoonende pertinente acten vande beschouwinghen ende zijn ghedebourseerde penninghen / ende conclusie nemende voor den voorschreven Croos-heemraden jeghen de seven naesten/ dat syluyden sullen bekendt maken den rechten heer van t'werck/of dat sy de boeten ende costen by provisie verschieten/ ende twerck voort mitten anderen maecken / ofte doen maecken sullen / tot dat den rechten heer van 't werck bekent ghemaeckt sal wesen / omme by hem alsdan 't werck voort aenghevat / ende alle voorgaende boeten ende onkosten gherestitueert te worden. Waer op de Croos-heemraden de seven naest gheleghenen in absentie van den Schout volcomelick ghehoort hebbende/sullen haerluyder verclaringhe by gheschrifte doen stellen / ende terstont/of ten langsten binnen acht dagen daer naer/ by haerluyder vonnisse in 't werck / ende midts dien

in alle

in alle de boeten ende costen wijsen den ghenen die sy by haren eede bevinden sullen daer inne te zijn ghehouden: jeghen de welcke de Schout voor den voorschreven Croos-heemraden zijn declaratie over leggen/ taxatie versoucken/ ende tot inninghe naer den Dijckrechte procederen sal. Maer by ghebreck van volcomen onderrechtinge vande seven naestghelegenen/sal 't werck volgende des Schouts conclusie/ tot laste vande seven naest gheleghenen by provisie ghestelt/ ende by hen alle de boeten ende costen verschoten worden/ in manieren als voorschreven is. Ende sullen den Schout eñ Croos-heemraden opten dingdach ghenieten hen dach-ghelt/ te weten de Schout thien schellingen/eñ elcken Heemraet acht schellingē. Item de seventuych in gheval den rechten Heer bevonden wort/ mitsgaders de Secretarijs ende Bode in allen gheval sullen gheloont worden tot discretie vande voorschreven Croos-heemraden/ ten insichte van elcx qualite/woonplaetse/ besoinge ende moeytē.

Cxciiij.

Dat elcke Schout inden zijnen met zijn Croos-heemraden gheseten in t'Heemraetschap van Rhijnlant/schouwende hare wegen/ wateringen/ ende voorder al tgunt syluyden te schouwen hebben/ goede toesicht sullen nemen dat de selve weghen/wateringhen/ ende anders/behoorlick sullen wesen ghemaeckt/ sonder lichtvaerdelick de schouwe daer over te laten passeren. Ende indien Dijckgrave ende Hoogheheemraden/ 't zy voor ofte naer de schou vande voorschreven Schouten ende Croos-heemraden mochten bevinden dat de wegen ende wateringhen niet als naer behooren ghemaeckt en waren/soo sullen syluyden de

Opte schouwen in Rhijnlandt, ende t'maken van banwerck, goede toesicht te hebben.

voorschreven Schout ende Croos-heemraden doen insinueren/ ten eynde sy sodanighe wegen ofte wateringhen sullen doen verbeteren: 't welck syluyden in sulcken gheval ghehouden zijn te doen doen binnen achte daghen naer de insinuatie / op pene van daer over ghesamentlick te verbeuren een boete van vijf ende twintich ponden / ofte anders ter discretie van Hoogheheemraden.

Cxcv.

Hoemen gemeen banwerck maecken, ende daer mede volstaen sal.

Dat de ghene die mitten anderen in een banwerck legghen / overmidts de landen daer of elck van hemluyden een gedeelte is competerende 't anderen tijden een eyghenaer toebehoort hebben ofte op een houfslach ghesteldt zijn gheweest/hen banwerck maecken sullen als volcht: Te weten/de ghene die eerst gereet zijn / sullen maecken vande zee ofte Noordtzijde aen/ sulcx dat by onwillicheyt ofte negligentie van anderen de goetwillighen gheen boeten en sullen moghen ghelden int gheheel noch deel / ten ware hen wercken qualick ghemaeckt mochten wesen/ ofte sullen onder den anderen moghen loten / ende hen wercken by Schout ende Croos-heemraden doen ofpalen / daer toe de selve nu voor dan / ende dan gelijck nu gheauthoriseert worden midtsdesen.

Keuren

Keuren ende Ordonnantie op de justitie ende maniere van procederen voor de Vierschare van Dijckgrave ende Hoogeheemraden/executien/pandingen/schattingen/ mitsgaders pant ende schat-keringen/ende den aencleven: Als oock het salarijs 't welck de Secretarijs/Procureurs/ende Boden ter dier sake sullen moghen eysschen.

Cxcvj.

Eerst dat de Dijckgrave willende yemande dachvaerden voor de vierschare vande Hoogeheemraden jegen ordinarijs of extraordinarijs rechtdaghen/ghehouden sal zijn in handen van een vande Boden van t'Heemraetschap te leveren doublet vanden eysch die hy ten dage dienende / jegen de ghedaechde sal willen doen ende nemen/wesende by den voorschreven Dijcgrave / ofte den ghenen die by t'Collegie daer toe sal werden gecommitteert/ ondertepckent/ met expressie vanden recht-dach / ende de plaetse daer de selve sal ghehouden werden / ende dat veerthien daghen voor den selven recht-dach.

Hoe de Dijcgrave partijen dachvaerden sal.

Cxcvij.

Op welcken eysch de ghedaechde ten geprefigeerden recht-daghe gehouden is mondelinge zijn defentie te doen / op pene dat teghen hen deffault ghedecerneert / ende in crachte van dien den Dijckgrave zijn eysch ende conclusie / indien de selve by hem gheverifieert wordt/gheadjudiceert worden sal. Ende de gedaechde antwoordende / sal de saecke voorts mondelin-

Dat de ghedaechderen daghe dienende, mondelinghe ghehouden is te antwoorden, op pene van deffault.

linghe voldongen / ende by Heemraden recht gedaen worden: Ten ware dat de Hogeheemraden om redenen partijen ordonneerden hun ding-talen by gheschrifte te stellen.

Cxcviij.

Dat de gedaechde niet comparerende, teghen hem deffault ghedecerneert sal worden.

Maer indien de ghedaechde niet en compareert/sal ten versoucke vanden Dijckgrave teghen den selven insgelijcx default gedecerneert / ende by Hoogeheemraden ghecondemneert worden te namptiseren / met vergonninge van een tweede citatie ten naestē rechtdaghe / welck default de gedaechde alsdan sal mogen purgeren/midts blijvende t'effect.

Cxcix.

Hoe partijen elcanderen dachvaerden sullen.

Item partijen die yemande voor de vierschare van Dijckgrave ende Hoogeheemraden dachvaerdē willen / sullen ghehouden zijn veerthien dagen voor den ordinaris rechtdach (diemen een yeghelijck by affixie van billetten een maent te voren sal bekens maken) den ghedaechde in geschrifte te leveren doubelt vanden eysch / wesende by den eysscher ofte zijn ghemachtichde geteyckent. Ende sullen de voorschreven partijen haerluyder eysch bevestigen met aenbiedinge van een Heemraetskenninge / als naer ouder ghewoonte/ sulcx dat de ghedaechde al voorenyets tegen den selven eysch in eenigher manieren te mogen allegeren/ ghehouden wordt metten eysscher aen de selve ghebodenkenninghe te gaen/ofte inden eysch te condescenderen.

CC.

Dat partijen ten daghe dienende.

Partijen aen de kenninge gegaen zijnde/ sal de gedaechde

daechde op den eyſch / hem als vooꝛſchꝛeven is / veer-
thien daghen vooꝛ den recht-dach ghelevert/terſtont
mondelinge zijn defentie doen: Ende ſal vooꝛts de ſa-
ke by replijck ende duplijcke voldonghen/by partijen
haerluyder verificatien over ghelevert / ende by den
Hoogeheemraden daer op ſommarie recht ghedaen/
ende vonniſſe gewesen woꝛdé. Ten ware by den Ho-
geheemraden in ghewichtige ſaecken/om redenen by
appoinctement verclaert woꝛde teghen den eyſch/ by
antwooꝛde/ende voꝛder by replijck ende duplijck/ ooc
by repꝛochen ende ſalvatien ten pꝛincipale geſchꝛeven
te woꝛden. In welcken geval de gedaechde by pꝛovi-
ſie ghecondemneert ſal woꝛden te namptiſeren / ende
d'eyſſcher geadmitteert tot lichtinge/onder ſouffiſan-
te cautie / indien queſtie is ter ſake van verjaert moꝛ-
ghen/molen-gelt/of ander binnenlantſche coſten ende
ſchult geſpꝛoten van leveringhe van hout/ yzer/ ende
ander materialen/tot maeckinghe ofte reparatie van
molens / bꝛugghen/ heulen/ ſluyſen/ quaeckels/ ende
diergelijcke/nutſgaders t'arbeyts-loon der ſelver. Eñ
ſullen vooꝛts de vooꝛſchꝛeven partijen van alle haer-
luyder ſchꝛiftueren ghehouden weſen onder den Se-
cretarijs te dienen precijſe van veerthien daghen te
veerthien daghen:ſonder dat de vooꝛſchꝛeven Secre-
tarijs de veerthien daghen overſtreecken zijnde/eeni-
ghe ſchꝛiftueren ſal mogen ontfanghen. Ende ſullen
partijen in ghebꝛeecke blijvende / daer of verſteecken
weſen / ſonder dat van noode ſal zijn eenich verſteck
by appoinctement daer op te verſoucken : ten ware
Heemraden partijen ghehooꝛt/ eenighe der ſelver ter-
mijnen quamen te pꝛoꝛogeren / ofte dat partijen elck
anderen anders conſenteerden. Ende ſullen vooꝛts
partijen haerluyder ſtucken by Inventaris over le-
veren/

ghehouden zijn te antwoorden, of excipieren, ten ware by Hooghe-heemraden anders gheordonneert worde.

veren/ ende haerluyder sacken van als fruneren: om daer naer by de Hoogeheemraden al de selve gevisiteert/ende sententie ghewesen te worden.

CCj.

Dat de ghene die succumbeert, gecondemneert sal worden inde boete vande kenninghe tot thien ponden.

Ende den ghenen die by de selve sententie comt te succumberen/ sal ghecondemneert worden inde boete vande kenninghe tot thien ponden/ ten profijte van den Dijckgrave/ ende voorts met condemnatie ofte compensatie van costen/ sulcx Hoogeheemraden bevinden sullen te behooren.

CCij.

De ghedaechde niet comparerende, sal verleent worden deffault.

Item indien de gedaechde ten geprefigeerdẽ rechtdaghe niet en compareert/ sal ten versoucke van den eysscher teghen hem deffault ghedecerneert/ ende in crachte van dien (so d'eysscher zijn eysch behoorlick verifieert) de gedaechde inden selven eysch ende conclusie vanden eysscher/gecondemneert worden. Maer den eysscher zijnen eysch niet volcomelic bewijsende/ ende Hoogeheemraden niet bevindende dat de saecke ten eede vanden eysscher ghestelt behoort te worden/ sal de ghedaechde ende deffaillant vanden eysch ende aenspraeck vanden eysscher gheabsolveert/ ende niet te min de selve gedaechde inde costen gecondemneert worden.

CCiij.

Onvermindert d'exceptien ten principale te antwoorden, ten ware d'exceptie peremptoir ware.

Dat den ghenen die eenighe exceptie willen proponeren ten daghe dienende/ teffens ende t'eenemale alle de selve exceptien proponeren/ ende niettemin dien onvermindert ten principale antwoorden sullen/ uyt ghesondert wanneer sy luyden proponeren exceptien decli-

declinatoir / litispendentie / ofte litisfinite / welcke exceptien sylupden sullen mogen proponeren/ende daer by persisteren.

CCiiij.

Alsmen yemant voor de Vierschare van Dijcgrave ende Hoogeheemraden dachvaerden wil upt sake van eenighe ongelden / boeten van beschouwingen/ oft ander lasten/ vallende over de landẽ onder t'Heemraetschap van Rijnlant gheleghen. Ende den selven buyten 't voorschreven Heemraetschap ghesete/ ofte woonachtich is / sal ten versoucke van partije by de Hogeheemraden van Rijnlant een van des selfs Boden geaucthoriseert worden / omme hem te vinden op t'lant over 't welck 't gene men eysschen wil/ gevallen is : ende aldaer voor t'achterwesen uptdaginge doen/ ter presentie van twee ghebuyren vande plaetse daert lant gelegen is. 't Welck gedaen zijnde/ sal de Bode op eenen sondach ofte rechtdach ter selver plaetse by openbaer edict ofte affixie van billetten / dachvaerden den eyghenaer van t'lant daer de questie of roert/ te compareren t'eenen rechtdaghe hem te prefigeren voor de Vierschare vande Hoogeheemraden/om hem te verantwoorden jeghen 't ghene men hem eysschen wil : 't welck de Bode inde selve dachvaerdinghe gehouden is pertinentelick te expresseren. Ende sal boven dien de Bode ghehouden wesen den genen die hy also ghedachvaert heeft / by besloten missive daer of/ ende vanden rechtdach te insinueren / ende daer by te voughen doubelt vanden eysch/waer op den selven gehouden is te compareren. Ende in allen gheval/ te weten of hy compareert / dan niet / sal gheprocedeert worden in maniere als hier vooren.

Hoemen yemande dachvaerden sal, die gheseten is buyten de jurisdictie vã t'Heẽraetschap vã Rijnlant.

CCv.

Oppositie teghen kerck-gheboden, ende de proceduren daer op volghende.

So wanneer op eenich versouck aenden Dijcgrave ende Hoogeheemraden by yemande te doen verleent/ende ter geordonneerde plaetse gedaen is kerckghebot / sullen den genen die daer jeghen begeeren te opposeren/hē vindē by den Secretarijs van t'Heemraetschap van Rijnlandt/ binnen sulcken tijdt als by 't kerckghebot sal wesen gheprefigeert / latende haerluyder namen aen teyckenen / met verclaringhe dat syluyden jegen t'versouck in t'kerckghebot vervatet/ opposeren. T'welck gedaen zijnde/en sal by Dijcgrave ende Hogeheemraden den impetrant van t'kerckghebot tot zijn versouck niet gheadmitteert worden. Ende wort den selven impetrant alſ-dan ghehouden den opposant / of opposanten / ten eerst-volghenden rechtdage te dachvaerden voor den Hogeheemraden/ nemende ende ten ding-boucke brengende jegen den selven rechtdach op de redenen int kerckghebot ghenarreert/pertinente conclusie. Waer jeghen de opposanten ten selven rechtdage ghehouden worden te exhiberen haerluyder redenen van oppositie / ende contrarie conclusie ten ding-boucke te doen teyckenen/ ende voorts de saeck mondelinghe te voldinghen/ om sommarie of ghedaen / ende sulcx den impetrant zijn versouck by t'kerckgebot gedaen / gheadjudiceert/ of ontsept te worden: ten ware partijen by Hoogeheemraden geordonneert worde te dienen van schriftueren. Ende in allen geval sal vorder gheprocedeert worden in manieren als voorschreven staet.

CCvj.

Merghongelden ende diergelijcken, sullē hebben recht

Item de penningen gesproten van mergengelden/ molengeldē/als ooc arbeytsloon van molēs/bruggen/ heulen/

heulen/ sluysen/ duyckers/ dijcken/ kaden/ dammen/ ende diergelijcke metten ghevolghe ende aencleven/ sullen hebben recht van preferentie voor alle personele schulden. Ende en sal by niemande daer op arrest ghedaen moghen worden om te consequeren betalinghe van schulden uyt ghelijcke saken niet ghesproten zijnde op pene van nulliteyt.

van preferentie voor personele schulden, ende van gheen arrest daer op te doen.

CCvij.

Alsmen yemande wil dachvaerden voor de vierschare van Dijckgrave ende Hoogheheemraden om ghetuychnisse der waerheyt te geven/ sullen partijen/ of hen Procureurs de Bode de citatie doende/ leveren pertinente verdaech-cedulle by hemluyden gheteyckent/ midtsgaders doubelt vande interrogatorie daer op men getuyghen sal willen hooren. Met welcke cedulle ende interrogatorie de Bode hem sal vinden aen den persoon daer inne genoemt / of tot zijnen woonstede / eñ den selven dachvaerden te compareren voor de voorschreven Hoogeheemraden / om op de voorsz. interrogatorie (die de Bode den getuyge leveren sal) ghehoort te worden / ende ghetuychnisse der waerheyt te gheven / maeckende van zijn wedervaren behoorlicke relatie.

Verdaginghe om ghetuychnisse der waerheydt te gheven.

CCviij.

Ende is de ghedaechde gehouden te compareren/ ende ghetuychnisse der waerheyt te geven / indien hy ten minsten drie dagen te vooren ghedachvaert / ende ten daghe vande dachvaerdinghe inden Ambachte gheweest is.

De ghetuyghe is gehouden te compareren, ende getuychnisse der waerheyt te geven.

CCix.

Ende in soo verde hy niet en compareert / sal hy

Effect van default op verdach-

vaerdinghe van ghetuychnisse der waerheydt te gheven.

uyt crachte van het eerste deffault ghecondemneert worden ghetuychnisse der waerheydt te gheven/ sonder dach-ghelt te moghen eysschen.

CCx.

Ghetuyghen hen dach-ghelden te betalen ter discretie vande Hoogeheemraden.

De ghetuyghen sullen by partijen voor hen dachgelden betaelt wordē so veel als de Hoogeheemraden ten insichte vande ghelegentheyt vande woonplaetse/ als ooc de qualiteyt vande persoonen bevinden sullen te behooren.

CCxi.

Op certificatien noch attestatien voor Hogeheemraden niet ghepasseert zijnde, geen recht te doen.

Item en sal gheen recht ghedaen worden op certificatien/ noch attestatien/ niet ghepasseert zijnde voor den Hoogeheemraden/ ten ware de ghetuyge overleden/ ofte over zee waren: in welc geval by den Hoogeheemraden daer op sal worden ghelet.

CCxij.

Geē recht te doen op copien by de Secretarijs uyten principale niet gheauctentiseert zijnde.

Sulcx mede gheen recht ghedaen en sal worden op copien/ ten sy de selve by dē Secretarijs van t'Heemraetschap uyten principale geauctentiseert zijn/ ende daer inne ghestelt is den dach/ jaer/ ende maent vande collatie/ ten ware de selve geauctentiseert warē by eenige Secretarissen vanden Hove/ ofte bestotē Stedē.

CCxiij.

Niemandē in sakē t'Heemraetschap concernerende, te moghen betrecken voor ander Rechters, op pene van nulliteyt, ende verbeurte vā thien ponden.

Partyen en sullen elckanderē in saken t'Heemraetschap/ niet dat daer aen cleeft concernerende/ niet moghen in rechte betrecken dan voor de Vierschare van Dijckgrave ende Hoogeheemraden van Rijnlant/ op pene van nulliteyt/ ende verbeurte van thien ponden/ onvermindert de gerechticheyt vanden genen die ge-

previ-

previlligeert souden mogen wesen haer partije/in ghelijcke saecken ter eerster instantie voor den Hove te moghen betrecken.

CCxiiij.

Ende en sullen geen Bailliuwen noch Schouten ten platten lande onder t'Heemraetschap van Rijnlant moghen dinghen ende recht houden opte ordinarijs rechtdagē van Dijckgrave ende Hoogeheemraden/ op een boete van thien ponden.

Gheen recht te houden ten platten lande op de ordinarijs rechtdagen van Dijckgrave ende Hogeheemraden.

CCxv.

Alle vonnissen by Hoogeheemraden gewesen/ sullē haer executie hebben naer tverloop van veerthien dagen/inder navolgende manieren: De Bode die ghewoon is d'executie te doen/ sal hem met het vonnisse vinden aen den persoon/ ofte ter woonstede vande ghecondemneerde/ ende den selven sommeren binnen vierentwintich uren te betalen de penninghen int selve vonnis begrepen. Vougheende daer by de tijdt wanneer hy by ghebreecke van betalinghe de vierentwintich uren overstreecken zijnde / sal comen schatten. Ten welcke tijde de voorschrevē Bode met twee Schepenen ofte ghebueren vande plaetse (die gherechtelick daer toe verdaecht wesende / gehouden zijn hem te assisteren/ ende voor so veel de ghebuyren aengaet/al voren eedt te doen / dat sy hen int doen vande schattinghe / oprechtelick ende ghetrouwelick sullen dragen) hem sal vinden ten huyse vande ghecondemneerde / ende aldaer aen des selfs ghereetste goederen by schattinge procederen tot inninghe vande voorsz. boeten/ mette costen. Welcke schattinge gedaen zijnde/ so mach de Bode t'geschatte goet tot profijte van-

Executie van ghewesen vonnissen.

de ghene die de schattinge heeft doen doen / naer hem nemen / oft 't selve de schatters laten voor 't gene daer op t'voorschreven goet by hen sal wesen gheschat: des sullen de voornoemde schatters de schattinge tot drie werf toe mogen veranderen/sonder meer/ ende 't goet hemluyden gelaten wesende/ zijn ghehouden de penninghen van dien promptelick op te brenghen.

CCxvj.

Wat de schatters voor haerluyder salarijs sullen ghenieten.

Ende sullen de voorschreven schatters voor haerluyder salarijs tot laste vande ghecondemneerde / elcx ghenieten ses schellinghen.

CCxvij.

Executie ende inninghe van willekueren, of bekende schulden.

Mer voor so veel aengaet de bekende schulden/t'sy uyt wat saken die ghesproten zijn / daer inne hem yemande goetwillichlick voor Hoogheheemraden sal hebben laten condemneren / om de selve op seeckeren gheprefigeerden tijt te betalen: T'welck ghelijck van outs willekoir genoemt wort/sullen in ghehaelt ende gheexecuteert worden t'eynden vierentwintich uren/ in voughen voorseyt.

CCxviij.

Executie van vonnissen, daer by yemandt ghecondemneert is eenich feyt te presteren.

Alle vonnissen daer by yemandt ghecondemneert is rekeninge of overleveringe van registers te doē/of eenich ander faict te presteren / sullen naer t'verloop van veerthien daghen/ ende voorgaende sommatie/ geexecuteert worden in deser vougen. De gecondemneerde sal ghegijsselt worden in seeckere herberge ter naester Stede onder t'Heemraetschap van Rijnlant sorterende/op een boete van thien ponden/ ten behoeve vanden Dijcgrave. Ende so verde hy niet en compareert ten ghestelden daghe inde gijsselinghe / sal hy

by den Heemraets-bode aldaer gesocht worden: ende de Bode hem daer niet vindende / sal gheapprehendeert/ende gelept wordẽ op vier schellingen daechs tot zijnen costen/ ter tijt toe hy voldaen sal hebben 't gene daer inne hy sal wesen ghecondemneert. Ende de gecondemneerde in gijsselinge inder herberghe comparerende/ende veerthien dagen aldaer geweest zijnde/ sonder te bewijsen van zijne deligentie/ omme te voldoen daerom hy gegijsselt is/ ter discretie van Dijckgrave ende Hoogeheemraden sal in apprehentie ghestelt wordẽ/op vier schellingen sdaechs/als voren. Eñ so verde de ghecondemneerde een maent in hechtenisse gheweest zijnde/ de condemnatie niet en voldoet/sal den triumphant aen Hoogeheemraden moghen versoucken dattet feyt ofte t'werck inde condemnatie begrepen/ getaxeert/ ende tot pecuniele somme gheredigeert sal worden. Tot welcken eynde de gheapprehendeerde behoorlicke declaratie over ghelevert/ende tijt van veerthien daghen ghegont worden sal omme daer tegen te debatteren. Ende hebbende de taxatie vande Hogeheemraden / sal den triumphant zijn executie doen als hier voren/ te weten by sommatie ende schattinghe/ blijvende de ghecondemneerde even wel in hechtenisse / tot dat d'executie ghedaen / ende den triumphant ghecontenteert sal zijn.

CCxix.

Alle penninghen die met consent van Dijckgrave ende Hogeheemraden over de Ambachten omme geslaghen worden tot makinghe ende reparatie van sluysen/duyckers/plaetwerck/molens/dijcken/brugghen heulen/ ende dierghelijcke/ sullen by pandinghe gheinnet worden/indien den ommeslach niet verjaert en is/

Pandinghe om morgenghelt, ende diergelijcken, daer of den ommeslach niet en is verjaert,

enis/ in voughen als volcht. Men sal de Bode van t'Heemraetschap leveren cedulle gheteyckent by den ghenen die de pandinge begheert ghedaen te hebben/ inhoudende pertinente verclaringhe vande penningen daeromme de pandinge sal geschieden/ende waer uyt de selve zijn gesproten: Daer mede de Bode hem sal vindē aenden persoon inde selve cedulle genoemt/ ofte t'zijnre woonstede/ende den selven panden omme binnen vierentwintich uren betalinge te doen vande penningen inde voorschreven cedulle begrepen / metten pant-ghelde. Welverstaende datmen niet en sal moghen panden om eenige schult niet liquide wesende: ghelijckmen oock niemande te hooch panden en sal/op pene van nullitept. Ende sal over sulcx dē pander/indien tegen sulcke pandinghe pantkeringe gheschiede / ende partijen mits-dien voor de Vierschare van Dijckgrave ende Hoogeheemraden dingplechtich mochten worden/ by den Hoogenheemraden inde boeten vande kenninghe / midtsgaders inde costen ghecondemneert worden.

CCXX.

Pant-keeringhe.

De ghepande/in vougen voorsept/ghepant zijnde/ mach binnen vierentwintich uren pantkeringe doen voor de Bode die hem ghepant heeft/ mits namptiserende de penningen daeromme hy ghepant is/ midtsgaders den pantgelde. Welcke genamptiseerde penningen de pander sal mogen lichten onder souffisante cautie / t'Heemraetschap van Rijnlant subject zijnde/ omme de selve ontfanghen penninghen weder op te brenghen / indien ten principale sulcx bevonden worde te behooren. Ende sal den Bode soo wel den pander als pant-keerder / dach van rechte prefigeren teghen

ghen den eersten recht-daght/ om de pandinghe ende pantkeringhe in te brenghen/ ende de saecken voor den Hoogeheemraden te voldingen/ ghelijck hier voren ghesept is.

CCxxj.

Mer de vierentwintich uren overstreecken/ ende gheen betalinghe ghevolcht/ noch pantkeringhe tot kennisse vande Bode ghecomen zijnde/ sal den selven Bode daer of maken relatie/ inhoudende op wat tijt/ tot wiens versouck/ ende om wat sake de pandinghe gedaen is/ende 't selve leveren in handen vanden Secretarijs van t'Heemraetschap/ om twee vande Hoogeheemraden vertoont/ ende by de selve gheteyckent te worden/ met verclaringhe dat de Bode de pandinghe ter executie stellen sal.

De Bode sal teynden de vierentwintich uren relatie maken, ende overleveren.

CCxxij.

Twelck gedaen zijnde/ sal den ghenen die de pandinghe heeft doen doen/ de voorschreven cedulle leveren in handen vanden Dijckgrave/ die ghehouden is de penninghen metten pant-ghelde upt te leggen: des hy de selve by schattinghe in manieren als hier vooren/ aen des overgeleverden gereetste goeden weder sal mogen innen ende executeren naer den dijckrechte/ te weten twee schat aen ghelde/ ende vierschat aen pande.

De Dijckgrave sal de penninghen daeromme ghepant is, uyt legghen ende in halen naer den dijckrechte.

CCxxiij.

Ende sal over sulcx de voorschreven Dijcgrave den overgheleverden doen insinueren dat hy de penninghen upt ghelept heeft/ ende dat daeromme de selve overgheleverde hem doubelt van dien sal restitueren

Insinuatie te doen aende ghepande vande uytleggin-ghe.

binnen

binnen vierentwintich uren / of dat hy by schattinge sal procederen: in welck gheval de Dijckgrave sal ghenieten vierschat / namentlick voor eenē penninck vier ghelijcke penninghen.

CCxxiiij.

Schatkeringhe.

Ten daghe vande schattinghe mach den ghepande noch schatkeringe doen / mits namptiserende dowbelt gelt. In welck geval partijen ghedachvaert sullen worden / als vande pantkeringhe ghesept is / ende sal t'proces daer uyt te rijsen / vervolcht worden by dē ghenen die de pandinghe heeft doen doen / ende tot laste ende pericule vanden selven / sonder dat de Dijcgrave in eenige oncosten dien aengaende / sal ghehouden zijn. Tot welcken eynde de pander ontfangende vanden Dijckgrave de penninghen daeromme hy doen panden heeft / ghehouden wordt belofte te doen van den Dijckgrave alle processen ende questien of te weren.

CCxxv.

De boden nochte hen assistenten met woorden nochte wercken niet te missegghen of misdoen op arbitrale correctie.

Item inghevalle tot eeniger tijt ghebeurde dat yemande de boden ofte heurluyder assistenten int exerceren van heurluyder offitie misseyden / ofte misdedē / met woorden oft met wercken / sal den selven arbitralicken ghecorrigeert worden / naer exigentie vander saecke / ende sullē de boden ende assistentien op heuren eedt gheloof hebben.

Perti-

Perticuliere Keuren / verscheyden Ambachten concernerende.

Spaernwoude.

CCxxvj.

Also Dijcgrave eñ Hogeheemraden van Rijnlant inden jare xvj^c. zes / eñ xvj^c. zeven voorleden / ten versoucke vande Burgermeesterẽ der stadt Haerlem / tot costen vanden lande van Rijnlant / ende de selve stadt hebben doen verhoghen met diep ende duyn-zant de lagenwech / gelegen in Spaernwoude streckende van t'penningxveer of / tot aenden Sparendamschen-dijc / waermede ten overvloede voldaen es t'accord / eertijts met die van Spaernwoude / noopende het innemen haerder landen ghemaeckt / mentie maeckende onder anderen van 't zanden der voorsz. wech: So hebben Dijckgrave ende Hogeheemraden voorsz. in gelijckheyt van voorgaende Keure / in date den vierdẽ Julij xvj^c. zeven by desen op nieus gekeurt ende geordonneert / dat de genen die gehouden zijn in het maecken / ende repareren vanden voorsz. wech / de selve wech jaerlicx / jeghen de ghewoonlicke schoudaghen / sullen maecken met droge aerde / in gelijcheyt vande Cxxij^e. Keure hier voorn gheroert / sonder de selve voortsaen met eenighen bagghert te maecken / lastende expresselicken die Schout ende Crooss heemraden / ofte Schepenẽ van Spaernwoude / dat zy de voorsz wech jaerlicx daer op sullen schouwen / opte boeten inde generale Keure begrepen / behouden de voorsz Dijckgrave ende Hoogeheemraden / des noodt zijnde tot haerluyder discretie de naeschou / elck ghehouf slaechde op een

T'maecken ende schouwen vande laghenweck in Spaernwoude van t'penningxveer tot aenden Sparen damschen dijc.

boete van thien ponden. Ende inghevalle de Schout ende Crooßheemraden ofte schepenen sich int schouwen naer dese Keure niet en reguleerden alst behoort/ so sullen zy elck jegen den Dijckgrave verbeuren een boete van thien ponden.

Wad-

Waddincxveen.

CCxxvij.

Dat de Schout van Waddincxveen midtsgaders den Schout ende gemeen gebuyren van Blommendael den schippers / passerende met staende masten deur de brugge tot Waddincxveen / die onwillich zijn t'behoorlick recht daer toe staende te betalen / sullen mogen ofnemen een boete van drie ponden / houdende tot verseeckertheyt van dien in bewarender hant tou / ende taeckel / tot dat zy de voorsz. boete sullen hebben betaelt / van welcke boete den Dijckgrave sal hebben de twee deelen / ende den aenbrenger een derdepaert.

De Schout van Waddincxveen ende de Schout ende gemeen ghebuyren van Blommendael, worde toe ghelaten de schippers, varende met staende masten deur de brugghe tot Waddincxveen, onwillich zijnde t'recht te betalen, of te nemen een boete van drie ponden, houdende in bewarender handt, tou, ende taeckel, &c.

CCxxviij.

Dat den Schout met zijn Croosheemraden van t'Noordteynde van Waddincxveen sullen schouwen seeckere eynde wechsloots / gelegen inden Ambachte van Poelijen / omtrent de Hofstede van Aelbert Jacobssz. cum socijs / omme de selve jaerlicx tweemael ghediept te worden / ten eynde de ghelanden of ende aen haer voorsz. Hofstede / ende landen bequamelick sullen moghen varen met hoy / misse / poortaerde / ende dierghelijcke materie / dienende tot verbeteringe vande landen / ende dit op sulcke wijte / ende diepte / als zy hen ander schoubaer vaerten indẽ voorsz. Ambachte schouwen / te weten de hoofdingen opte wijte van zeven voeten / ende alle rijsen / ofte bomen over den water hangende of te houwen / ende hooch op te snoeyen / mitsgaders alle ruychten claer upt te snijden / de hakken upt den watere op te halen / ende so diep te maecken datmen bequamelicken inde Somertijt met geladen

Dat de sloot ghelegen in Poelijen tweemael siaers gediept ende gheschouwen sal werden,

laden turfschepen daer deur varen sal moghen / ghelijck deur ander schoubaer vaerten / naer ouder hercomen. Ende dit al by provisie ende tot dat op eenich versouck vanden ghenen des aengaende anders sal wesen gheordonneert.

Boschcoop.

CCxxix.

Met staẽde masten niet te zeylen binnen de handen ten wederzijden vande Boschcoper brugghe ghesteldt op thien ponden.

Dat niemant met staende masten en sal moghen zeylen binnen de handẽ ten wedersijdẽ vande Boschcoper brugghe gestelt / sulcx dat alle schippers gehouden sullen wesen hen seylen te strijcken ende gheheel ter neder te leggen aleer zy voor by de voorsz. handen sullen varen / telcken op een boete van thien ponden te xl. grooten / ende boven dien gehouden te zijn te beteren de schade die deur t'seylen aende brugghe soude moghen gheschieden / ende sal de bekeuringe van desen / beneffen de Heemraetsboden ghedaen worden by den Schout / Brugwachter / eñ Bode van Boschcoop / ende elck van hen bysonder die daer toe exprésselicken gheaucthoriseert worden / midtsdesen ghenietende inde boeten een derdepaert / blijvende de twee deelen voor den Dijck-grave tot verseeckertheydt van 't welck de ghenen de bekeuringe doende metter daet in bewarenderhant sal mogen nemen t'seyl / tou / ende taeckel tot dat de boeten sullen wesen betaelt ende de schade ghebetert.

Al-

Alphen.

CCxxx.

Dat hem niemant en sal verbozderen eenige verlaten te steecken ende ghemeenschap van wateren te maecken teynden Coppieren cade in Alphen/ in geere manieren op verbeurte van hondert ende vijftich ponden. Ende so daer eenige openinghe ghemaeckt mochte wesen dat 't selve sal wozden dicht ghemaeckt binnen veerthien daghen naer de publicatie deser op ghelijcke boete.

Gheen verlaten te steecken t'eynden Coppieren cade op hondert ende vijftich ponden.

CCxxxj.

Dat allen inghelanden inden polder van Zanen tot Alphen gehouden zijn sullen hen rontsomme legghende caden goet/ongebzoocken / ende dicht te houden so wel inde Winter als inde Somer elck op sijn houfslach ende banwerck. Ende so wie bevonden sal wozden sijn caden ondicht ende deur ghesteecken te zijn/sal de Schout/Molenmeesters/Bode ende ingelanden/ofte eenighe van dien de selve bekeuren op een boete van veerthien schellinghen / ende naer dat hy rechtelicken van dien geinsinueert sal zijn/sal hy terstont daer naer ofte binnen s'daechs sonneschijn ghehouden wesen de caden ende gaten dicht te maecken: Ofte sal den Schout tot coste vandẽ onwilligen tselve gherechtelicken besteden te doen / ende dit also menichmael eenighe caden bevonden sullen wozden ondicht te wesen ende deur te loopen/ tot alle 't welck de voozsz Schout/Molenmeesters/Bode ende ingelanden gheauctoziseert wozden mitsdesen.

Keure daer by bevolen is dicht te houden ende niet deur te steecken de kaden vande polder van Zanen tot Alphen.

Dat

C Cxxxi.

Provisionele Keure op het varen deur de verlatē der polder int rietvelt tot Alphen ende vande selve toe te doen.

Dat gheen personen van buyten comende hen en sullen vervorderen met Schuyten/ schouwē/ ofte ander scheepkens te varen of vletten deur de verlaten vande polder int Rietvelt tot Alphen op een boete vā twintich schellinghen. Ende dat de ingelanden deur de voorsz. verlaten passerende / ende repasserende tot allen tijden de selve verlaten achter hen sullē toe sluyten sonder de selve open te laten staen/ elck die contrarie doet op een boete van thien schellinghen / 't welck staen sal tot bekeuringhe vande Heemraetsboden/ Schout/ ende bode van Alphen / mitsgaders de Molenmeesters/ ende Molenaer vant Rietvelt inder tijdt ende elck van hen bysonder/ ende sullen de schouwen/ schuyten/ of schepen vande vreemde personē des noot zijnde binnen Alphen ghearresteert ende in verseeckerthept voor de boeten mette costen ghehouden moghen werden.

Leyderdorp.

CCxxxiij.

Dat alle de ghene die ghehoufslacht ende gehoudẽ zijn inde Doeskade streckende vande Achthovensche Molen tot Ofweghen toe inden ambachte van Leyderdorp/de selve kaden sullen bloten vã alle rijsch ende wassende hout binnen een maent na de publicatie deser elck ghehoufslaechde op een boete van ses eñ twintich schellingen ten profijte vanden Schout van Leyderdorp de welcke mẽ mitsdesen belast/ eñ ordonneert de voorsz. cade daer op met sijn Croosheemradẽ alle jaers te schouwen / ende dat vorder de voorschreven ghehoufslaechden de selve cade tweemael s'jaers van alle gras/eñ ruychte sullẽ bloten: Te weten voor Sint Jan mit Somer/ende Sinte Bartholomeus. T'welckmen den voorschreven Schout/ende Croosheemraden mitsdesen mede belast ende ordonneert insghelijcx te schouwen tot laste vanden voorschreven gehoufslaechden op sulcke boeten als sy hare wegen ende wateringhen schouwen/ende tot sulcke dage als sylupden by billetten elck eenen naer Sint Jan/ eñ na Sinte Bartholomeus voorschrevẽ respective sullen verwittighen. Ende by ghebreecke van dien sullen de voorsz. Schout ende Croosheemraden ghesamentlicken uyt hen eygen beurse tot profijte vanden Dijckgrave verbeuren een boete van vijf ende twintich ponden ende even wel tot de schouwe in manieren voorn verhaelt/gheconstringeert worden.

Die Doeskade van alle rijsch, wassende hout, mitsgaders jaerlicx van alle ruychte te bloten.

Cou-

Coudekerck.

CCxxxiiij.

Hoe de dammen onder de Honsdijcxsche-molen tot Coudekerck ghemaeckt ende gheschouwen sullen worden.

Dat alle de ghene die gehoufslaecht ende gheseten zijn onder de Hontdijcxe-molen in Koudekerck ende heulen hebben legghende inden laghen Rhijn-dijck/ daer deur t'water soude moghen comen tot inde polder / haer dammen leggende achter haer huysen maken sullen so hooch als t'landt aen beyden eynden is aencomende / ende so breet datmen met waghen ende paerden daer over mach / ende so recht teghens malcanderen als eenichsins doenlicken is. So insgelijcx gemaeckt sullen worden de dammen / leggende vande Molensloot Oostwaerts tot de Lagewaertschekade toe / ende dit al binnen veerthien dagen naer de publicatie deser / elck op een boete van thien ponden/ ende boven dien gehouden te wesen hen heulen op te graven ende gheen ander weder te legghen / 't welck voor d'eerste reyse gheschouwen sal worden by een vande Hogeheemraden: Dat voorts de voorschreven dammen in manieren voorschreven jaerlicx sullē worden onderhouden / ende dat niemande de selve dammen en sal moghen deursteecken om water uyt ende in te laten op een boete van thien ponden: Dan sullen de ghenen die onder de voorschreven molen ghelant zijn water in ende uyt mogen laten deur den duycker die ter ordonnantie vande Hogeheemraden byde molen gelept es/ ende dat so dickwils als des van noode zy by consent ende goetdunckē van t'merendeel vande ingelanden der voorsz polder. Welcke voorsz dammen voorts jaerlicx gheschouwen sullen worden byde Schout van Koudekerck/elcke eygē op een boete van twee ende veertich schellinghen.

Noortvvijck, Noortvvijckerhout.

C Cxxxv.

Dat de Ambachtsbewaerders van Noortwijck jaerlijcx zullen doen maecken/hoghen ende breden de cade/lopende vanden Hogenboom achter Voorhout naer Noortwijck toe/sulcx datmen de zelve tot allen tijden vanden jare so wel s'Winters als Somers bequamelicken sal moghen gebruycken telcken op een boete van thien ponden/ ende dat even wel den Dijcgrave t'selve t'haren costen sal doen doē/ ende sijn geexbourseerde penningen weder tot laste vande voorschreven van Noortwijc innen naer dē Dijckrechte.

Dat die vā Noortwijck jaerlicx sullē doen maecken, hoghen ende breden de cade lopende vanden hoghenboom achter Voorhout naer Noortwijck toe, op thien ponden.

C Cxxxvj.

Dat in gelijckheyt vande keure ghemaeckt anno veertien hondert ses ende vijftich/ op Sinte Pieters schouwe de lijdschouwe van Noortwijc ende Noortwijckerhout/ die inden Somer plach ghehouden te worden mede een aftschou wesen sal/ ende sullen de Schouten ende Crooshheemradē de selve mede schouwen als haer ander aftschouwē op Sinte Martijns dach inden Winter/ in voughen dat den ghenen diet aengaet den selven dach sullen waer nemen/ sonder dat de selve jaerlicx by kerckgeboden ofte billetten sal worden vercondicht.

Dat de lijdtschou van Noortwijck ende Noortwijckerhout voortaen een aftschou wesen sal.

Oestgheest ende Zassenhem.

C Cxxxvij.

Dat de brugghe over de Maren achter t'huys te Alckemade ghenoemt de quaeckel, xxij. voeten wijt wesen moet, ende datmen de Maren onder de brugghe diepen sal op thien ponden, ende by vernieuwinghe een halve voet hogher te leggen op thien ponden, ende de selve gehouden te wesẽ te hersteken.

Dat die van Oestgeest ghehouden sullen wesen de brugghe leggende over de Maren achter t' huys de Alckemade genoempt de quaeckel / te maecken ende onderhouden opte wijte van tweentwintich voeten lichts met een jock ten mitswegen. Ende so zy aldaer de selve brugghe niet van noode en hebben/ sullen zy even wel t'gadt wijt houden gelijcke tweentwintich voeten ende in allẽ gevalle de Maren onder de voorsz brugge diepen naer den eysch/alles op een boete van thien ponden / ende dat boven dien den Dijckgrave t'selve sal doen doen eñ sijn uytghelepde penninghen weder innen / naer den Dijckrechte ten laste vande Ambachtsbewaerders van Oestgeest in hen perticulier/sonder t'selve te mogen brengen opten Ambachten. Ende ingheval van vernieuwinghe der voorsz. brugge sal de selve en halve voet hogher gelept worden dã de selve jegenwoordelick leggende is / op pene dat so ter contrarie bevonden worde de voorsz. Ambachtsbewaerders van Oestgeest in hen perticulier verbeuren sullen een boete van thien pondẽ /ende boven dien gehouden te wesẽ de brugge te hersteecken.

C Cxxxviij.

Datmen de wech tusschen Oestgeesterkerck ende Clinckenberch, midtsgaders de, Vinckẽwech onderhouden, ende voortsaẽ twemael s' jaers schouwen sal.

Dat alle de genen die gehoufslaecht ende ghehouden zijn inden wech tusschen de kerck vã Oestgeest ende de woninge van Clinckenberch so in Oestgeest als Zassenhem / mitsgaders de Vinkewech gelegen in Oestgheest voorsz. de selve weghen jaerlicx zulcx sullen maecken ende onderhouden datmẽ die tot allẽ

tijden

tijden te wagen bequamelicken sal connen gebruycken/ auctoriserende tot dien eynde de Schouten ende Croosheemraden van Oestgeest ende Zassenhem respective ende hemluyden niettemin belastende by desen de voorsz wegen daer op twemael s'jaers te schouwen / te weten inde maent van Meye ende int beginsel van November / tot sulcken daghe als zy by haren eedt oorbaerlicx bevinden sullen.

C Cxxxix.

Dat den ghenen die gehouden zijn int maecken eñ onderhout vande cade tusschen Oestgeesterkerc ende Clinckenberch/so in Oestgeest als Zassenhem de selve jaerlicx sullen onderhoudẽ / in sulcker vougen datmen die tot allen tijden vanden jare bequamelicken sal moghen gebruycken/so zy oock onderhouden sullen beneffen de ghemelde cade van drie roeden te drie roeden een goede stijve eycken pael /met een cruys in de aerde/ auctoriserende derhalven de Schoutẽ ende Croosheemraden vã Oestgeest/ende Zassenhem / eñ de selve niettemin belastende mitsdesen de voorsz cade eens s'jaers daer op te schouwen int beghinsel vande maent van November.

Datmen de Kade tusschen Oestgeester kerck ende Clinckenberch voortsaen sal onderhouden,

CCxl.

Dat de ghene die ghehoufslaecht zijn inden Waghenwech vanden Hofdijck indẽ ban van Oestgeest beginnende aen Poelgeestergeest tot aen Jan Hofdijck toe den selven wech met sant sullen maecken eñ onderhouden t'laechste naer t'hoochste/ twelck den Schout eñ Croosheemraden van Oestgeest jaerlicx sullen schouwen.

T'maecken, onderhoudẽ, ende schouwen vanden Hofdiic in Oestgheest,

CCxlj.

In wat voughen de wateringhe in Oestgheest genomt de Pastoors wateringe onderhouden ende geschouwen sal werden,

Datmen de wateringhe ghelegen in Oestgeest genomt de Pastoorswateringe / streckende vande groenestech totte brugghe by Wouter Maertsz. toe / onderhouden sal in heure oude wijte ende diepte volgende dē houfslach daer op gelept / met consent vā Dijcgrave ende Hogeheemraden in date den derden Decembris xvj^c. neghen / sulcx dat het water bequamelicken losen mach ter meerwaert tot oorbaer vanden lande. Ende datmen alle wedden inde voorsz. wateringe gheleghen opnemen / ende so diep / ende breet maecken sal als de wateringe aen beyden zijden aencomt / ende de selve sulcx altijt onderhouden. Ende sullen de gene die de voorsz wateringe met deurvaren te waghen / ende t'drijven vande beesten moeten ghebruycken / over de selve wateringe hoofden moghen maecken opte wijte vande bruggē omtrent de Oestgeester kerck / ende een halve voet dieper als de selve bruggens / al twelc de Schout ende Crooſheemraden schouwen sullen opte ghewoonlicke boeten.

CCxlij.

Dat die van Oestgeest de reparatie van alle sluysen, bruggen, heulen, ende anders ghelijc gelden sullen.

Dat die van Oestgeest de costē vallende int maecken of repareren van alle sluysen / bruggen / heulen / ende weghen van haren Ambachte / t'zy in wat polre t'selve soude moghen gheschieden gelijck ghelden sullen: Ten ware die van Oestgheest daer by mochten beswaert wesen / ende sulcx daer over quamen te dolerē: In welck geval by Dijckgrave ende Hogeheemraden mit kennisse dienthalven in tijden ende wijlen sal worden ghedisponeert.

Outſhoorn.

C Cxliij.

Dat de ghehouſlaechden opten Heerwech oft laghen Rijn-dijck/ſtreckende vande Heymanſbrugge tot de Ooſt-heul toe den ſelvē Rijn-dijc aende Rijnzijde verbreden ſullen ten minſten op achtien roede voeten ende de ſelve effenen t'laechſte naer t'hoochſte: Waer op den Schout van Outſhoorn in wiens bedrijf de voorſz. wech gheleghen es / voortſaen jaerlijcx met ſijn Crooſheemraden beneffen ſijn ordinaris ſchouwe de ſelven wech ſchouwen ſal op de generale boeten.

Den lagen Rijndijck ſtreckende vande Heymanſbrugghe tot de Ooſtheul aende Rijnzijde te verbreden ende daer op te ſchouwen.

C Cxliiij.

Dat de kade ghelegen op de Weſtcant by de vaerſloot henen/ſtreckende vandē Rejndijck byde Ooſtheul totten Outſhorenſchē wech toe / ſchoubaer is eñ weſen ſal volghende den houſlach daer op ghelept: De welcke over ſulcx opte generale kuren byden Schout ende Crooſheemraden vā Outſhoorn jaerlicx ſal worden gheſchouwen.

Schou op de kade in Outſhoorn, ſtreckende vandē Rhijndijck byde Ooſtheul totten Outſhorenſchen wech toe.

Re-

Rewijck.

CC.xlv.

VVitte vande hoofden ende wateringhen die Schout ende Croos heemraden in Rewiick ghehouden ziin te schouwen.

Dat den Schout ende Crooßheemraden van Rewijck/ghehouden sullen wesen te schouwen twemael des s'jaers alle de hoofdens/die aldaer nu ter tijt zijn/ ofte namaels by consent vã Dijckgrave ende Hogeheemraden ghesteecken sullen mogen worden /in oude Bodegraven vande Vaerwateringe af/ tot de halve wateringe toe/ op acht Rhijnlantsche voeten inde wijte /ende vier gelijcke voeten diep opt Somer-water/item de zijt-wints wateringe deurgaende / vãden Tempeldijck of/ tot den Zwadenburgerdamschen achterdijc toe/achtien ghelijcke voeten wijt /tusschen de wallen/de Groenenwechs-wateringe sesthien voeten wijt/tusschen de wallen / de Wijckwateringhe op seven voeten in wijte de halve Wijckwateringhe onder den Zwadenburgerdamschen-achter dijck / leggende deurgaende ses voeten wijt/ de Pischwateringhe op seven voeten wijt. Ende alle de hoofden inde voorsz. Zijtwins ende Groenewechs wateringhen legghende / ende noch namaels te conseteren mede acht ghelijcke voeten wijt. Item alle de hoofdens in oude Rewijc/seven voetẽ wijt/ende voorts alle ander hoofdens onder haer schouwe behorende op ses voeten wijt. Item alle de keursloten int Brouckvelt gelegen een halve vierling lang aen elckẽ eynde. Ende de Bodengravensche campen de kercsloten vijftthiẽ roede lanck / de keursloten inden tempel aende kercweteringhe mede vijfthien roedẽ lanc: Oude Rewijc aen t'nieudorpsche eynde twintich roeden lanck / de Zaten/met Alisambacht beyde mede twintich Rijnlant-

lantsche roeden lanck/de vogelesanc ende de brouckē vijfthien roeden lanc/ende Vosthol aen het tempelsche eynde twintich roeden lanck/ naer ouden hercomen/ Item dat alle de ghene die ghelant zijn in eenige der voorsz. Polders/hebbende drie campen ofte weren/gehouden/ sullen zyn twe keursloten te maecken. Dat mede alle de ghenen die eenighe dijckgaten in schoubaer dijcken hebben / ofte noch namaels by consent vande Dijckgrave ende Hogheheemraden maecken souden mogen de selve wel vast sullen legghen ofte doen leggen/dwers over den dijck/ te weten ten minsten dat hoochpat niet dat rijtpadt tsamen met goede eycken plancken/ ende stercke overlegghelessen daer onder/ so datmen daer over bequamelicken sal mogen gaen/ rijden ende drijven.

CCxlvj.

Item dat men de lange Oost ende Westcaden vā den Ysseldijck of tot opte Weteringhe of den Rooster toe / t'allen tijden ten minsten twemael s'jaers sal schouwen een goede haech van rijsen ghestagen/ ofte getuynt eñ de selve met goede harde aerde ofte bagghert aende hage wel ront op ghevolt/ so dat behoort elcke eyghen ofte ghehoufslaechde op een boete van seven schellinghen/geduyrende tot wederseggen van Dijckgrave ende Hogheheemraden.

De langhe Oost ende Westcaden vanden Ysseldijck of tot opte Weteringe of den rooster toe twemael s'Iaers te schouwen.

CCxlvij.

Dat den Schout/ geseten onder de polder oft molens van Rewijc/alle sijn wegen /caden /wateringen/ sluysen/heulen/duyckers/dammen/ende al dat t'waterschap aengaen mach /schouwen sal inder manieren naer volghende.

Schou opte polder ofte molens onder Rewijck met het kiesen vande Croosheemraden.

Eerst

CCxlviij

Eerst so en zullen onder de voorsz. polder oft molens van Rewijc niet meer dan vijf Heemradē wesen/ woonachtich/ende wel gelant inden voorsz. bedrijve/ diemen alle jaers zal vernieuwē / ten minstē drie nieuwe Heemraden/die de voorsz. Schout kiesen sal / nemende luyden met eerē / ende vā verstande / nut ende bequaem daer toe zijnde/ die hy eenē eedt staven sal/ aleer hy daer mede sal mogen schouwen: Ende als de voorsz. Schout schouwen wil / so sal hy dat inder kerckē / ofte op eenē rechtdach acht oft veerthien daghen te vooren / ten minsten acht daghen doen condighen / ende dat tot sulcken tijde als de Schout ende Croosheemraden by haerē eede dat best eñ oorbaerlicxt dunckē sal/als twemael de watergang/twemael den dijc / ende twemael de kade des jaers. Ende wat werck zy dan te banne beschouwen / sal de Schout hebben acht schellingē / ende elck Heemraet ses schellinghen / ende t'beschoude werck terstont besteden te maecken om den minsten penning /doende den eyghenaer ofte huyrman van dien een rechtelicke weet op sijnen costen/ten eynde hy het selve bestede werck mach commen maken/ ende de boeten van dien brengen ten huyse vande Schout binnē den derden dach/ of hy sal t'selve uytlegghen opten onwilligen/metten weetghelde naer den Dijckrechte. Ende de Schout metten Heemraden sullen opten achsten dach daer naer weder opt voorsz. bestede werc gaen/ende besien oft gemaeckt es/ende ist dan niet gemaect/so sullen de Schout ende Croosheemraden hebben vande boetē de helfte meer als voorsz. es / doende den eyghenaer ofte huyrman eenen rechtelicken weet / ten eynde hy t'werck

twerck alsnoch mach comen maecken/ende de boeten van dien brenghen tot des Schouts huys als voorn. Noch so sullẽ de voorsz Schout ende Croosheemraden opten achtsten daer na gaen opt voornoemde onghemaeckte werc / ende ist dan noch niet ghemaeckt/ sal den Schout hebben twee en dertich schellingen/eñ elcken Heemraet vier ende twintich schellingen / ende sullen t'ongemaeckte werck besteden om den minstẽ penning/ende den eyghenaer ofte huyrman van dien een wete doen hebben tot sijnen costen / midtsgaders om de boeten eñ oncosten te betalen tot des Schouts huys / op pene van naer den Dijckrechte gheexecuteert te worden: Ende oft van node waer de watergangen ofte dijcken eñ kaden meer te schouwen dan de ghewoonlicke banschouwe / so sal de Schout dat moghen bieden inde vier naeste kercken / daert oorbaer ende van node wesen sal / so dicwils als hem met sijn Croosheemraden by haren eede oorbaer dunckẽ sal om t'werck ghemaeckt te hebben binnen vier daghen/op een boete van ses schellinghen / doende den eygenaer en rechtelicke weet binnen vierentwintich uyren ist doenelick/ende de wete ghedaen zijnde / sal twerck binnen xxiiij. uren daer naer ghemaeckt zijn/ of by gebreecke van dien sal den Schout t'selve van stonden aen besteden so haest des moghelick zy te maecken / ende een yegelicken die beschout sal wordẽ een ghelijcke wete doen hebben op haren costen ende de oncosten te brenghen tot des Schouts huys als voorn. Ende wat werck men bevint t'water onder deur of over de kade te loopen / dat salmen bekeuren opte boeten voorsz ende den eygenaer ofte huyrman terstont de wete doen ten eynde hy t'voorsz onghemaeckte werck binnen vierentwintich uren compt

maecken ofte datmen t'selve sal besteden als vooren. Ende also onder de voorsz polders van Rewijck/ ofte de Molens aldaer veel ende verscheyden schouwen vallē so te water als te lādē: So es de voorsz Schout ende Croosheemraden van Rewijck boven de boetē ofte beschouwingen hier voren verclaert/jaerlicx toegheleyt te genieten/te weten de Schout vier ponden. te xl. groten/elcke Heemraet drie pondē / ende de bode twee pondē/ mits betalende hen eygen costen /sonder vorder costen opte polder te brenghen. Ende so wie vande voorsz Schout ende Croosheemraden bevonden wort contrarie dese keure te doen/ofte ghedaen te hebben/sullen verbeuren uyt haer eygen goeden jeghen den Dijckgrave een boete van thien ponden.

Stompwijck ende VVilsveen.

CCxlix.

Niet te zeylen of met paerdē schuyten, of schepen te trecken in ende deur de wateringe in Strompwijck eñ Wilsveen.

Dat niemant wie hy zy hem en sal vervorderen met eenige schepen of schuyten de wateringhen gheleghen in Stompwijck ende Wilsveen te zeylen ofte met paerden te doen trecken op een boete van thien ponden / daer vooren de schepen / schuyten / paerden/ ende schuytvoeders metter daet arrestabel / ende executabel wesen sallen: Welverstaende dat de bekeuringhen (behalven de Heemraetsboden) mede sullen moghen gedaen worden by den Schout ende bode van Stompwijck/in welck gheval de boeten sullen ghenoten worden voor d'een helft by den Dijckgrave ende voor d'ander helft by den Schout of bode de bekeuringhe gedaen hebbende: Blijvende de judicature aende Hogheheemraden.

Soe-

Soetermeer.

CCI.

Datmen de vaert ofte Wateringhe in Zoetermeer lopende byden Brouck-Wech henẽ / beginnende vã de voor-Wech tot de kerckhofsche brugge onderhouden sal opte wijte van neghen Rhijnlantsche voeten / ende de hoofdens daer in ghelegen acht gelijcke voeten wijt / welc onderhout gedaen sal worden te weten byde gehoufslaechdens de lantsijde / ende t'Ambacht de Brouck-Wechs zijde / twelc Schout ende Croosheemraden jaerlicx sullen schouwen.

Hoemen de vaert of wateringhe legghende by den Brouck-Wech henen in Soetermeer, beginnende vanden voorwech tot de oude Kerckhofs-brugge toe, midtsgaders de hoofden daer in ghelegen onderhouden ende schouwen sal.

Soeterwoude ende Stompwijck.

CC Ij.

Datmẽ de schoubare sloot leggende aende Suytzijde vande Waghen-Wech / streckende vande chinghel buyten de Wittepoort tot inde oude Vliet omtrent der Waddinge/alle jaers twee-mael sal reynigẽ ende op maecken in sijn oude wijte ende diepte tot dẽ ouden bodem / ende dat by een yegelick beneffen sijn houfslach als van outs / so datmen de selve met santschepen ende schuyten bequamelicken sal mogen gebruyckẽ / sonder daer inne eenige stoppinge ofte damminghe te doen / midts dat een yeghelic totten inganc van sijn landen aende voorsz sloot sal moghen maecken ende houden eenige hoofden / ofte daer over leggẽ brugghens inde wijte van seven voeten / ende sulcke hoochte datmen mette schepen ende schuytẽ daer onder deur mach varen / op al twelck de Schout ende Croosheemraden van Soeterwoude / in wiens bedrijf de voorsz sloot ghelegen es deselve sloot jaerlicx twee mael schouwen sullen / namentlick acht daghen

Keur ende schou opte sloot leggende aende Suytzijde vande Wagen-wech buyten de Witte-poort, streckende vande chingel tot inde Waddincx, vliet.

voor den seventhiensté Martij/ende gelijcke acht daghen voor den vierden Octobris / op welcken xvij[en] . Martij/eñ vierden Octobris sy luydẽ de zant Wech jaerlicx schouwende zijn : Ende dit opte boeten inde generale keure begrepen.

CC lij.

Schoudaghen t'Soeterwoude.

So insghelijcx den lagen Rijndijc ofte zant Wech buyten de Witte-poort tot Voorschoten toe / by den Schout vã Soeterwoude met sijn Croosheemradẽ gheschouwen sal worden.

C C liij.

Schou opten ommedijck achter Stompwijk in Soeterwoude ende Stompwijck ende het stoppen vande gaten.

Dat de Schoutẽ van Soeterwoude eñ Stompwijck met hen Croosheemraden elck indẽ sijnen den ommedijck achter Stompwijck ende Soeterwoude alle jaers schouwen sullen tot sulcken daghen als hẽ oorbaer dunckt / ende dat de ghehoufslaechden of die daer inne ghehouden zijn/de selve jaerlijcx sullen effenen t'laechste naer t'hoochste ses voet breet ende tot redelicke hoochte eñ wel gebloot al ter discretie vande voorsz Schouten ende Croosheemraden : Gebieden de voorts wel expresselicken alle de genen die gaten in den voorsz omme Dijck legghende hebben / dat zyluyden de selve sullen stoppen voor den eersten May taecomende / elck eyghenaer op een boete van thien ponden ende datmen de stoppinge theuren laste doen doen sal naer den Dijckrechte / tot welcken eynde de Dijckgrave ende Hogeheemraden terstont naer den eersten May de voorsz omme Dijck deur hen ghecommitteerden sullen doen visiteren.

Voorschoten.

CC liiij.

Dat de Schout van Voorschoten den lagē Rijndijc so verre sijn schou gaet / te weten tot Valckenburch ende Wassenaer toe / schouwen sal op Sinte Geertruyden ende Sinte Lucas dagē / eñ sal voorts alle sijn schoudaghen bewaren als naer ouder ghewoonte / ende versuymde hy enighe schoudaghen sal verbeuren thien ponden.

Schoudaghen opten lagen Rijndijc in Voorschoten.

Catvvijc.

CC lv.

Dat niemant wie hy zy hem en sal vervorderen te visschen inde nieuwe ghegraven waterlosinghe tot Catwijck / nochte te ghebruycken niet eenigerhande beesten de anderhalve roeden lants ten wederzijden vande selve waterlosinghe gheleghen. Als t'lant van Rhijnlant toecomende ende by t'selve lant ghecoft eñ betaelt zijnde / t'elckē op een boete van thien ponden te xl. groten.

Niet te visschen in de nieuwe gegraven waterlosinghe, nochte t'lāt op anderhalve roeden ten wederzijdē te gebruyckē op thien ponden.

Haerlemerlee.

CC lvj.

Dat yder bruycker der landen gelegen inde polder vande Veer-molen in Haerlemerlee / alle jaers zijn heynsloten ten weder zijden op halen / reynigen ende suyveren sal van alle bagger ende ruychten / in vougē dat de beesten deurgaens uyte selve heynsloten claer water sullen mogen becommen / ende dat na de oude

Keur opte kaden eñ sloten des polder vande Veermolen in Haerlemerlede.

brete vande selve heynsloten tot prijse vande Molenmeesters vande voorsz Molen inder tijdt alles opte boete van twee schellinghen.

CC lvij.

Item dat de Schout eñ Molenmeesters alle jaers op Sinte Jacobs avont de voorsz heynsloten sullen schouwen/ende dat den Schout den ghenen die hen sloten in voughen voorsz niet en sullen hebben op gemaeckt/waerschouwen sal hare sloten op te maecken binnen acht dagẽ daer aenvolgende op double boetẽ verwittighende de voorsz Schout hemluyden daer beneffen/dat indien haerluyder heynsloten binnẽ de voorsz acht daghen niet opghemaeckt en zijn/ hy Schout de ongemaeckte heynsloten bestedẽ sal naer den Dijckrechte.

Lisse.

CC lviij.

Op 't schouwen vande oude Beeck in Lisse.

Dat volgende de Keure gemaeckt indẽ jare xiiij.C. drie eñ veertich op Sint Jans-schou/ de Schout vã Lisse met sijn Crooscheemraden sullen schouwen de oude Beeck daer de oude Veen in plach te wateren vande Wildernisse tot inde Meer / volghende den houslach daer op ghelept.

Hille-

Hillegom.

C C lix.

Dat niemant met heu santschepen ende schouwen uyt de Meren met staende masten en sal moghen seylen inde vaerten leggende in den Ambachte van Hillegom aen Vossen-laen eñ de Weerlaen / maer sullen de genen die de voorsz vaerten zullen willen gebruycken ende aldaer zant halen int in comẽ vande voorsz. vaerten ghehouden zijn hen zeylen te strijcken opte boete van twee ende veertich schellingen so dick ende menichmalen alsmen yemande bevindẽ sal contrarie te doen. Welcke boeten gaen sullen te weten voor de twee delen aen den Schout van Hillegom/ende t'derdendeel ten profijte van den aenbrengher.

Met staende masten niet te zeylen uyte Meer tot inde sant vaerten in Hillegom aen Vossen ende Weerlanen.

Aerlanderveen.

C C lx.

Dat dẽ Schout vã Aerlanderveẽ met sijn Croosheemradẽ schouwẽ sal dat eynde wechs vande Mijesluys tot Zwammerdammer-brugghe toe/ gelegen inden Ambachte van Aerlanderveen voorsz/ gelijck sijn ander weghen inden selven Ambachte ghelegen.

Dat de Schout van Aerlanderveẽ schouwen sal dat eynde wechs vande Mijesluys tot Swammerdammerbrugghe toe.

C C lxj.

Dat een yeghelick ghelant zijnde inde Noorteynder polder tot Aerlanderveen / sijn kade hoghen ende dicht maecken sal / sulcx dat t'water daer jeghen behoorlicken mach worden gheschut: Ende dat den genen diet aengaen mach/ de Molen vlieten ofte watergangen

Keur opte kaden Molen vlietẽ ende watergangen der Noorteynder Molẽ-polder tot Aerlanderveen, ende

hoe de selve ghe-schouwen sul-len worden.

ganghen sullen wijt maecken neghen Rhijnlantsche voeten ende de hoofden acht gelijcke voeten/ende dat zy de voorsz Molen vlieten ende watergangē sullen diepen naer behoren: Al twelck de Schout ende drie Molenmeesters der voorsz polder mitsdesen belast eñ gheordonneert. wordt te schouwen so dickwils als sy bevinden sullen t'selve van node te wesen / ende dat opte boeten / te weten voor de Schout vier schellinge ende elcke Molenmeester eene schelling.

Aer ende t'Schoot.

C C lxij.

Hoe de wateringhe ghenoemt de Aer onderhouden sal worden-

Dat de Wateringe ghenoemt de Aer / beginnende op het Oosteynde aende Schootwateringhe voortgaende naer Alphen toe tot inden Rhijn/onderhoudē sal worden by die vāder Aer ende t' Schoot/te weten die vander Aer van Oosten aen tot omtrent op ses of zeven roeden na aende Bijl inde Aer gheleghen/ende die van t Schoot voorts tot de Aersluys toe/ende dat tot laste vande voorsz Ambachten mergen mergens ghelijck/uyt gesondert beneffen de streckweren d'eyghenaers vande welcke self ghehouden zijn hen banwerck te maecken/ al ten schouwe van Schout ende Croosheemraden/op de boeten inde generale Keuren begrepen.

Keure over de Duynen.

C C lxiij.

Also tot kennisse vā Dijckgrave ende Hogeheemraden van Rijnlandt ghecomen is / dat verscheyden

personen

personen hen daghelicx verborderen te roven den Doorn/Geyl/Helm ende andere ruychte/veroorsaeckende groote verstuyvinge vande Duynẽ/daer inne Dijcgrave eñ Hogeheemraden voorsz. tot groote coste van het lant van Rijnlandt jaerlicx helmplantinghe doende zijn. Alles niet tegenstaende den placcate des Keysers/als Grave van Hollant/in date den vijfden May Anno XV C. LI. ende de bekeuringen eñ causatien die van weghen den Houtfester/ten opsiene vande wildernisse/uyt crachte van dien gedaen worden: In vougen dat daer deur in tijden ende wijlen groot verlies van merghentalen zoude staen te verwachten/ So ist dat Dijckgrave ende Hogheheemraden voorschreven/willende daer in tot conservatie vanden lande versien/by desen ghekeurt ende gheordonneert hebben/onvermindert den voorschreven placate/dat niemant t'zy van wat qualite ofte conditie de selve soude moghen wesen/hen van nu voorts aen en sal verborderen eenigen Doorn/Gheyl/Helm ofte ander ruychten inde Duynen ende wildernissen/ of te houden/op te delven/te plocken ofte te halen/ telcken opde boete van twintich pondẽ te xl. grooten/ Ende de ghenen die niet en zijn gequalificeert de boeten te betalen/sullen daer over arbitralick ghestraft worden tot discretie vande Hogheheemraden: Ghelijck ooc de ouders vande minder jarighe contraventeurs de boeten voor de selve sullen betalen/ende indien bevonden worde dat yemant dese jeghenwoordige overtreden hebbende/ende daer over gecauseert zijnde/andermael gheraeckte te delinqueren/sal den selven boven de voorschreve boete criminelick gecorrigeert worden na de gheleghentheyt vande misdaet.

Ordonnantie op 't loon vande Secretarijs in sake de Vierschare ende 't gene daer van de dependeert concernerende.

Dat de Secretarijs sal ontfangen van elcke clacht die hy int langhe te bouck stelt/ ses schellinghen.

Van alle appoinctementen of vonnissen/ t' sy interloquitoir of diffinitijf/ drie schellingen.

Van t'dictum van alle vonnissen by de Hogeheemraden ghewesen / onder zijn hant upt te gheven/ ses schellinghen.

Van acten van provisionele condemnatien ofte namptissementen/ ses schellinghen.

Van alle andere judiciele acten die partijen begheren sullen vier schellinghen.

Vande vonnissen in behoorlicke forme / met de middelen by partijen ghealllegeert te bewerpen/ grosseren / ende registreren/ twaelf schellingen.

Welverstaende indien de selve vonnissen mochten excederen twe zijden gheschrifts / elck houdende dertich regulen / dat de Secretarijs alsdan sal genieten boven tgene voorsz is /van elcke zijde vier schellingen.

Ende sal den triumphant ghehouden zijn de selve vonnissen te lichten / of sal de Secretarijs de selve mogen expedieren / ende den triumphant of zijn gemacht thuys seynde / ende 't loon doen eysschen/ende ontfangen.

Des sal de Secretarijs in sodanighe saecken ofte recht vorderinghen / van elck van partijen hen sacken lichtende / voor 't bewaren van dien moghen eysschen/ vier schellinghen.

Van een procuratie/ vier schellinghen.

Van bekende schult / ende willighe condemnatie te bouck te teyckenen/ drie schellingen.

Van

Van een cedulle van inbreng van een kenninghe / ende van t'selve te teyckenen/ ses schellingen.

Van oppositie te teyckenen/van elc persoon/ iij. schellinghen.

Van elcke ghetuychenisse voor de Vierschare dienende / te schrijven en̄ te bouck te stellen/ iiij. schellinghen.

Ten ware Hogeheemraden daer over staende / midts de grote van dien / ende de langhe besoinge / den Secretaris meerder toe vouchden.

Ende van andere voorvallende saecken de Vierschare aengaende/naer advenant/ofte ter discretie vande Hogeheemraden.

Ordonnantie vande Taelluyden/ ende des selfs loon.

Item dat gheene Voorspraecken yemants woordt voor de Vierschare en sullen moghen houden / sonder behoorlicke procuratie / behoudelick dat een yegelic zijn selfs saken mondelinge bedinghen sal moghen.

Item dat niemant over oordeel dingen en sal / opte verburte van ses schellingen/so dickwils yemant by den Dijckgrave daer van in boeten gheslaghen /ende by den Heemraden sulcx gekent wert / tot behouf van den Dijckgrave.

Item insgelijcx en sal d'een in des anders woorden niet vallē/ op pene van drie schellinghen/ten behouve van den Dijckgrave.

Item of eenich vande Voorspraken partijē recht versuymde/ sal de selve gehouden wesen t'interest van partije te voldoen / ende noch daer en boven verbeuren tot behouf vanden Dijckgrave xx. schellinghen : die hy gehouden sal zijn terstont te betalen / al eer hy weder dienen mach. Ende in dient dicwils gebeurde / sal hy by den Dijckgrave tot goetduncken vande Heemraden ghesuspendeert / ofte gheprivеert werden van sijnen dienst. Ende om partijen recht te bewaren / en sullen de Taelluyden hen op gheen recht-daghen absenteren / dan in kennelicke nootsaken/

by oorlof vanden Dijckgrave/of yemant vande Hogeheemradē.

Item en sal niemant vande Voorspraken part of deel hebben in saecken daer inne sy partijen dienen / noch eenige actien coopen/op correctie : ende sal t'contract daer op ghemaeckt / nul/ ende van onwaerden wesen.

Item indien yemande gheen Voorspraecke crijgen en conde/ salde Dijckgrave ofte Heemraden hem van een Voorspraecke versien / om hem te dienen om sijn loon: of indien hy arm is / om Gods-wille. Ende so verde de selve quam te triumpheren/sal hy ghehouden zijn alle de gherechtelicke costen voor al vande ghewonnen penninghen op te legghen / ende te betalen.

Item dat gheen voorspraecken en sullen maken/ noch helpen maken beyde partijen schriftueren/ ofte de secreten vande partijen die sy dienen/de weder partije te kennen geven / op correctie.

Item sullen de voorspraken / ofte andere die haer eyghen woorden houden/manierlicken spreken voor de vierschare/op dat de Dijcgrave ende Heemraden daer door niet gheturbeert en werden/ opte verbeurte van acht schellingen /tot behouf vanden Dijckgrave.

Item de voorspraken en sullen niet droncken / noch hooch by dranck voor de Vierschare moghen comen / om yemants woort te houden / op pene voor d'eerste reyse van twintich schellingen/ ende voor de twede reyse gesuspendeert te werden tot discretie vande Hogheheemraden.

Item de voorspraken sullen van haren arbeyt gheloont werden als hier naer volcht / sonder dat sy meer sullen moghen nemen/op arbitrale correctie van suspentie/privatie/ofte anders.

Item de voorspraken sullen ghehouden wesen alle hare exceptien t'enemael te proponeren / ē niettemin onvermindert hare exceptien ten principale / hare conclusie te nemen / begherende recht by ordine / uytghesondert de exceptie declinatoir / litispendentie/ende litisfinite /de welcke sy alleen sullen mogen proponeren/ende daer by persisteren.

Alle

Alle ordinaris voorspraken sullen ghehouden wesen hare behoorlicken eedt te doen den Dijckgrave ende Heemraden eere ende reverentie te bewijsen / ende dat sy hare partijen met eerlicke ende reverentelicke woordē/volgende dese ordinantie/ dienē sullen/ sonder eenige partijen te dienē die sy weten te zijn in haer luyder saecken niet ghefondeert/ op pene van arbitrale correctie.

De voorsz Taelluyden sullen ghenieten van alle acten van citatie behoorlick geextendeert/ vier schellinghen.

Van een eysch te maken / ses schellinghen. Ten ware die merckelick groot ware / in welc geval tselve sal staen tot discretie vande Heemraden.

Van alle loopende saken tusschen partijen te bedienen / die mondelinghe voldongen / ende op eenen rechtdach getermineert worden/ twintich schelling.

Van alle ordinaris termijnen te houden/ van eysch/antwoort/ replijck ende duplijck te dienen: van productie / reprochen/ of salvatien / mitsgaders vonnissen te hooren daer inne sy comen te triumpheren/ vj. schellinghen.

Van alle extraordinaris termijnen/ vier schellinghen.

Van elck blat in beschreven rechtvorderinghen / houdende aen elcke zijde twintich regulen / voor minuyt ende gros/ drie schellinghen.

Van elcke pleyt-sack/ drie schellinghen.

Van t'maecken van Interrogatorien daer mer eene ghetuyge in en is / twee schellingen: ende van meerder tuygen / van elck eene schelling.

Van te dienen op taxatie van costen / voor termijn/ ses schellinghen.

Ende indien by geschrifte van diminutien gedient wort / van t'blat ghelijck voorsz is/ drie schellinghen.

Van t'maecken van Inventaris vande stucken inde rechtvorderinghe over ghelevert / van t' blat behoorlick gheschreven/ twee schellinghen.

Van declaratie van costen/van t'blat voor minuyt ende gros/ twe schellinghen/

Van t'doubelt/ van t'bladt/ eene schelling.

Meer in saken teghen den Dijckgrave die op eenen dach mondelinge voldongen/ende afgedaen worden acht schellingen.

Ende soo de sake geordonneert worde te werden beschreven/ sullen sy luyden ghenieten/ als voorschreven is.

Ende van alle andere saecken hier voren niet gementioneert/ sullen de Taelluyden hen te vreden moeten houden met sulck salaris als hen by Hogeheemraden sal werden toe gevoucht.

Boden.

De boden sullen hebben van elcke/citatie/pandinghe/ende dach van schattinge te prefigeren respective die sy inder Stadt doen sullen/ ses schellingen.

Ende buyten der Stadt binnen de mijl thien schellinghen/ ende t'eynden elcke mijl boven de thien schellingē/ ses schellingē.

Van elcke pantkeringe binnen de mijl thien schellingen/ende daer buyten van elcke mijl ses schellingen/ende binnen de Stadt ghelijck van verdaghen: des sy daer voren beyde partijen ten eersten rechtdaghe voor de Hogheheemraden sullen dachvaerdē om de pandinghe ende pantkeringhe in te brenghen.

Item van elcke schriftelicke relatie/ twe schellinghen.

Item voor haerluyder assistentie op schattinghen/thien schellinghen/ ende ses schellingen als voorschreven is.

Ende in saken vanden Dijckgrave thien schellinghen van elcke citatie/t'sy verre of na by.

Ende van andere saecken hier niet verhaelt/sullen de Boden betaelt werden ter discretie vande Hogheheemraden.

Aldus

ALdus alle de voorschreven keuren ende Ordonnantien gekeurt, geordonneert, ende ghearresteert, by Ioncheren Arent van Duvenvoirde Dijckgrave, Iohan van Duvenvoirde ende Woude, Heer tot Warmont, Iacobswoude, Alckemade, &c. Gerard Here van Poelgheest, Hoghemade, Coudekerck, &c. Andries van Bronchorst, Here van Vliet, ende vande vrije Bouchorst, Niclaes vã Mathenesse, Heer tot Hasersvvoude ende Lockhorst, Ambachtsheer van Slijdrecht, Iohan Here van Duvenvoirde, Frederick Ramp, ende Maerten Ruychaver, Hogheemraden van Rhijnlandt, Collegialiter binnen de Stadt Leyden vergadert zijnde, die welcke heurluyder boden by desen belast ende geaucthoriseert hebben de voorschreven keuren eñ Ordonnantien te publiceren, Alomme in t'quartier van t' Heemraetschap van Rhijnlant, ende die met Rhijnlandt uytwateren ende conttibueren. Ten eynde niemande daer of ignorantie en sal hebben te pretenderen. Actum den eersten ende tweeden Decembris inden Iare sesthien hondert ende negen.

My ieghenwoordich

D. Egmont.

Tafel dienende tot het jeghenwoordighe Keurbouck / Ende is te verstaen dat 't voorste ghetal aenwijst de Keure/ende 't laetste ghetal 't bladt daer de selve staende is.

Keuren opten Sparendamschen dijck.

Gheen aerde te slaen uyt yemants lant/sonder 't selve
te kennen te gheven op thien ponden. 14. 4.verso.
Aerde niet te slaen dan bijder sonnẽ op thien ponden. 15. 4.verso.
Aerde van den dijc niet te werpen/ ofte stoten op thien
ponden. 16. 5.
Gheen riet te snijden voor sinte Peters daghe ad Ca-
thedram/ op drie ponden. 17. 5.
Riet-spieren niet te rooven op xx. schellinghen. 18. 5.
Sluysen/ sijlen noch duyckers van binnensdijcx op C.
roeden niet te bevisschen op CL. ponden ende correctie/
Item de water-loosinghe van dien niet te stoppen noch
verhinderen met schuyten of ander schutselen / op thien
ponden. 19. 5.
Inde braeck ten half weghen niet te visschen binnen
de palen t'eynden dẽ C.roeden geslaghen/ende daer buy-
ten so veel licht te laten als de sluysen inden dijck benef-
fen de braeck / op CL. pondt ende correctie. 20. 5.verso.
Buyten den Sparendamschen dijck op L.roeden nae
aende sluysen niet te visschen met staende touwẽ/ op xxv.
ponden. 21. 5.verso.
Visschers of seghenaers hen netten noch want opte
rietlanden niet te droghen/ noch schuyten daer op te ha-
len/ op thien ponden. 22. 5.verso.
Geen water in te laten dan met consent op thien pon-
den / ende consent hebbende/ niet meer in te laten dan de
slooten moghen verswelghen op xx. ponden. 23. 6.
Die zijn werck bedriechlick maeckt sal ghecorrigeert
worden. 24. 6.
Op vier roeden by den Hoogheheemraden in t'samen
spraecke zijnde/ niet te komen op xxxij. schellinghen. 25. 6.
Werck wijsinghe te doen op thien schellinghen. 26. 6.
Opte schoudagen niet te wercken op ses ponden. 27. 6.& verso.
Gras / ruychte noch riet niet te snijden buytensdijcx/
op ses ponden. 28. 6.verso.
Geen beesten jonck ofte oudt te weyden op/ of aenden
dijck / opte boete van x. ponden over elck beest : ende de
schutters de beesten niet te ontjaghen op correctie. 29. 6.verso.
Poten noch ander gheboomte niet te beschadigen op
thien ponden ende correctie. 30. 6.verso. & 7.
Voetpaden op Sparendam ende Spaerwoude /
midtsgaders t'sloterdijck te maecken ende te onderhou-
den/elck eyghen op twintich schellinghen. 31. 7.
Gheen schepen noch schuyten te teeren/of peck of teer
te smelten of heeten op drie hondert roeden nae aende
sluysen

sluysen of platinghen op L. ponden / noch gheen potten met vuyr buytens huys te setten op thien ponden.	32.	7. & verso.
Gheen vuyr inde schepen in 't colcq te houden / noch binnen de sestien roeden aende sluysen of plaet-wercken/ op thien ponden.	33.	7. verso.
Vande back-ovens op Sparendam ende in Sparnwoude.	34.	7. verso. & 8.
Geen schuyten binnendijcx aende steyger op Sparendamme te leggen dan de gene die lossen ende laden / ende datmen buyten noch binnens-dijcx aen de plaet-wercken niet maren en mach op twintich schellingen.	35.	8.
Binnen de santkaep in het Ye / gheen sant te lossen of laden van 't een Schip in 't ander/op thien ponden.	36.	8.
Sluyten vande draey-boom/op thien ponden.	37.	8.

Sluysen ende verlaet inden Sparendamschen dijck.

Alle de schepen deur de colcq ende sluyse tot sparendamme op 't lot uyt te varen op een boete van drie ponden/ende niet deur te varen sonder lot/op ses ponden.	38.	8. verso.
Op de loten te schietē tot den verlate op ses pont/ende dat ael ende visch schepen inde keure niet zijn begrepen.	39.	8. verso.
Schepen aende grondt gherakende zijn hen lot quijt/ dan mogen inde eerste schuttinghe schieten vlot vaerdich zijnde of een ander lot halen.	40.	8. verso. & 9.
Schippers ofte hare dienaers selfs haer lot te halen/ op drie ponden.	41.	9.
De sluys open staende / evenwel int colcq zijnde lodt te halen ende de sluys ofgaende/sal elck uyt varen die gereetste leydt.	42.	9.
Die met vloten houdt deur de sluysen passeren / lodt te halen als vande schepen/ op drie ponden.	43.	9.
Lotdeelder sal lodt gheven by daghe ende nachte op arbitrale correctie.	44.	9.
De lodtdeelder sal op het in ende uyt varen op elcx lot present wesen/op drie ponden.	45.	9. verso.
Elck lot is twee penninghen / ende die deurvaert sonder betaelen / verbeurt drie ponden ende twintich schellinghen/ in plaets van twee penningen.	46.	9. verso.
Dat de schepen boven 't sluysgheldt / 't zy of sy hen masten legghen of niet tot brugghelt sullen betalen een halve stuyver/ten waere sy met leggende mastē overstayr uyt ende in haelden/ende dat de kleyne schuyten vry zijn.	47.	9. verso. & 10.

Spaerne.

Keuren opte Maren, Poel, Lede, Does, ende Zijl, mette bruggens daer over leggende.

Dat

Rhijndijck, Sluyſen inden ſelven dijck, metten aenkleven.

Eerſt Rijndijck.

Gheen

Den

Den Rhijn niet te vernauwen/op vijfentwintich ponden ende t'selve op te ruymen op double boeten. 101. 22.

Niet te baggerē indē Rhijn / vā t'schou af Oostwaerts op tot so verde t'Heemraetschap streckt/ dan met consent/ op verbeurte van t'schip en xxv/ponden / eñ consent hebbende te baggeren byder sonnen/ende hen schepen te leggen een halve roede vande wal / staende ter Rhijnwaert in op thien ponden. 102. 22vers o

Mistalen opten cant vanden Rhijn drie voeten innewaerts op te ruymen/ende sulcx te onderhouden. 103. 22.verso.

Niet te seylen in den Rhijn met staende masten binnen de handen ten wederzyden / vande Heymansbrugge / op thien ponden. 104. 22.verso. & 23.

Niet te seylen met staende masten binnen de handen/ gestelt ten wederzyden vande brugge / leggende over den Rhijn ende de Gouwe inden dorpe van Alphen/op thien ponden ende de schade te beteren. 105. 23.

Bruggen over den Rhijn wel aen te aerden / op thien ponden. 106. 23.& vers.

Inde Gouwe niet te baggeren dan / met consent / op xxv ponden ende verbeurte vande schepen. 107. 23.verso.

Keuren op Water-keeringhen ofte Kaden ende Verlaten/Dammen/Heulen/ende Quaeckels.

Eerst op VVaterkeringen ofte Kaden ende Verlaten.

DE kaden dicht te houdē/op een derdendeel van thien ponden. 108. 24.

Ghemene kaden niet te weyden. 109. 24.&vers.

De bomen op schoubaer kaden af te houden ende geen ander te planten/op thien ponden. 110. 24.verso.

De bomen aende Noortsijde vande kadē op te snoepē/ op thien ponden. 111. 24.verso.

Hoe die Goutkade geschouwen sal werden. 112. 24. verso. & 25.

Baggert of mistalen opte Goutkade niet te leggen op verbeurte vande stalen ende x.ponden uytgesept aerde/ cley/misse/of ander materie / dienende tot toemaeckinge vande landen diemen aldaer leggen mach/ midts latende t'padt vier voeten breet/ ende t'selve drooch houdende eñ int

Quaeckels.

Keuren op 't Slach-turven inde Meren,

Turf-delven inden Gheest, mitsgaders 't rooven vanden Helm, ende 't laden vanden Turf.

Keuren opten Heerweghen, ende ander

schoubaer weghen, ende de bruggen van dien, als oock uyt-padt van Landen.

V

Gheen

Keuren op Wateringhen / mitsgaders de uytsteken / Hoofdingen ende Wedden / met 't bevisschen / baggeren / eñ zeylen der selver / mitsgaders op-sloten.

Eerst Wateringen, Hoofden ende VVeddẽ, met 't bevisschen, baggeren, ende zeylen van dien.

Keuren op Molens, Polders, Sloten van dien, eñ van niet te Vogelen in besloten Polders.

Keuren op het collecteren ende innen vande Mergen-gelden metten aenkleven: Item in wat vougẽ de percheelen by verscheydẽ bruyckers gebruyckt / verongelt / ende de binnenlantsche kosten betaelt sullen worden / mitsgaders 't verboucken vande Landen / ende 't overleveren vande gaer-boucken alle schrickel-Jaren.

Eerst op het collecteren ende innen vande Mergen-gelden in Rijnlant, 't verongelden van de perchelen by verscheyden Bruyckers gebruyct, ende de betalinghe vande binnenlandtsche kosten.

De

De ambachtsbewaerders sullen de penningen by hen ontfangen binnen achtweken naer de sommatie vanden Rentmeester ten comptoire van den selven Rentmeester leveren/op peyne van daer voren geexecuteert te worden. 166. 40. verso.
De ambachtsbewaerders sullen genieten den veertichsten penning van heuren ontfang / ende de restanten de acht weecken over streecken zijnde/den Dijckgrave overleveren omme de penninghen van dien by de selve Dijckgrave uyt ghelept ende weder innegehaelt te worden naer den Dijcrechte / oft sullen andersints by pandinghe opten onwillighen moghen procederen / ende en sal pantkeringhe geen plaetse hebben/ dan midts namptiserende t'mergengelt metten pantgelde. 167. 40. verso. & 41.
De pandinghe gedaen ende die vierentwintich uyren overstreecken zijnde / de pantceel den Heemraden te vertonen om geteyckent wesende den Dijckgrave gelevert/ de penningen by hem uytgelept/ ende weder gheinnet te worden naer den Dijckrechte. 168. 41. verso.
T'lant niet goet ghenoech zijnde voor de uytgheleyde penningen / hoe de Dijckgrave sijn recht verhalen sal. 169. 41. verso. & 42.
Den Dijckgrave tot geen verhael connende geraken/ sal den eygen of daer t'lant lest af ghecomen is doen dagen / ende naderhant sijn recht verhalē aen d' Ambachsbewaerders vanden Ambachte / de welcke hun regres sullen hebben op 'tlandt ende t'selve sulcx aenslaen tot profijt vanden ambachte.
T'ambacht insouffisant zijnde/ sal t'selve ambacht tot behouf van t'gemeen lant geappliceert / den Dijckgrave op d'ordinantie van den Hogeheemraden by den Rentmeester betaelt ende t'selve dē Rentmeester in reeckeninghe ghepasseert worden. 170. 42.
D' ambachsbewaerders in gebreecke zijnde / d'ommeslagen ten comptoire van den Rentmeester te betalen/ sal den Dijckgrave de penninghen uytlegghen ende op heurlieder ghereetste goeden / of by faute van dien opten eygen ende ambachten procederen. 171. 42. verso.
De ommeslagen binnen s'Jaers te innen/op pene van by pandinge niet te moghen procederen. 172. 42. verso.
Dat de landen een eygenaer competerende ende in een ghemeten zijnde / by een persoon moeten werden verongelt/ niet jegenstaende die by veel personen gebruyckt worden. 173. 43.
Dat alle bruyckers gehouden zijn te betalen de binnenlandtsche costen ende molengelden ommegheslaghen int Jaer haers gebruyckx / niet jegenstaende de selve s'Jaers te voren ghevallen zijn. 174. 43.
175. 43. & vers.

't Ver-

't Verboucken ende oversetten vande vervreemde landen in Rijnlandt, mitsgaders 't overleveren vande gaerboucken alle Schrickel-Iaren.

T'lant verbreemt zynde / sal de voorgaende eygenaer binnen drie maenden na behoorlicke insinuatie upten Registre gedaen ende den anderen daer inne gestelt worden / elck op verbeurte van vijf ponden ende evenwel tot de verbouckinge te zyn geconstringeert. 176. 44.

De Schout in ghebreecke zijnde d'insinuatie te doen/ ofte tot verbouckinge te verstaen/verbeurt een boete van thien ponden / item d' ambachtsbewaerders tot de verbouckinghe onwillich zynde / verbeuren elck ghelijcke thien ponden. 177. 44.& ver.

Landen by successie / testamente / etc. verbreemdende sullē/ de bruyckers den Schout t'selve te kennē geven om by hem insinuatie ten eynde van verbouckinge gedaen te worden/ende by gebreecke verbeurt den onwilligen thien ponden/ende sal voorts geconstringeert wordē als voren. 178. 44.verso.

Schout ende ambachsbewaerders om de insinuatie of verbonckinghe te doen onwillich zynde / sullen verbeuren elcx thien ponden. 179. 44.verso.

Opte verbouckinghe/eygendoms-brieven/ ofte ander deuchdelick beschept te exhiberen. 180. 44.verso.

Hoe veel men van verboucken sal geven / ende in wat vougen t'selve sal worden gedistribueert/ende dat den genen die bevonden worden ter contrarie gedaen te hebbē/ sullen verbeuren elck thien ponden. 181. 45.

Dat de gaerboucken / mitsgaders de quitantien van den Rentmeester van Rhijnlandt alle Jaers in handen vande nieuwe Ambachsbewaerders gelevert sullen werden / ende alle schrickel Jaren een gelijc register in handen van dē Secretaris vant Heemraetschap van Rhijnlant/ op thien ponden. 182. 45.&vers.

Keuren noopende den Schouten, Ambachts-bewaerders, ende Croosheemraden, met dessels rekeningen, schouwen, ende ban-wercken.

Datmen alle jaers een ambachsbewaerder aen laten sal/opte boete van thien ponden. 183. 46.

Schou-

Keure ende Ordonnantie op de Iustitie ende maniere van procederen voor de Vierschare van Dijckgrave ende Hooge-Heemraden, Executien, pandingen schattingen, mitsgaders pant eñ schatkeeringē, ende den aenkleven, als oock het salaris 't welck de Secretaris, Procureurs, eñ Boden ter dier sake sullen mogen eysschen.

Dat

De

Particuliere Keuren verscheyden Ambachten concernerende.

Spaernvvoude.

VVaddincxveen.

Boschkoop.

Alphen.

Rewijck

Rewijck.

Stompwijck ende VVilſveen.

Soetermeer.

Soeterwoude ende Stompwijck.

Voorſchoten.

Catwijck.

Haerlemerlee.

Liſſe.

Lisse.

Hillegom.

Aerlanderveen.

Aer ende Schoot.

FINIS.

